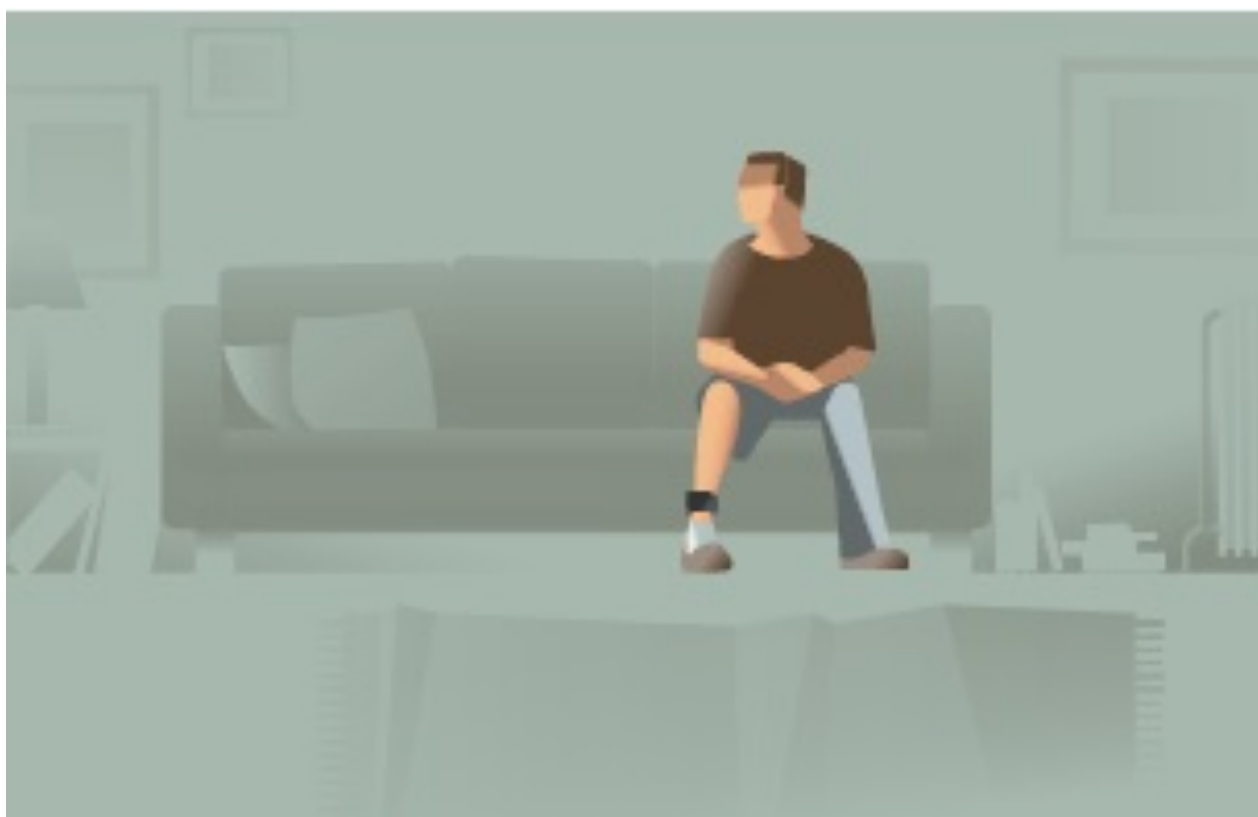

FRIHEDSBERØVELSE TIL FORHANDLING

En kvalitativ undersøgelse af, hvordan den enkelte oplever at afsone sin straf med fodlænke.

“Men hvis jeg ikke får det kørekort, så tror jeg, at det sker igen (...)” (Appendiks 3: 60).

Gruppenummer: 10

Helene Kaiser Povlsen

Katrine Brund Kristensen

4. semester, august 2017

Vejleder:

Annette Olesen

Antal ord:

31.296

Forord

Dette speciale er udarbejdet i perioden februar til august 2017 af to kandidatstuderende i Kriminologi fra Aalborg Universitet. Specialeafhandlingen er udarbejdet i forbindelse med den afsluttende eksamen på Kriminologistudiet.

Vi vil gerne sige tak til Kriminalforsorgen i Aalborg Kommune for et godt samarbejde og god sparring under udarbejdelsen af vores speciale. Ligeledes vil vi gerne sige tak for, at Kriminalforsorgen i Aalborg gjorde det muligt for os at finde frem til specialets informanter, hvilket ikke havde været muligt på anden vis.

Slutteligt vil vi sige tak til vores specialevejleder Annette Olesen, som har stået til rådighed under hele forløbet med konstruktiv sparring og vejledning.

Aalborg Universitet, august 2017

Katrine Brund Kristensen & Helene Kaiser Povlsen

Tro- og loveerklæring

Det erklæres herved på tro og love, at samtlige af gruppens medlemmer egenhændigt og selvstændigt har udformet nærværende projekt. Alle citater i teksten er markeret som sådanne, og projektet eller væsentlige dele af det har ikke tidligere været fremlagt i anden bedømmelsessammenhæng.

Vi er bekendt med reglerne for eksamenssnyd, herunder også plagiering og har læst Aalborg Universitets regler på:

<http://www.studerende.aau.dk/Eksamenssnyd+-+hvordan+undg%C3%A5r+du+det%3F/>

Vi er bekendt med, at overtrædelse af reglerne vil blive indberettet for rektoratet og i sidste ende kan ende med bortvisning.

Endelig står vi inde for, at antal ord anført på forsiden stemmer overens med virkeligheden.

Abstract

Confinement for negotiation – A qualitative study on how the individual experiences his sentence by electronic monitoring.

This study is a final thesis in the field of criminology at Aalborg University. The electronic monitoring programme is a relatively new alternative sentence plan in Denmark, which is handled by the Probation Service. The electronic monitoring programme deals with offenders sentenced up to six month's imprisonment, may apply for permission to serve under the home curfew detention scheme. The offender is then provided with an electronic tag and an electronic transmitter, around his ankle.

Various conditions must be met in terms of job, home and participation in crime-prevention programs, and the offender must stay clear of alcohol and drugs. The offender may only leave his home according to an agreed activity plan.

The Probation Service checks that the activity plan and the conditions are met. If the offender fails to comply with the activity plan or the conditions, he will promptly be imprisoned in a prison or local prison for the remaining sentence period.

The terms for the form of service are clear which the above illustrates, but since this form of service is very new it means that there are not many studies on it and the individual's experience with it in a Danish context.

The purpose of the present thesis is therefore to investigate how the individual experiences his/her sentence by electronic monitoring. To investigate this, Becker's Labeling Theory has been used which is nuanced with Wacquant's concepts of spatial marginality, Sarat's empirical understanding of time, Goffman's concept of passing, Foucault's understanding of power and counter-power, as well as Foucault's principle of panoptic. This study is based on a qualitative research in which empirical data is collected through seven semi-structured interviews with clients subjected to electronic tagging. In this regard, Kvale and Brinkmann's coding has been applied; sense coding, meaning condensation and meaning interpretation. In the present thesis, it has been discovered that the interviewed clients subjected to electronic tagging experience the electronic monitoring programme to be flexible and positive. They find that they can negotiate and organize for more freedom during their serving of sentence. However, the interviewed clients subjected to electronic tagging experience that they are excluded from time and place, in different parts of their everyday

life during their sentence. They experience that their activity plan limits them in time and place, whereas their homes only limit them in place. By this they do not experience being temporarily restricted in their social life, but merely restricted in place, as the activities are to take place in their own home. In the final section of the thesis, there is a critical reflection on whether a GPS should be inserted into the electronic monitoring.

Indholdsfortegnelse

LÆSEVEJLEDNING	8
KAPITEL 1 - INDLEDNING	9
1.2 PROBLEMFOMULERING	11
KAPITEL 2 - AFGRÆNSNING	13
KAPITEL 3 - BEGREBSAFKLARING	16
2.1 FORMEL OG UFORMEL STRAF	16
2.2 INTENSIV OVERVÅGNING	16
KAPITEL 4 - DEN RETLIGE RAMME	17
KAPITEL 5 - UDVALGT FORSKNING	20
5.1 FRAVALGT FORSKNING	20
5.2 UDVALGT DANSK FORSKNING	21
5.2.1 Rapport 1.....	21
5.2.2 Rapport 2.....	24
5.2.3 Rapport 3.....	25
5.3 UDVALGT UDENLANDSK FORSKNING.....	26
5.3.1 Rapport 1.....	26
5.3.2 Rapport 2.....	28
KAPITEL 6 - VIDENSKABSTEORI	29
6.1 FORFORSTÅELSER FORUD FOR SPECIALET	30
KAPITEL 7 - TEORETISK ANALYTISK RAMME	32
7.1 STEMPLINGSPEKSTIV	32
7.1.1 Beckers stemplingsteori	32
7.1.2 Wacquants forståelse af “spatial marginality”	33
7.1.3 Sarats empiriske forståelse af tidsmæssig begrænsning	33
7.1.4 Goffmans begreb “passing”	34
7.2 MODMAGT	35
7.3 PANOPTISME.....	36
KAPITEL 8 - METODISKE OVERVEJELSER	38
8.1 KVALITATIVE INTERVIEWS	38
8.2 KODNING	39
8.2.1 Meningskodning	39
8.2.2 Meningskondensering	40
8.2.3 Meningsfortolkning	40
8.3 INDSAMLING AF EMPIRI SAMT VORES ROLLE SOM FORSKERE	40
8.4 OPERATIONALISERING AF INTERVIEWS.....	41
8.5 SAMPLING OG REKRUTTERINGSTILGANG	45
8.5.1 Informantgruppen	45
8.5.2 Rekrutteringstilgang.....	46
8.6 INFORMANTOVERSIGT	47
“Anders”	47
“Bo”	47
“Claus”	48
“Daniel”	48

“Hugo”	49
“Jens”	49
“Poul”	49
8.6.1 Frafald af informanter	50
KAPITEL 9 - ANALYSETILGANG	51
KAPITEL 10 - ETISKE OVERVEJELSER	53
KAPITEL 11 - VERIFIKATION	55
KAPITEL 12 - ANALYSE	57
12.1 AFSNIT 1	57
12.1.1 <i>Fleksibilitet under afsoningen</i>	57
12.1.2 <i>Fleksibilitet til forhandling</i>	62
12.1.3 <i>Overvågning</i>	67
12.2 DELKONKLUSION	70
12.3 - AFSNIT 2	71
12.3.1 <i>Fleksibilitet i deres sociale tilværelse</i>	71
12.4 DELKONKLUSION	74
12.5 - AFSNIT 3	75
12.5.1 <i>Udetid</i>	75
12.5.2 <i>Hjemmetid</i>	82
12.6 DELKONKLUSION	83
KAPITEL 13 - KONKLUSION.....	85
KAPITEL 14 - PERSPEKTIVERING.....	89
KAPITEL 15 - LITTERATURLISTE	91
BØGER	91
INTERNETSIDER.....	93

LÆSEVEJLEDNING

Nærværende speciale er inddelt i 15 overordnede kapitler. Det første kapitel er en indledning, som har til hensigt at give læseren et indblik i fodlænkeordningen generelt, samt baggrunden for valget af vores emne. Dette kapitel vil desuden præsentere vores problemformulering. Det har været nødvendigt at afgrænse os fra forskellige aspekter i specialet, hvilket kapitel 2 vil illustrere. Kapitel 3 vil indeholde en begrebsafklaring af de begreber, som vi finder relevante at forklare. Endvidere vil kapitel 4 give læseren et overblik over fodlænkeordningens retlige ramme, hvor der vil være en beskrivelse af fodlænkeordningens vilkår, samt hvilke betingelser, der skal opfyldes for at få tilladelse til at afsone på denne måde. I kapitel 5 vil der være en redegørelse af den udvalgte forskning på området - herunder både dansk og udenlandsk forskning. Vi har ligeledes fundet det relevant at medtænke, hvilken videnskabsteoretisk forståelse, vi anvender i specialet, hvilket vil blive uddybet i kapitel 6. Vores teoretiske analytiske ramme vil blive præsenteret i kapitel 7, og herefter vil de metodiske overvejelser, vi har gjort os blive præsenteret i kapitel 8. I nærværende speciale har vi valgt at benytte os af en abduktiv analysetilgang, hvilket vil blive belyst i kapitel 9. Endvidere har vi gjort os nogle etiske overvejelser i forbindelse med udarbejdelsen af vores speciale, både i forhold til udarbejdelsen af vores interviewguide samt i forbindelse med afholdelsen af de forskellige interviews. Dette vil blive uddybet i kapitel 10. I forlængelse heraf har vi gjort os overvejelser i forhold til specialets verifikation, hvilket vi belyser i kapitel 11. På baggrund af førnævnte kapitler, samt vores indsamlede empiri, har vi udarbejdet en analyse, der indeholder tre forskellige afsnit. Disse vil blive behandlet i kapitel 12. Vores analytiske gennemgang vil resultere i en konklusion i kapitel 13, og denne danner endvidere grundlaget for en perspektivering i kapitel 14, som vil indeholde et bud på, hvordan fodlænkeordningen ud fra én forståelse vil kunne forbedres i praksis. Slutteligt vil litteraturlisten kunne findes i kapitel 15.

God læselyst!

KAPITEL 1 - INDLEDNING

“(…) Det stiller også store krav til afsonerne at afvikle straffen med fodlænke, fordi de lever i frihed uden reelt at være fri” (Kriminalforsorgen 2016: 11). Således udtaler fængselsbetjenten Sara Ottesen. Udtalelsen fangede vores interesse fra start i vores specialeproces, da vi finder det interessant, at belyse, hvordan det opleves at afsonere udenfor murerne blandt den øvrige befolkning.

I dagens Danmark har alle en opfattelse af eller holdning til, hvad kriminalitet er (Sørensen 2013: 23). Kriminalitet kan defineres som et: *“Sammenfattende begreb for begåede strafbelagte handlinger. I Danmark findes de strafbare handlinger opregnet i Straffeloven og i særlove (...)”* (Gyldendal - Den Store Danske 2017). Kriminalitet kan betragtes som et begreb, der er socialt konstrueret, og som afhænger af sociale, kulturelle og økonomiske faktorer (Sørensen 2013: 24-25). Afhængigt af hvilken lovovertrædelse et individ har begået, er der forskellige strafformer i Danmark - blandt andet fængselsstraf. Når et individ bliver idømt en fængselsstraf resulterer dette i, at vedkommende mister sin bevægelsesfrihed på grund af frihedsberøvelsen. Mens individet afsoner sin dom i et fængsel er vedkommende underlagt reglerne i fængselsystemet, og dermed er der klare grænser for dennes frihed til at handle i afsoningsperioden (Kriminalforsorgen u.d. e).

Endvidere er der ligeledes forskel på, hvordan vi straffer i Norden og hvordan der straffes i resten af verden. Et eksempel på dette illustreres i bogen *“Contrasts in Punishment: An explanation of Anglophone excess and Nordic exceptionalism”*, som er udarbejdet af John Pratt og Anna Eriksson i 2010. Bogen er udarbejdet ud fra deres 10 år lange undersøgelse omhandlende, hvilke forskelle, der findes i måden at straffe på i henholdsvis Norge, Sverige og Finland på den ene side og England, Australien og New Zealand på den anden side. Grunden til, at vi i Norden straffer anderledes og mere human end i de engelsktalende lande kan blandt andet hænge sammen med politiske og kulturelle forskelle. Med dette skal forstås, at der er forskel på normer og værdier. En væsentlig forskel, som Pratt og Eriksson påpeger, er, at der ses langt mere medbestemmelse hos de indsatte i de nordiske lande end hos de indsatte i de engelsktalende lande. Endvidere belyser Pratt og Eriksson i bogen, at de indsatte i Norden har betingelser under afsoningen, der, bortset fra frihedsberøvelsen, afspejler verdenen udenfor fængslet så meget som muligt, hvilket skal være med til at forberede de indsatte på løsladelsen. Dette gør sig ikke gældende for de engelsktalende lande (Monash University 2013 ; The Conversation 2013).

Der kan ses ligheder mellem omtalte "Nordic exceptionalism" og normaliseringsprincippet, som Kriminalforsorgen i Danmark blandt andet arbejder ud fra, og som lyder således: "*Kriminalforsorgen skal ved tilrettelæggelsen af dagligdagen, og hver gang, der træffes konkrete afgørelser, have forholdene i det almindelige samfund for øje.*" (Kriminalforsorgen 1998: 10). Dette gælder uanset, om der er tale om afsoning i et fængsel eller alternative straffe.

Selvom Pratt og Eriksson påpeger, at vi straffer mere humanitært i Norden, og at Kriminalforsorgen arbejder ud fra et normaliseringsprincip, viser anden forskning, at der er flere negative konsekvenser for individet, når denne kommer i fængsel. Blandt andet at indsatte kan blive stigmatiseret, prisoniseret, kriminaliseret, samt at der er sandsynlighed for, at vedkommendes socioøkonomiske og personlige situation forværres under afsoningen i et fængsel (Clausen 2013 b: 248).

På baggrund af disse negative konsekvenser ved afsoning i et fængsel er der i Danmark med tiden blevet udviklet forskellige alternative strafformer, da der er færre konsekvenser ved disse end der er ved fængselsstraffe (Clausen 2013 b: 249). Fodlænkeafsoning er blandt andet en af disse alternative strafformer, hvor konsekvenserne er mindre. Denne kan anvendes, når den kriminelle handling er så alvorlig, at vedkommende burde komme i fængsel, men at det på baggrund af forskellige grunde findes, at det ikke er nødvendigt (Clausen 2013 b: 246). Desuden påpeger Susanne Clausen i sin undersøgelse "*fængslet ta'r (stadig) de sidste*", at der er forskel mellem indsatte i et fængsel og fodlænkeafsonere i Danmark. Rapporten påpeger blandt andet den forskel, at hovedparten af de lovovertrædere, der idømmes samfundstjeneste eller som får tilladelse til at afsone med fodlænke, er personer, som generelt er bedre stillet socioøkonomisk samt dem, der er mindre kriminelt belastede. På baggrund af alternativer til fængselsstraf påpeger rapporten desuden, at den sociale og/eller kriminelle belastningsgrad har indflydelse på, om lovovertræderen kommer i betragtning til disse alternativer (Clausen 2013 a).

Den alternative strafform, som fodlænkeordningen er, blev forelagt i 1997 af Folketinget. Først otte år senere blev denne vedtaget af Folketinget og blev derefter, i 2005, indført som en alternativ strafform. Siden maj 2005 har det været muligt for flere dømte at afsone deres dom på bopælen under intensiv overvågning og kontrol af Kriminalforsorgen i Frihed (fremover KiF). Fodlænkeordningen er blevet udvidet flere gange gennem årene, hvor sidste udvidelse fandt sted i 2013 (Jørgensen et al. 2012 ; Clausen 2013 b: 248).

Der kan argumenteres for, at fodlænkeafsoningen er den straf, der nærmer sig en almindelig hverdag mest, da det her er muligt at beholde sin beskæftigelse og/eller studie samt at være hjemme i vante omgivelser med sin familie (Kriminalforsorgen u.d. c). Med dette skal forstås, at vi er bevidste om, at fodlænkeafsonere som udgangspunkt er en gruppe med bedre demografiske og socioøkonomiske forudsætninger end dem, der afsoner deres dom i fængslerne, og dermed afspejler fodlænkeafsonerne mere den øvrige danske befolkning (Clausen 2013 b: 244).

Ovenstående skitserer vores interesse for fodlænkeafsoning, og hvordan dette kan opleves i praksis af den dømte. Vi finder det således interessant at undersøge, hvordan den enkelte oplever at afsoner med fodlænke, og hvordan det påvirker afsonerens tilværelse i afsoningsperioden. Dette vil vi undersøge i en dansk kontekst. Hertil er det interessant at belyse, hvordan de håndterer deres nye midlertidige hverdag som fodlænkeafsoner, og hvordan de får denne til at hænge sammen med de vilkår og betingelser, fodlænkeordningen indeholder. Endvidere finder vi det interessant, at der foreligger en del forskning vedrørende fængsel, og hvordan en fængselsstraf kan påvirke et individ. Derimod har det ikke været muligt for os at identificere særligt meget forskning om det at være fodlænkeafsoner i Danmark. Den mangelfulde forskning på området har styrket vores interesse for at undersøge vores problemstilling, hvilket leder os til vores problemformulering:

1.2 PROBLEMFORMULERING

- **Hvordan oplever den enkelte at afsoner sin dom med fodlænke?**

Ud fra denne problemformulering har vi udarbejdet tre undersøgelsesspørgsmål:

- Er frihedsberøvelsen til forhandling under fodlænkeafsoningen?
- Påvirkes afsonernes sociale tilværelse under fodlænkeafsoningen?
- Opleves denne afsoningsform som en straf eller ej for den enkelte?

Der kan være mange forskellige oplevelser af det at afsoner en dom med fodlænke.

Ovennævnte undersøgelsesspørgsmål skal medvirke til at afgrænse og organisere specialets indhold, og dermed sikre besvarelsen af vores problemformulering inden for det felt, specialet beskæftiger sig med.

Specialets undersøgelsesspørgsmål er udarbejdet empirisk, idet disse er skabt ud fra den indsamlede empiri. Dette er de, idet vi i starten af specialets arbejdsproces havde en anden tilgang til, hvad vi gerne ville undersøge. Derfor fremgår disse undersøgelsesspørgsmål ikke i den vedlagte interviewguide (Appendiks 1).

KAPITEL 2 - AFGRÆNSNING

Der eksisterer en del forskning omkring fængsler, og den kultur, der hersker, både nationalt og internationalt. Størstedelen af disse er udarbejdet ud fra de indsattes perspektiv. I nærværende speciale vender vi blikket og fokuserer på de dømtes liv uden for fængselsmurene. Hensigten er at undersøge afsonernes oplevelser med fodlænkeordningen, og hvordan det er at afsones ude i samfundet, hvor livet ikke bliver sat på standby, som det ville gøre, hvis afsoningen fandt sted i et fængsel. Dermed er der forskellige elementer, vi afgrænser os fra i specialet, hvilket nedenstående vil belyse.

Vi vil i dette speciale afgrænse os fra recidiv og dertilhørende statistikker, idet der ikke vil være fokus på tilbagefald til ny kriminalitet efter endt afsoning med fodlænke. Vi er dog opmærksomme på, at der er færre, der falder tilbage til ny kriminalitet efter endt afsoning med fodlænke end der er hos dem, der har afsonet sin dom i et fængsel (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2016: 13). Ifølge Direktoratet for Kriminalforsorgen er der 35 % af dem, der har været i fængsel, der recidiverer, hvorimod kun 16 % af dem, der har afsonet med fodlænke har tilbagefald til ny kriminalitet to år efter endt afsoning (ibid.).

Denne statistiske forskel kan skyldes, at fodlænkeafsoneren under afsoningen forbliver i sine normale omgivelser, både privat og arbejdsmæssigt (Kriminalforsorgen u.d. b).

Dertil er de fodlænkeafsonere, der får tilladelse til at afsones sin dom på bopælen i udgangspunktet bedre stillet og mere ressourcestærke end de, der afsoner deres dom i et fængsel (Clausen 2013 a: 31). Dette hænger sammen med de vilkår og betingelser, der skal opfyldes for at få tilladelse til afsoning på bopælen, herunder blandt andet at vedkommende som udgangspunkt skal have arbejde, være under uddannelse eller have anden form for beskæftigelse under afsoningen¹ (Direktoratet for Kriminalforsorgen 2016: 3), hvorfor dette også kan skyldes forskellen i recidiv. Endvidere kan dette også skyldes, at fodlænkeafsonere ikke afsoner deres dom i et fængsel, hvorfor de ikke bliver udsat for prisonisering. Ifølge sociolog Linda Kjær Minke kan prisonisering forstås således: *“En socialiseringsproces i fængslet, hvor den indsatte under fængselsopholdet i varierende grad tilslutter sig oppositionelle normer i retning mod de ansatte og det officielle fængselsystem, de forvalter og repræsenterer”* (Minke 2012: 14).

¹ Vilkåret om en form for beskæftigelse under afsoningen kan dog fraviges, hvis vedkommende er pensionist, førtidspensionist, efterlønsmodtager eller sygemeldt eller hvis straffen er mindre end 30 dage (Kriminalforsorgen u.d. c).

Den indsatte kan dermed blive socialiseret ind i den kultur, der kan siges at herske i fængslerne (ibid.). Denne prisonisering kan antages at føre til, at den indsatte har svært ved at tilpasse sig normerne i samfundet efter endt afsoning, hvorfor der er risiko for at begå ny kriminalitet. Dette undgår fodlænkeafsonere, idet de afsoner uden for fængselsmurene og under afsoning er i deres tilnærmelsesvis normale rammer. Endvidere kan der argumenteres for, at der sandsynligvis vil være en højere grad af recidiv efter endt afsoning i fængsel på baggrund af straffens længde og omfang sammenlignet med fodlænkeafsoning.

Ovenstående kan derfor være en del af forklaringen på, hvorfor der er en langt mindre procentdel, der ikke recidiverer efter endt afsoning med fodlænke. Det kunne synes relevant at dykke ned i denne recidiv problematik, men da dette er noget vi afgrænser os fra, vil dette ikke blive uddybet nærmere, idet specialet kun har fokus på fodlænkeafsonernes oplevelse af denne alternative strafform.

Kriminalitet er dyrt for samfundet uanset om det anskues fra gerningsmanden eller ofrets synsvinkel eller om vi blot er samfundsborgere og medmennesker, der berøres indirekte af den kriminelle handling. Med dette skal forstås, at der hvert år bliver udbetalt mange penge fra forsikringselskaberne i erstatning, samt at der bliver brugt mange udgifter på eksempelvis anbringelser, medicinsk og psykologisk behandlinger, resocialisering af tidligere kriminelle og sociale ydelser til disse og lignede (Sørensen 2013: 38). Desuden koster det samfundet 1.878 kroner i døgnet at sende individer i et lukket fængsel og 1.321 kroner i døgnet i et åbent fængsel (Kriminalforsorgen 2016: 16-17).

Vi fravælger dog det økonomiske aspekt, da dette speciales fokus udelukkende ligger på fodlænkeafsonernes oplevelser af det at afsones med fodlænke. Dog er vi bevidste om, at fodlænkeordningen økonomisk er godt for samfundet, idet fodlænkeordningen er langt billigere for samfundet på flere parametre end det er at afsones i et fængsel. Til sammenligning med omkostningerne ved en fængselsdom, koster en fodlænkeafsoning blot samfundet 392 kroner i døgnet (ibid.).

Desuden kan det antages, at der bliver brugt langt færre ressourcer på en afsoning med fodlænke end afsoning i et fængsel, da det blandt andet ikke er nødvendigt, ved fodlænkeordningen, at betale for de dømtes mad samt overvågning i form af fængselsbetjente. Endvidere bliver der frigivet kapacitet i fængslerne, når der i stedet anvendes alternative strafformer. Ligeledes er der ved

afsoning med fodlænke mulighed for, at den dømte stadigvæk kan bidrage til samfundet i form af beskæftigelse, hvor dette ikke er muligt ved afsoning i et fængsel (Clausen 2013 b: 248-249).

Hertil kunne det synes relevant at sammenligne fodlænkeordningen med fængselsstraffen. Dette afgrænser vi os også fra, da vi ikke er interesserede i forskellen mellem afsoning i fængsel og afsoning med fodlænke. Dog er der nogle af de interviewede fodlænkeafsonere, der har prøvet at afsone i et fængsel og nu med fodlænke. Dette er noget, der kort vil blive berørt i analysen, men ikke noget, vi yderligere vil dykke ned i. Denne sammenligning afgrænser vi os fra, idet vi vælger at have fokus på den oplevelse, fodlænkeafsonerne har i forbindelse med at afsone i deres tilnærmelsesvis normale rammer, samt hvordan det er at afsone en dom uden for fængselsmurene, hvor livet fortsætter som hidtil og ikke bliver sat på standby. Det er derfor ikke relevant for dette speciale at have fokus på en sammenligning af disse to afsoningsformer. Dog vælger vi at inddrage en norsk undersøgelse, som omhandler forholdene, der afsones under i et fængsel. Undersøgelsen vil blive præsenteret i kapitel 5. Denne vil blive berørt overfladisk i vores analyse, da vi vil søge at belyse, at fodlænkeafsonere har nogle helt andre og bedre forhold at afsone under end indsatte i et fængsel har.

Desuden afgrænser vi os fra at have fokus på, om den alternative strafform, som fodlænkeafsoning er, opleves som retfærdig af den almene befolkning. Dette gør vi fordi vores fokus ikke er på de forurettedes synsvinkel, men kun på, hvordan den enkelte fodlænkeafsoner oplever dét at afsone på denne måde. Dermed afgrænser vi os fra at medtænke, om den almene befolknings retsfølelse bliver berørt på nogen måde i forbindelse med fodlænkeordningen.

Endvidere har vi afgrænset os fra at anvende den kvantitative metode i vores speciale. Dette har vi valgt, da vi er interesserede i at indsamle dybdegående og subjektiv viden om, hvordan fodlænkeafsonerne oplever at afsone på denne måde. Vi er dermed interesseret i at forstå og fortolke fodlænkeafsonernes oplevelser med fodlænkeordningen, og ikke at finde årsagssammenhænge - eksempelvis i forhold til, hvorfor de interviewede fodlænkeafsonere er endt som kriminelle eller hvilke faktorer i fodlænkeordningen, der kan bidrage til, at fodlænkeafsonerne ender med at leve et kriminalitetsfrit liv efter afsoningen. Ved at fravælge den kvantitative metode er vi bevidste om, at vi ikke nødvendigvis indsamler kvantificerbar viden, som kan generaliseres til hele populationen af fodlænkeafsonere i Danmark (Thisted 2012: 104, 168).

KAPITEL 3 - BEGREBSAFKLARING

I det følgende afsnit vil der blive gjort rede for de centrale begreber, der vil blive anvendt i nærværende speciale.

2.1 Formel og uformel straf

Samfundet straffer kriminelle med frihedsberøvelse, hvilket også kaldes for den formelle straf. Denne straf skal forstås som den direkte sanktion, de kriminelle bliver idømt ved domstolene. Foruden den formelle straf, som er en del af lovgivningen, følger der også uformelle straffe. Disse skal forstås som de konsekvenser, der kan komme under og efter endt afsoning, både arbejdsmæssigt og privat (Tranæs & Geerdsen 2008: 9). Den formelle straf er ens for alle samfundsborgere, mens den uformelle straf kan variere fra person til person (Rockwool Fondens Forskningsenhed 2008: 4).

I dette speciale vil vi anvende begge begreber, hvor der er fokus på de uformelle straffe. Afklaringen af formel og uformel straf er udarbejdet for at give læseren en forståelse af, at det kun er frihedsberøvelsen, der anses for en formel straf i forbindelse med fodlænkeafsoningen. Andre former for straf, de interviewede fodlænkeafsonere oplever under afsoningen, kan dermed betragtes som uformelle straffe.

2.2 Intensiv Overvågning

Intensiv Overvågning, også kaldet IO-afdelingerne, er en afdeling, der agerer som en tilsynsmyndighed, der udarbejder egnethedsvurderinger (redegørelse af afsonerens personlige forhold) og aktivitetskeamer for fodlænkeafsoningen. Hertil er det også IO-afdelingerne, der står for udførelsen af de uanmeldte besøg samt fuldbyrdelsen af afsoningen på bopælen. Der er otte IO-afdelinger i Danmark, som alle er tilknyttet en afdeling i KiF (Jørgensen 2011: 5). IO-afdelingen skal i vores optik forstås som den tilsynsmyndighed, der varetager overvågningen og kontrollen af fodlænkeafsonerne under deres afsoning. Når vi i nærværende speciale henviser til de interviewede fodlænkeafsoneres oplevelser af overvågning og kontrol i forbindelse med deres aktivitetskema og de uanmeldte besøg er det deres subjektive oplevelser af overvågning og kontrol under afsoningen, vi vil tage udgangspunkt i - og dermed ikke, hvordan dette var tiltænkt fra KiFs side.

I specialets analyse vil der dermed refereres til KiF, når der tales om aktivitetskemaet, de uanmeldte besøg samt overvågning og kontrol forbundet med afsoningen.

KAPITEL 4 - DEN RETLIGE RAMME

I dette afsnit vil vi præsentere rammen for fodlænkeordningen, herunder det organisatoriske, lovgivningen samt vilkårene og betingelserne for at afsone sin dom med fodlænke. Fodlænkeordningen kan anses for at være et forsøg på at undgå stempling af individer, der har begået mindre lovovertrædelser, samt som en måde at forsøge at give individet mulighed for at kunne bibeholde vedkommendes konventionelle tilknytninger til samfundet under afsoningen af en dom (Jacobsen 2013: 144 ; Cullen et al. 2014: 229 ; Møller 2013: 196).

Organisatorisk er Kriminalforsorgen delt ind i 24 institutioner, som samler de forskellige enheder samt sørger for sammenhæng og struktur i varetagelsen af Kriminalforsorgens opgaver. Enhederne består blandt andet af KiF-afdelinger, som har afdelinger i hele landet. KiF-afdelingernes opgave er blandt andet at føre tilsyn med betinget dømte og prøveløsladte samt at varetage fuldbyrdelsen af fodlænkeordningen. IO-afdelingerne hører under KiF, og er dem, der fungerer som overvågningscentral og varetager udførelsen af fodlænkeafsoningen. Ligeledes er det dem, der blandt andet står for at udføre de uanmeldte besøg hos fodlænkeafsonerne (Kriminalforsorgen u.d. b).

Umiddelbart efter afsigelsen af dommen sender KiF et informationsbrev ud til den dømte, hvor det fremgår, at denne har mulighed for at afsone med fodlænke frem for i fængsel, samt hvordan den dømte ansøger om dette. Det at afsone med fodlænke er frivilligt, da det er op til den dømte selv at ansøge om at afsone med fodlænke, hvorfor det udfyldte ansøgningsskema skal være hos KiF syv eller 14 dage efter domsafsigelsen (Kriminalforsorgen u.d. d). Endvidere er fodlænkeordningen administrativ, hvilket vil sige, at beslutningskompetencen ligger hos Direktoratet for Kriminalforsorgen og ikke hos selve domstolene (Clausen 2013 b: 247).

For at den dømte overhovedet kan komme i betragtning til at afsone med fodlænke er der nogle betingelser, der skal være opfyldt. Disse betingelser fremgår af Straff fuldbyrdelseslovens (fremover SFL) kapitel 13 a. En af betingelserne er, at den dømte idømmes en straf på indtil seks måneder, jf. SFL § 78 a. Dette betyder, at idømmes den dømte en straf, der er længere end seks måneder, kan afsoning derfor ikke ske med fodlænke, og det vil kun være muligt at afsone dommen i et fængsel. Opfylder den dømte betingelsen omhandlende straffens længde, er der yderligere tre betingelser, der skal være opfyldt for, at den dømte kan få tilladelse til strafudståelse på bopæl under intensiv

overvågning og kontrol af KiF. Dette fremgår af SFL § 78 b, nr. 1-3:
1) den dømtes boligforhold er af en sådan beskaffenhed, at straffuldbyrdelse på bopælen kan gennemføres under intensiv overvågning og kontrol,
2) den dømtes beskæftigelsesforhold i form af arbejde, uddannelse eller lignende er af en sådan beskaffenhed, at straffuldbyrdelsen kan gennemføres under intensiv overvågning og kontrol, og
3) personer, der har samme bopæl som den dømte, og som er over 18 år, meddeler samtykke til, at straffen kan fuldbyrdes på den fælles bopæl (LBK nr. 1242 af 11/11/2015 af lov om fuldbyrdelse af straf m.v.).

Disse ligger til grund for en nærmere undersøgelse, som efterfølgende bliver foretaget af KiF. Denne undersøgelse omhandler den dømtes personlige forhold, boligforhold, beskæftigelsesforhold og fysiske samt psykiske tilstand. Undersøgelsen skal bruges til at danne grundlag for at træffe afgørelse om, hvorvidt den dømte kan afsone straffen på bopælen eller om denne skal afsone i et fængsel (ibid.). Derudover kan der i forbindelse med denne undersøgelse bestemmes, hvis det findes nødvendigt, at den dømte skal aflægge udåndingsprøver og urinprøver, jf. SFL § 78 b, stk. 4. Ovenstående sætter derfor rammen for, hvilke forhold, der skal være opfyldt for, at det er muligt at afsone sin dom med fodlænke. Dette betyder, at den dømte kan blive nægtet afsoning med fodlænke, hvis disse betingelser ikke er opfyldt, jf. SFL § 78 b, stk. 2 (LBK nr. 1242 af 11/11/2015 af lov om fuldbyrdelse af straf m.v.).

I praksis skal den dømte bære en lille sort elektronisk sender omkring anklen. Denne elektroniske sender er i kontakt med IO-afdelingen, da det som nævnt er dem, der står for overvågningen af de dømte igennem afsoningen. Den elektroniske sender skal forblive på den dømtes ankel under hele afsoningen, og der vil blive udløst en alarm, hvis de forsøger at tage fodlænken af (Kriminalforsorgen u.d. a).

Endvidere er det oftest socialrådgivere fra IO-afdelingerne, der varetager og udfører tilsynet med fodlænkeafsonerne. Tilsynet indebærer både kontrol af den dømte i form af at sikre, at vilkårene bliver overholdt og hjælp i form af ændringer af det lagte aktivitetskema. Socialrådgiverne skal ligeledes bistå med hjælp og rådgivning i forhold til den dømtes arbejde, bolig, uddannelse og andre personlige forhold.

Aktivitetskemaet bliver udarbejdet i samarbejde med den dømte og er et skema, der præcist viser, hvornår den dømte må forlade bopælen, samt hvornår den dømte skal opholde sig på bopælen. Det er tilladt at forlade bopælen, så den dømte kan passe sit arbejde, sin uddannelse eller øvrige

aktiviteter. Yderligere kan der afsættes tid til indkøb, praktiske ting, herunder tøjvask og lignende. Ligeledes får den dømte også tildelt udetid på de dage, hvor den dømte ikke har andre aktiviteter. Disse vil oftest ligge i weekenderne medmindre andre forhold taler for andet (Kriminalforsorgen u.d. d). Når den dømte ikke er på arbejde, på studie eller deltager i øvrige aktiviteter, som KiF har besluttet eller godkendt, skal den dømte blive på sin bopæl. I denne sammenhæng er det derfor vigtigt, at den dømtes arbejdsgiver, uddannelsesinstitution eller andet aktiveringssted bliver orienteret om, at denne afsoner med fodlænke, og der i denne sammenhæng skal udpeges en kontaktperson, som fører kontrol med, at den dømte passer sit arbejde, uddannelse og lignende under afsoningen (ibid.).

Aktivitetsskemaet er derfor inddelt på ugebasis, som beskriver de måneder, afsoningen forløber henover (Appendiks 2). Hver enkelt dag er indskrevet i timer, så den dømte nemt kan se, hvornår han skal forlade hjemmet, hvilket tidsrum han skal befinde sig på sit arbejde/studie og hvornår han skal være hjemme igen. Denne tidsramme skal overholdes, hvorfor der på aktivitetsskemaet er inddelt små tidsintervaller på fem minutter, så den dømte har tid at løbe på (Kriminalforsorgen u.d. d). Hvor tit den dømte får tilsyn af socialrådgiverne afhænger af KiFs vurdering af den dømtes behov. Hertil er det forskelligt, hvor ofte de uanmeldte besøg udføres - dog kan de uanmeldte besøg foregå på alle tider af døgnet. De uanmeldte besøg kan finde sted på den dømtes bopæl, på arbejdspladsen og/eller på studiet. Endvidere skal den dømte, som en del af fodlænkeordningen, deltage i en programvirksomhed én gang i løbet af afsoningsperioden. Programvirksomheden er obligatorisk, foregår hos KiF og omhandler forebyggelse af kriminalitet (ibid.). Hvis den dømte ikke overholder vilkårene for fodlænkeordningen eller det fastlagte aktivitetsskema, kan den dømte miste retten til at afsones sin straf på bopælen. Den dømte vil hurtigt blive indsat i et fængsel eller arresthus, hvor resten af straffen vil blive afsonet (ibid.).

KAPITEL 5 - UDVALGT FORSKNING

I dette afsnit vil vi præsentere den udvalgte forskning, der vil blive anvendt i nærværende speciale. Forskningen er både dansk og norsk. Dette er valgt for at kunne belyse faglænsafsonernes subjektive oplevelser med denne alternative strafform så fyldestgørende som muligt. Endvidere vil vi i dette afsnit vise et review over en del af den fængselsforskning, der foreligger. Dette indeholder både skandinavisk og internationalt forskning.

5.1 FRAVALGT FORSKNING

Som nævnt indledningsvist findes der en del forskning og litteratur omhandlende fængsel, samt hvordan fængselsafsoning kan påvirke individer. Blandt andet var den amerikanske sociolog Donald Clemmer en af de første, som udarbejdede et feltstudie inden for fængselssociologi (Clemmer 1940). Han udarbejdede i 1940 "*The Prison Community*", som er en undersøgelse, der belyser, hvordan indsatte i fængsler kan blive prisoniseret under afsoningen. Undersøgelsen er udarbejdet med afsæt i forskellige amerikanske fængsler i 1940'erne og har fokus på, hvordan de indsatte kan blive socialiseret ind i en bestemt kultur, som er anderledes end det omkringliggende samfund uden for murene. Resultaterne af undersøgelsen viser, at de nyankomne fanger bliver prisoniseret, hvilket betyder, at fangerne indtager de samme værdier, holdninger og normer, som eksisterer blandt de resterende indsatte i fængslet (Clemmer 1958: 301).

Ifølge Clemmer medvirker prisoniseringsprocessen, at de indsatte i fængslerne bliver mere kriminelle under afsoningen, nogen mere end andre, idet de indoptager kulturens normer (Clemmer 1958: 294-320). Endvidere finder Clemmer, at der er to væsentlige konsekvenser ved prisonisering: 1) de indsatte lærer bedre at kunne identificere sig med kriminelle gerninger og fællesskaber, og 2) at de indsatte, på baggrund af en stærk fællesskabsfølelse, får lettere ved at acceptere kriminalitet samt at begå kriminelle gerninger efter endt afsoning (ibid.).

Der er selvsagt forskelligheder mellem skandinaviske fængsler og de amerikanske fængsler i 1940'erne, men alligevel er det muligt at identificere ligheder i forbindelse med Clemmers forståelse af prisonisering. Blandt andet har den forhenværende svenske professor i Kriminologi Ulla Bondeson udarbejdet en undersøgelse i 1974, hvor hun belyser, at indsatte i svenske fængsler ligeledes bliver kriminaliseret (Bondeson 1974: 470). Endvidere ses dette ligeledes i Minkes bog "*Fængslets indre liv*", hvor hun belyser, hvilke belastninger frihedberøvelse kan medføre samt

forbindelsen mellem disse og udviklingen af prisonisering af de indsatte i danske fængsler. Med denne bog bidrager Minke med nyere dansk forskning vedrørende prisonisering (Minke 2012). Resultatmæssigt kan der således identificeres ligheder mellem Clemmers fund i de amerikanske fængsler i 1940'erne, Bondesons fund i svenske fængsler i 1974 og Minkes fund i de nutidige danske fængsler, hvorfor Clemmers forståelse af prisonisering fortsat gør sig gældende i en dansk kontekst i dag (Clemmer 1958 ; Bondeson 1974 ; Minke 2012).

Ovenstående viser et review af en del af den fængselsforskning, der findes nationalt og internationalt. I dette speciale har vi valgt at fokusere på fodlænkeordningen - og dermed hvordan det opleves af den enkelte at afsone "i friheden", hvorfor vi fravælger omtalte forskning. Vi er bevidste om, at der ikke foreligger særligt meget forskning omhandlende fodlænkeafsoningen i en dansk kontekst, hvorfor vi i vores litteratursøgning oftest er stødt på forskning vedrørende fængselskultur og indsattes forhold under deres afsoning. Den relevante forskning, som vil blive inddraget i vores speciale, præsenteres i de følgende afsnit.

5.2 UDVALGT DANSK FORSKNING

I det følgende afsnit vil vi præsentere den udvalgte danske forskning på området, som omhandler tre forskellige undersøgelser, der er lavet på området fra 2011 til 2016.

5.2.1 Rapport 1

Rapporten "*Afsoning i hjemmet – En effektevaluering af fodlænkeordningen*" er udarbejdet af Justitsministeriet i 2011. Denne er en effektmåling, som er suppleret med et spørgeskema og en interviewundersøgelse. Effektmålingen er foretaget som et kvasi-eksperimentelt design, hvor kontrol- og eksperimentalgruppen ikke er tilfældigt udvalgt, men hvor de er søgt værende så sammenlignelige som muligt i forhold til risikoen for tilbagefald til ny kriminalitet. Spørgeskemaet er sendt ud til alle otte IO-afdelinger, samt medarbejderne, som er blevet bedt om at aflevere dette til alle afsonere. I alt blev der udfyldt 226 spørgeskemaer. Derudover er der gennemført 14 interviews med fodlænkeafsonere over hele landet, som ydermere er suppleret med interviews af 12 medarbejdere i alle otte IO-afdelinger.

Formålet er at give indsigt i, hvordan afsonere oplever at afsone med fodlænke (Jørgensen 2011).

Denne rapport påviser blandt andet følgende *positive* oplevelser ved at afsone sin dom med fodlænke:

- Samlet set opleves de forskellige typer af kontrol, som er en del af vilkårene ved denne afsoningsform, ikke som vanskelige at overholde – herunder aktivitetsskemaet, alkohol- og narkotikaforbuddet samt konstant at bære senderen om anklen.
- De fleste af fodlænkeafsonerne beretter om, at de vænner sig til de uanmeldte besøg fra KiF.
- Fodlænkeafsonerne fortæller ligeledes, at de ikke oplever det at skulle blæse i alkometret som noget ubehageligt – de ser det i stedet som en rutinesag.
- Størstedelen af fodlænkeafsonerne har haft let ved at passe deres arbejde eller studie.
- Der er en bred enighed om, at det bedste ved denne afsoningsform er at kunne bibeholde en nogenlunde normal hverdag – herunder at kunne passe sit arbejde eller sit studie samt at være hjemme ved familien.
- Stort set alle fodlænkeafsonerne har været åbne overfor deres partnere og har fortalt om afsoningen – og fire ud af fem har fortalt venner og kollegaer om afsoningen.
- De fleste af fodlænkeafsonerne beretter, at de har haft meget let eller let ved at have den almindelige kontakt med deres venner og familie.
- Hele 98 procent af fodlænkeafsonerne fortæller, at de ville ansøge om at afsone med fodlænke igen, hvis de ender i en lignende situation.

(Jørgensen 2011)

Denne rapport har ligeledes påvist nogle *negative* oplevelser i forbindelse med at afsone sin dom med fodlænke. Blandt andet følgende:

- Nogle af fodlænkeafsonerne beretter i interviewet om, at de oplever aktivitetsskemaet som stressende.
- I forhold til de uanmeldte besøg fra KiF er der enkelte fodlænkeafsonere, der beretter om, at disse hele tiden ligger i baghovedet – med dette skal forstås, at det ikke er selve besøgene, der opleves som negative, men derimod dét, at disse kan forekomme, mens vedkommende har gæster som denne ikke har lyst til at inddrage i afsoningen.
- I forhold til andre gøremål uden for hjemmet er der hele 54 procent af fodlænkeafsonerne, der oplever dette som svært eller meget svært.
- Godt en tredjedel fortæller i spørgeskemaet, at de oplever det som svært ikke at kunne gøre de ting, som de plejer at gøre i hverdagen – herunder for eksempel at dyrke motion, at gå tur med hunden og at besøge familie. Dette understøttes i interviewundersøgelsen.

- Selv om nogle af fodlænkeafsonerne nævner, at de nu har lettere ved at komme op og komme afsted på arbejde eller i skole, er der også nogle, der fortæller, at de savner fleksibiliteten i deres dagligdag.
- På trods af at langt de fleste af fodlænkeafsonerne har været åbne og fortalt om deres afsoning, er der enkelte, der beretter, at de ikke har haft lyst til at gøre dette – og dermed har de kun fortalt det til deres nærmeste familie og venner.
- Flere af fodlænkeafsonerne beretter, at de har måtte sige nej til sociale arrangementer – og i nogle tilfælde har dette skyldes, at de ikke har fortalt særlig mange om, at de afsoner.
- Selvom fodlænkeafsoningen ikke indebærer, at afsoneren er spærret inde fysisk, er der dog flere, der oplever denne afsoningsform som en frihedsberøvelse. Dette begrundes ud fra den intensive overvågning og kontrol, som afsoningsformen indebærer. Dog er det relevant at nævne, i forlængelse af dette, at mange oplever, at de stramme regler og den intensive overvågning og kontrol opvejes af, at man er i stand til at bibeholde en nogenlunde normal hverdag.
- I forbindelse med undervisningsprogrammet inde ved KiF er der enighed hos fodlænkeafsonerne om, at dette ikke er specielt relevant for dem.

(Jørgensen 2011)

Slutteligt konkluderer rapporten at både spørgeskemaet og interviewundersøgelsen viser, at fodlænkeafsoningen opleves som en straf, og at denne indeholder et element af frihedsberøvelse. Desuden oplever fodlænkeafsonerne det som belastende hele tiden at skulle være opmærksomme på at overholde de tidsgrænser, der er sat i aktivitetskemaet, og som dermed er styrende for deres hverdag. Endvidere konkluderes det i rapporten, at det kan opleves som belastende, at fodlænkeafsonerens eget hjem – hvor det normalvist er en selv, der har den fulde kontrol - kommer til at fungere som et slags fængsel, og hvor vedkommende ikke længere har indflydelse på, hvornår vedkommende må opholde sig der (Jørgensen 2011).

Ovenstående er en gennemgang af de fund, vi finder interessante i rapporten. I nærværende speciale vil vi anvende omtalte rapport til at belyse og undersøge, om de interviewede fodlænkeafsonere har tilsvarende eller lignende oplevelser med at afsonere deres dom med fodlænke i eget hjem. Endvidere vil vi anvende omtalte rapport som inspiration til udarbejdelsen af vores interviewguide. Vi har dermed kun forholdt os til spørgeskema- og interviewundersøgelsen i omtalte rapport, da vi ikke finder det relevant at gå i dybden med effektmålingen, idet vi kun har fokus på fodlænkeafsonere.

5.2.2 Rapport 2

Rapporten *“Fodlænkeafsonernes holdninger og vurderinger af at afsoner med fodlænke”* er udarbejdet af Jonas Markus Lindstad i 2016 for Kriminalforsorgen. Formålet med denne brugerundersøgelse er at belyse, ved hjælp af et spørgeskema, de afsoningsforhold som fodlænkeafsonerne afsoner under ud fra deres eget subjektive perspektiv. Brugerundersøgelsen er udarbejdet kvantitativt, hvor samtlige IO-afdelinger har deltaget, og samtlige fodlænkeafsonere derunder. Dog skal det nævnes, at de fodlænkeafsonere, der er en del af et udslusningsforløb, ikke indgår i denne undersøgelse.

Det er første gang, at Kriminalforsorgen udarbejder en så dybdegående brugerundersøgelse, hvorfor det er første gang, de belyser, hvordan fodlænkeafsonerne oplever denne afsoningsform. Undersøgelsen er tiltænkt at skulle bidrage til, at IO-afdelingerne på sigt kan sammenligne resultaterne over tid og forbedre eventuelle forhold. Dette betyder, at det er en beskrivende og ikke en analyserende rapport, hvorfor denne blot indeholder en gengivelse af fodlænkeafsonernes svar.

Brugerundersøgelsen rummer temaer som; fodlænkeafsonernes generelle tilfredshed, deres første tid som afsonere, hverdagslivet med fodlænken, reaktioner udefra og åbenhed, kontrol eller støtte, forholdet til Kriminalforsorgens personale, overvejelser om at afsoner med fodlænke, samt når afsoning ophører.

Brugerundersøgelsens resultater påpeger en generel tilfredshed med en lang række af de forhold, som fodlænkeafsonerne afsoner under. 96 procent af fodlænkeafsonerne er tilfredse eller meget tilfredse med ordningen. Ligeledes er en stor procentdel af fodlænkeafsonerne tilfredse med personalet fra Kriminalforsorgen. Dette gælder i forhold til forklaring af forholdene, reglerne samt påsættelsen af fodlænken.

Endvidere er fodlænkeafsonerne også positive overfor deres nye hverdag, herunder overholdelsen af aktivitetsskemaet. Undersøgelsen påpeger ligeledes, at det er nemt for afsonerne at passe deres studie eller arbejde, og at bibeholde kontakten til familie og venner. Dog bliver det sværere for dem, når det kommer til egne fritidsinteresser. Yderligere belyser undersøgelsen, at åbenhed omkring denne afsoningsform ikke er en hæmsko for fodlænkeafsonerne. Det er kun en lille del, der er lukket omkring dette og som har fået negative bemærkninger.

I forhold til overvågning og kontrol er der delte meninger blandt fodlænkeafsonerne. De fleste føler sig ikke overvåget i deres hverdag. Hertil er det også forskelligt, hvor tit de modtager kontrolbesøg. Kun en lille del er utilfredse med kontrolbesøgene.

Der er enighed blandt afsonerne om, at forholdene, de afsoner under, findes tilfredsstillende.

Undersøgelsen viser, at det er forskelligt, hvor ofte de uanmeldte besøg forekommer og om de bliver varslet inden (Lindstad 2016).

I dette speciale anvendes ovenstående rapport med henblik på at give en forståelse af, hvad det vil sige at afsonere med fodlænke under danske forhold, idet rapporten blot er en beskrivelse af fodlænkeafsonernes oplevelser. Dette skal endvidere give et indblik i, hvad fodlænkeafsonere selv mener om denne ordning.

Denne rapport anvendes ligeledes som inspiration til specialets interviewguide. Dette vil blive uddybet i specialets metodeafsnit.

5.2.3 Rapport 3

Rapporten ”*Fodlænke gavner alle parter*” er udarbejdet af Birgitte Rørdam, og den er udgivet af Direktoratet for Kriminalforsorgen i 2016. Fokuset i denne rapport er på, hvad fodlænkeordningen rummer, hvad de dømte får ud af denne afsoningsform, samt hvad arbejdsgivernes oplevelser er med ansatte, der afsoner på denne måde. Formålet med rapporten er dermed at give fodlænkeafsonere og fagpersoner en viden om ordningen og om, hvordan man ansøger om at afsonere med fodlænke.

Rapporten indeholder en grundig gennemgang af, hvad fodlænkeordningen indebærer, hvem der kan ansøge og få tilladelse til denne alternative afsoningsform, hvilke fordele og ulemper, der kan være samt en beskrivelse af, hvordan overvågningen foregår ved denne afsoningsform (Rørdam 2016).

Følgende *fordele* påpeges i rapporten:

Afsoneren er i stand til at:

- Bevare sin beskæftigelse
- Beholde sin indtægt
- Beholde sin bolig
- Beholde kontakten med sin familie

(Rørdam 2016)

Der bliver dog også påpeget nogle *begrænsninger* ved denne afsoningsform:

- Det er meget indgribende, når ens hjem pludselig bliver ens fængsel
- Afsoneren må ikke indtage alkohol eller stoffer
- Afsoneren får uanmeldte besøg af KiF flere gange om ugen
- Afsoneren har et stramt aktivitetskema, der skal overholdes under afsoningen

(Rørdam 2016)

I nærværende speciale er omtalte rapport anvendt til at give os en bredere forståelsesramme af, hvad det vil sige at afsonere sin dom med fodlænke samt til at give os et indblik i, hvilke fordele, der kan opleves ved denne afsoningsform, og hvilke begrænsninger, der kan forefindes i denne afsoningsform.

5.3 UDVALGT UDENLANDSK FORSKNING

I følgende afsnit vil vi præsentere den udvalgte udenlandske forskning på området. Dette omhandler en norsk levevilkårsundersøgelse, som er udarbejdet af Christine Friestad og Inger Lise Skog Hansen fra 2002 til 2004, og en nyere levevilkårsundersøgelse fra 2014, som er udarbejdet af Mathias Killengreen Revold på baggrund af førnævnte undersøgelse.

5.3.1 Rapport 1

Undersøgelsen "*Levekår blant innsatte*" er udarbejdet på baggrund af en forespørgsel fra Social- og Sundhedsministeriet og Justitsministeriet i Norge. Undersøgelsen er gennemført i perioden februar 2002 til november 2004, og er en levevilkårsundersøgelse, som er foretaget blandt indsatte i norske fængsler.

Formålet med denne levevilkårsundersøgelse har været at tegne et billede af indsattes generelle levevilkår i sammenhæng med misbrugsproblemer og psykiske problemer. Den indsamlede empiri er samlet ved hjælp af strukturerede enkeltinterviews med 260 fængslede mænd og kvinder. Resultaterne fra denne undersøgelse sammenlignes med den øvrige norske befolkning (Friestad & Hansen 2004).

I fængslet er der problematikker og livsbetingelser, som ikke findes ude i samfundet, hvorfor disse to aspekter bliver belyst i denne levevilkårsundersøgelse. Dataindsamlingen er foregået ved

tværsnitsudvalg, hvilket betyder, at det er tilfældigt, hvem der er blevet valgt til at deltage. Dog havde de nogle udvælgelseskriterier at gå ud fra. Disse er:

- Informanterne er 18 år eller ældre
- De afsoner i norske fængsler
- De kan tale norsk eller et andet skandinavisk sprog
- De har en løsladelsesdato, der sker efter undersøgelsesperiodens start.

De fleste af informanterne afsoner domme for narko og vold, og dommene er mellem seks måneder og to år lange. Levevilkårsundersøgelsen præsenterer forskellige faktorer, som kan have haft betydning for, at de indsatte er havnet i kriminalitet. Blandt andet påpeger undersøgelsen, at de indsattes familiesituation kan have haft betydning for deres kriminelle liv, herunder hvor ofte de er flyttet gennem deres barndom, misbrugsproblemer blandt forældrene, kontakten til socialforvaltningen, samt familiens økonomi. Ligeledes undersøges de indsattes uddannelsesbaggrunde og arbejdssituation. Undersøgelsens resultater viser, at der er lav tilknytning til arbejdsmarkedet og uddannelsessystemet blandt de medvirkende.

Endvidere undersøges de indsattes boligforhold og deres økonomi. Resultaterne viser, at det er de færreste af de medvirkende, der har haft en fast bolig i længere tid (ikke mere end et år), og som har en reel økonomi. Herudover har de indsatte også gæld. Mange af de indsatte er hjemløse i den forstand, at de hverken ejer eller lejer en lejlighed. 40 procent af informanterne befinder sig under den norske fattigdomsgrænse, som er 85.000,- norske kroner om året. Hver tiende indsat har en gæld på mere end en million norske kroner (Friestad & Hansen 2004). Undersøgelsen påpeger derudover, at de indsattes fysiske og psykiske sundhed er dårligere end den øvrige norske befolkning. Dette fordi de indsattes livssituation er problematisk. Ligeledes belyser levevilkårsundersøgelsen, at halvdelen af de indsatte betragter sig selv som værende misbrugere - både i forhold til narkotika og alkohol.

Afslutningsvis påpeger undersøgelsen, hvilke velfærdsproblemer, de indsatte har. Dette er blandt andet, at de er en marginaliseret gruppe, hvor deres levevilkår er præget af velfærdsproblemer, eksempelvis i form af arbejdsløshed og mangel på uddannelse. Sammenlignes de indsatte med den norske befolkning generelt har de indsatte i langt mindre grad uddannelse, de har dårligere økonomi og en ringere sundhed.

Undersøgelsen giver ikke et subjektivt billede af, hvordan marginaliseringen individuelt påvirker de indsatte, idet undersøgelsen viser en objektiv påpegelse af, at de indsatte er marginaliserede

Denne levevilkårsundersøgelse anvendes for at tegne et billede af, hvilke forhold, de indsatte afsoner under, og hvordan disse påvirker de indsattes psykiske og fysiske sundhed. Undersøgelsen skal ligeledes bidrage til at tegne et billede af, at afsoningsforholdene i et fængsel er langt fra de forhold, som fodlænkeafsonerne afsoner under. Dette kan antages at bidrage til forståelsen af, at der er andre og bedre vilkår for afsoning med fodlænke, da det for eksempel er muligt at beholde sit arbejde.

5.3.2 Rapport 2

Levevilkårsundersøgelsen "*Levekårsundersøkelse blant innsatte*" er finansieret af Justitsministeriet og udarbejdet af Mathias Killengreen Revold i 2014. Undersøgelsen er baseret på ovenstående undersøgelse af Christine Friestad og Inger Lise Skog Hansen fra 2004, men en del af spørgsmålene er blevet justeret således, at de er sammenlignelige med de andre levevilkårsundersøgelser, som Social- og Sundhedsministeriet har gennemført gennem årene, samt for at gøre det muligt at sammenligne resultaterne med resten af den norske befolkning (Revold 2014).

Formålet med denne levevilkårsundersøgelse er at opdatere informationen fra den forrige undersøgelse af Friestad og Hansen (2004), at skaffe nye veje til kendskab om de indsattes levevilkår samt at klarlægge levevilkårene før og under afsoningen for de indsatte samt deres tanker om deres fremtid (Revold 2014).

I nærværende speciale vil denne undersøgelse blive anvendt som et supplement til levevilkårsundersøgelsen fra 2004 til at tegne et billede af, at der er stor forskel på de forhold, der afsones under i et fængsel og de forhold, der afsones under med fodlænke.

KAPITEL 6 - VIDENSKABSTEORI

I dette afsnit præsenteres specialets videnskabsteoretiske ramme. Hermeneutikken er valgt, da det derigennem er muligt at forstå og fortolke de interviewede fodlænkeafsoneres subjektive oplevelser med fodlænkeordningen.

Grundpillen indenfor det humanvidenskabelige arbejde er fortolkningen af verdenen og det, der skal undersøges. I den forstand bygger den humanvidenskabelige tradition på en fortolkende tilgang. Den fortolkende tilgang kaldes også for hermeneutik. Ordet “hermeneutik” stammer fra det græske ord “hermeneuein”, der oversat til dansk betyder “at fortolke” eller “at tolke” (Thisted 2012: 48). Hermeneutikken kan defineres på følgende måde: “*Hermeneutikken hævder betydningen af at fortolke folks handlinger ved at fokusere på et dybere meningsindhold end det umiddelbare indlysende*” (Thagaard 2014: 39). Grundprincippet i hermeneutikken bygger således på, at mening kun kan forstås og belyses ud fra den sammenhæng, det undersøgte indgår i. Dette betyder, at vi forstår delene ud fra helheden og helheden ud fra delene (ibid.).

Idet hermeneutikken, som ovenstående beskriver, omhandler forståelse og fortolkning, vil der i dette speciale blive arbejdet med forståelse og fortolkning af de interviewede fodlænkeafsoneres oplevelser og udsagn (Thisted 2012: 60). Fortolkningen baserer sig således på det perspektiv, at de interviewede fodlænkeafsonere ansues som aktører, hvilket betyder, at de opfattes som subjekter, der agerer og udtrykker sig. Med dette skal forstås, at de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser fortolkes på baggrund af den forståelsesramme, som de anlægges. De interviewede fodlænkeafsoneres subjektive oplevelser bliver fortolket ud fra vores forforståelser (Thisted 2012: 61).

Igennem specialeperioden vil der finde en erkendelsesproces sted, og i denne indgår også den hermeneutiske cirkel. Den hermeneutiske cirkel inddeler erkendelsesprocessen i tre faser, som gensidigt betinger hinanden. Disse tre faser udgør *forforståelse*, *forståelse* og *efterforståelse* (Thisted 2012: 62). *Forforståelsen* omhandler en grundforståelse, som vi mennesker har før vi forsøger at forstå noget “nyt”. Dette betyder, at forforståelsen er væsentlig, idet den indebærer at tilegnelsen af ny forståelse altid bygger på tidligere erfaringer. *Forforståelsen* skal forstås som et sæt briller, vi ser og forstår omverdenen med (Rasmussen et al. 2015: 32). *Forforståelsen* bygger

dermed på den viden, vi havde om feltet forud for specialets start, samt de teoretiske antagelser, der ligger bag interviewguidens spørgsmålsramme.

Forståelsen er kernen i den hermeneutiske proces, hvorfor den hermeneutiske cirkel er dynamisk. Det betyder, at erkendelsen af de sammenhænge, der skal belyses og som bliver resultatet af fortolkningen af de indsamlede data, der træder frem i interviewene, skal anskues som selve forståelsen. Forståelsen er således den erkendelse, som frembringes inden for specialets rammer som et resultat af den hermeneutiske proces (Thisted 2012: 62).

Efterforståelsen indebærer at se det undersøgte felt i en større kontekst. Efterforståelsen vil dermed danne nye forforståelser (Thisted 2012: 62-63). Igennem denne erkendelsesproces anvender vi således vores forforståelser til at fortolke, forstå og tilskrive empirien mening, da det er i interviewsamtalen med fodlænkeafsonerne, at den betydningsfulde viden opstår.

Det er her, som nævnt tidligere, vi forstår de enkelte dele ud fra helheden og helheden ud fra de enkelte dele (Thagaard 2014: 39). Igennem erkendelsesprocessen bliver det derfor muligt at finde frem til de interviewede fodlænkeafsoneres oplevelser og erfaringer med afsoningen, samt hvordan de forstår og forholder sig til denne. Hermeneutikken vil derfor afspejle sig i de kvalitative interviews, idet denne tilgang åbner muligheden for at forstå og fortolke de interviewede fodlænkeafsoneres subjektive oplevelser med fodlænkeordningen. Dette vil ligeledes bidrage til et dybere meningsindhold i den kommende analyse.

6.1 Forforståelser forud for specialet

Når formålet med specialet er at "forstå", er vores forforståelser en væsentlig bestanddel, idet individer forstår verden ud fra deres forforståelser og erfaringer (Kvale & Brinkmann 2009: 101). I dette afsnit vil vi redegøre for vores forforståelser, som også har været med til at danne udgangspunktet for specialet.

Samfundets mange debatter omkring alternative strafformer til fængsel, og de positive aspekter, der ses ved disse præsenterede os for det faktum, at fodlænkeafsonere har bedre vilkår for at leve et kriminalitetsfrit liv efter endt afsoning. Ud fra disse fik vi en forudgående viden, der frembragte de forforståelser, vi har sat i værk i dette speciale. En af vores forforståelser omhandlede blandt andet, at det at afsones med fodlænke må være meget let og ligetil, idet afsoneren befinder sig i sine vante omgivelser og slipper for at afsones sin dom bag fængselsmurene afskåret fra resten af samfundet i

afsoningsperioden. Hermed havde vi altså en forforståelse omkring, at der er mange fordele ved at afsone med fodlænke og ikke så mange ulemper eller udfordringer ved at afsone på denne måde. En anden eksplicit forforståelse var, at fodlænkeafsonere må være udsat for mange uformelle straffe, idet de ikke afsoner deres dom i et fængsel. Denne forforståelse omhandler, at fodlænkeafsonere afsoner deres dom ude i samfundet, hvor fængselsmurene ikke er der til at afskærme dem fra stigmatisering og/eller stemping. De er nødt til at forholde sig til at skulle afsone deres dom i en almindelig hverdag, hvor livet fortsætter for andre omkring dem, men hvor de nu er underlagt nogle forskellige vilkår, som ikke umiddelbart er synlige for andre - og som andre formentlig ikke tager hensyn til.

Endvidere havde vi også en forforståelse omkring fodlænkeafsonernes aktivitetskema, som omhandlede, at fodlænkeafsonerne er fastlåste af deres aktivitetskema. Dette i forhold til den overvågning og kontrol, som de er underlagte i afsoningsperioden. Vi formodede, at der ikke er meget frihed for fodlænkeafsonerne, og at de derfor må føle sig bundet af deres stramme aktivitetskema, hvor det ikke er muligt for dem at gøre noget af lyst. Med dette skal forstås, at de selvsagt er underlagt aktivitetskemaet under afsoningen, da denne er en del af vilkårene, men vi havde en forforståelse om, at dette skema bliver oplevet som meget indgribende i deres hverdag under afsoningen.

De ovenfor præsenterede forforståelser er således dem, som vi tilgik feltet med i starten, da vi påbegyndte vores speciale. Disse har vi været opmærksomme på gennem hele udarbejdelsen af specialet.

KAPITEL 7 - TEORETISK ANALYTISK RAMME

I dette afsnit vil vi præsentere vores teoretisk analytiske ramme i specialet. Dette omfatter en teoretisk bricolage, hvor vi har inddraget stempingsteorien, begrebet om “spatial marginality”, en empirisk forståelse af tidsmæssig begrænsning samt begrebet “passing”. Endvidere vil vi i dette afsnit præsentere en forståelse af magt og modmagt samt det panoptiske princip. Vi vil i dette afsnit endvidere belyse, hvordan disse teorier og begreber er relevante for nærværende speciale.

7.1 Stemplingsperspektiv

I det følgende afsnit vil vi præsentere den teoretisk analytiske ramme for stemplingsperspektivet, som består af en teoretisk bricolage, hvor vi anvender teoretiske konstruktioner fra forskellige teoretikere. Til udarbejdelsen af denne bricolage inddrager vi den amerikanske sociolog Howard S. Beckers stempingsteori, som omhandler, hvilke konsekvenser dette kan have for et individ. Ligeledes inddrages den franske sociolog Loïc D. Wacquants begreb om “spatial marginality” og professor i retsvidenskab og statsvidenskab Austin Sarats empiriske forståelse af tidsmæssige begrænsninger. Desuden afgrænser vi os fra at forholde os generelt til den canadiske mikrosociolog Erving Goffmans teori om stigmatisering og i stedet inddrager vi blot hans begreb omhandlende “passing”.

Vi finder det nødvendigt at anvende en nuanceret udgave af stemplingsperspektivet i nærværende speciale, hvor de fire omtalte teoretikere inddrages, for at undersøge, om og hvordan de interviewede fodlænkeafsonere oplever en eller anden grad af stemping under deres afsoning, samt hvordan dette kommer til udtryk og påvirker deres midlertidige tilværelse som fodlænkeafsonere. Denne bricolage anvendes hertil i specialets analyse.

7.1.1 Beckers stempingsteori

Ifølge Becker kan stemping defineres således:

“Social groups create deviance by making the rules whose infraction constitutes deviance and by applying those rules to particular people and labeling them as outsiders. From this point of view, deviance is not a quality of the act the person commits, but rather a consequence of the application

by others of rules and sanctions to an "offender". The deviant is one to whom that label has successfully been applied; deviant behavior is behavior that people so label." (Becker 1963: 9).

Som ovenstående citat illustrerer er det således samfundet, der skaber afvigere, idet samfundet opstiller regler, der skaber afvigelse, når de bliver overtrådt. Et eksempel på dette kan være, når individer bryder lovgivningen ved at begå kriminalitet. Ud fra Beckers synsvinkel er afvigelse dermed ikke en egenskab ved den handling, personen begår, men snarere en konsekvens af andres anvendelse af regler og sanktioner i forhold til en regelbryder (Becker 2005: 29-30). Det er dermed reaktionen fra andre mennesker, der skaber afvigelsen. Det vil sige, at det er andres reaktioner på handlinger, der skaber afvigelse og ikke handlingen i sig selv (Henriksen 2002: 288). Dette betyder, at forudsætningen for, at et individ kan blive stemplet som afviger er, at den normbrydende handling må opdages eller afsløres af andre.

7.1.2 Wacquants forståelse af "spatial marginality"

Wacquants arbejde udforsker og forbinder forskellige forskningsområder såsom urbane ulighed, ghettoisering og straffeudvikling som en institution rettet mod fattige og stigmatiserede befolkningsgrupper. Hans teori omhandler "advanced marginality", som enkeltpersoner og lokalsamfund kan opleve på grund af sårbarheder, der måtte opstå som følge af ulige eller uigenkaldelige miljømæssige, etniske, kulturelle, sociale, politiske og økonomiske faktorer. Wacquant undersøger udsatte grupper og boligområder, samt hvordan disse kan opleve at være "spatial marginalized" (Mehretu et al. 2000: 89-101).

I dette speciale vil vi anvende Wacquants begreb om "spatial marginality" til at belyse, om en lignende marginalisering finder sted, når et individ afsoner en dom med fodlænke. Vi er bevidste om, at vi på denne måde anvender begrebet i en anden kontekst end den er tiltænkt, og at fodlænkeafsonere selvsagt er marginaliseret i en eller anden grad på baggrund af deres straf, men vi finder det alligevel interessant at benytte begrebet i vores analyse for at undersøge, om en stedmæssig marginalisering kommer til udtryk hos de interviewede fodlænkeafsonere i mere eller mindre grad under deres afsoning.

7.1.3 Sarats empiriske forståelse af tidsmæssig begrænsning

Sarat har skrevet en artikel, som omhandler, hvordan bistandsklienter i New England, USA oplever at være underlagt lovgivningen i nærmest alle dele af deres tilværelse, hvorfor bistandsklienterne føler, at staten begrænser dem tidsmæssigt i og med, at lovgivningen dikterer deres tilværelse og dermed gør dette, at de oplever en følelse af at være fastlåste i deres tilværelse. Det er dermed den amerikanske stat, der har magten over deres tid: *“Power defines whose time is value and whose time is valueless.”* (Sarat 1990: 347-348). Sarat belyser dermed, hvordan bistandsklienter oplever lovgivningen som et element, der styrer den enkeltes levemåde, og med denne følger en form for uvilje. Således belyser artiklen Sarats empiriske forståelse af tid, og hvordan magt kan være styrende for individers tid (Sarat 1990: 343-344).

I specialet anvender vi Sarats empiriske forståelse af begrænsninger i tid for at belyse, om de interviewede fodlænkeafsonere ligeledes oplever at blive tidsmæssigt begrænset under afsoningen, og dermed oplever at miste hele eller dele af magten over deres tid i denne periode. Vi anvender Sarats forståelse i vores speciale, da vi mener at kunne argumentere for, at fodlænkeafsonere ligeledes er underlagt lovgivningen, og dermed begrænset i tid, i en periode af deres liv.

7.1.4 Goffmans begreb “passing”

Goffman har i forbindelse med sin teori om stigmatisering udviklet et begreb, han kalder for ”passing”. Begrebet omhandler, hvordan et individ mere eller mindre ubevidst forsøger at skjule sit stigma (Goffman 2010: 89). Ifølge Goffman benytter individet passing, når denne forsøger at gemme sin faktiske sociale identitet. Den faktiske sociale identitet omfatter, hvordan individet egentlig er (Goffman 2010: 44). Hertil kan individet også benytte sig af passing i de situationer, hvor det findes nødvendigt at skjule sin faktiske sociale identitet overfor nogle bestemte mennesker, men ikke overfor andre. Endvidere kan individet anvende passing i de situationer, hvor denne frygter at afsløre sin identitet over for personer, som kendte vedkommende før den stigmatiserende handling blev begået eller inden vedkommende selv blev bevidst om sit stigma (Goffman 1986: 74).

Begrebet passing vil blive anvendt i nærværende speciale til at belyse, om nogle af de interviewede fodlænkeafsonere bevidst eller ubevidst forsøger at skjule fodlænkedommen og afsoningen overfor hele eller dele af deres netværk, samt hvordan dette kommer til udtryk.

7.2 Modmagt

I dette afsnit vil vi præsentere den franske filosof og idéhistoriker Michel Foucaults forståelse af begreberne magt og modmagt, samt hvordan disse findes relevante at anvende i specialet.

Ifølge Foucault er magten noget, der kommer nedefra og noget, der reproducerer. Med dette skal forstås, at han anser magt for at være processuel, og at det er nedre niveauer, der opretholder magten (Foucault 1991: 91-92). Magt kan anses som socialiseringsmekanismer, der er forankret i institutioner og organisationer. Magt er således et sæt handlinger på handlinger:

”It [power] is a set of actions on possible actions; it incites, it induces, it seduces, it makes easier or difficult; it releases or contrives, makes more probable or less; in the extreme, it constrains or forbids absolutely, but always a way of acting upon one or more acting subjects by virtue of their acting or being capable of acting. A set of actions upon other actions.” (Foucault 2000: 341).

Ifølge Foucault bør magt ikke anskues som en substans, der kan anskaffes af bestemte klasser, subjekter eller institutioner. Foucault mener derimod, at magt er noget, der udøves - og dermed er det ikke noget, der påtvinges ovenfra af staten eller noget, der udspringer af en bestemt politisk eller social holdning. Magten er dermed inkluderet i alle dele af tilværelsen (Villadsen 2013: 341). Foucault mener endvidere, at der altid findes modmagt, hvor magten findes (Foucault 2002: 14). Dermed kan der argumenteres for, at magt og modmagt ikke er adskilte, men i stedet er de gensidig virkende (Villadsen 2013: 341). Foucaults magtdefinition er rettet mod magt i en moderne kontekst, hvor sanktionen eller straffen i stigende grad er afløst af tilbud eller opmuntring (Villadsen 2013: 342).

Et eksempel på modmagt i en fængselskontekst bliver præsenteret af den norske kriminolog Thomas Ugelvik (2011), som belyser, hvordan indsatte i et fængsel i Oslo, Norge oplever mødet med fængslet som et angreb på deres identitet, og som nægter dem status som en person med kompetencer samt fjerner dem fra familie, venner og placerer dem udenfor samfundet (Ugelvik 2011: 47). Som en form for modmagt mod fængselsreglerne er der mange af de indsatte, der tilbereder alternative former for mad fra deres celle, selvom de er bevidste om, at det er et brud på reglerne (Ugelvik 2011: 51-52).

Vi er bevidste om, at det ikke er muligt at lave en direkte sammenligning mellem modmagt blandt indsatte i et norsk fængsel og afsonere med fodlænke. Dog vil vi i nærværende speciale alligevel undersøge, om de interviewede fodlænkeafsonere anvender en (anden) form for modmagt under deres fodlænkeafsoning med udgangspunkt i Foucaults forståelse og Ugelviks anvendelse af denne. Med dette skal forstås, at ud fra Foucaults forståelse af magt og modmagt må der finde en eller anden form for modmagt sted under afsoningen som et resultat af den magt, KiF har over store dele af fodlænkeafsonernes hverdag. Vi er endvidere bekendte med, at der har været kritik af Foucaults definition af magt og modmagt. I specialet vælger vi dog alligevel at bruge Foucaults forståelse, og dermed kalde det modmagt. Ugelvik er tro mod Foucault, hvorfor ovenstående eksempel blot illustrerer, hvordan han overfører Foucaults forståelse på hans egen forskning.

7.3 Panoptisme

I dette afsnit vil vi endvidere præsentere Foucaults panoptiske princip. Princippet skal bidrage til at forstå og forklare den intensive overvågning og kontrol, som finder sted under fodlænkeordningen.

Foucault beskriver i sin bog *"Overvågning og straf"* fra [1975] 2002, hvordan disciplineringen og magtsystemerne er foranderlige gennem tiden. Hans syn på mennesket skifter fra at iagttage mennesket som et, der blindt adlyder magten til derefter at forstå mennesket som et rationelt, uafhængigt og moralsk subjekt (Foucault 2002: 8-9). Magt reguleres med straf, disciplin og overvågning, som former rammen for det panoptiske princip.

Panoptismen udspringer af, hvordan samfundet ordnede pest og spedalskhed under henholdsvis enevælden og almenvælden i det 17., 18. og 19. århundrede. Under enevælden blev pinestraf anvendt. Pinestraffen var en fysisk form for straf, hvor straffen kun omhandlede, at kongen kunne udøve hævn og samtidig blev denne straf anvendt som underholdning og afskrækkelse for befolkningen. Med tiden ændres samfundet og udviklede sig fra enevælde til almenvælde, hvorfor straffen også ændrede sig. I almenvælden omhandlede straffen ikke længere pinestraf, men i stedet strafarbejde. Strafarbejdet skulle reintegrere fangen i samfundet igen (ibid.).

I 1791 lod filosofen Jeremy Bentham sig inspirere af disse to magtformer. Ud fra magtformerne designede han et panoptisk fængsel (Foucault 2002: 217). Fængslets arkitektoniske form er en stor cirkel, hvor der er celler hele vejen rundt. I midten af denne cirkel er der et vagttårn. Cellerne er designet således, at der er store vinduer mod vagttårnet samt udadtil. Hertil kan fængselsvagterne fra vagttårnet se alle cellerne, hvorved fangerne er helt synlige. Dette medfører, at fangerne

konstant føler sig overvåget og kontrolleret (Foucault 2002: 217-218). Endvidere er vagttårnet designet således, at fangerne ikke kan se ind i vagttårnet, hvorfor det er umuligt for fangerne at vide, om de bliver overvåget (ibid.). Formålet med panoptismen er således, at fangerne er nødt til at opretholde en vis form for selvdisciplin, idet de ikke ved, hvornår de bliver overvåget og kontrolleret (Foucault 2002: 225).

I nærværende speciale inddrages det panoptiske princip i forbindelse med at forstå og belyse den konstante og "skjulte" overvågning og kontrol, som de interviewede fodlænkeafsonere er underlagt under hele afsoningen. Dette skal forstås ud fra den enkeltes subjektive oplevelse af at afsones med fodlænke.

KAPITEL 8 - METODISKE OVERVEJELSER

I dette afsnit vil vi redegøre for specialets metodiske tilgang, der er blevet anvendt under indsamlingen af empirien samt til udarbejdelsen af analysen i vores speciale.

Vi har valgt at gøre brug af den kvalitative forskningsmetode, da vi ved hjælp af denne kan få et dybere indblik i de interviewede fodlænkeafsoneres subjektive betragtninger og oplevelser, hvilket muliggør, at vi kan besvare vores problemformulering. Udover dette vil vi i afsnittet også belyse, hvordan vi har anvendt kodning i forbindelse med vores indsamlede data og vores analyse. Hertil belyses vores overvejelser omkring vores rolle som forskere. Endvidere vil vores sampling- og rekrutteringstilgang i nærværende speciale blive belyst, samt hvordan vi har operationaliseret vores interviews. Afslutningsvist vil der være en informantoversigt samt en beskrivelse af de frafald af fodlænkeafsonere, vi havde under udarbejdelsen af specialet.

8.1 Kvalitative interviews

I specialet har vi anvendt den type kvalitative interviews, der betegnes som semistrukturerede, hvilket betyder, at der ikke er tale om en almindelig hverdags samtale eller et stringent spørgeskema. Et interview af denne type gennemføres med hjælp fra en interviewguide, hvor der fokuseres på konkrete temaer, og hvor der er plads til, at de interviewede fodlænkeafsonere kan stille spørgsmål undervejs (Kvale & Brinkmann 2009: 45). Det semistrukturerede interview giver os mulighed for at indhente den viden, vi har brug for i forhold til det, vi gerne vil undersøge. Dette gør det, fordi vi også har mulighed for at bevæge os væk fra selve interviewguiden og tale med fodlænkeafsonerne om det interviewsamtalen falder på, men samtidig holde den røde tråd, idet vi har interviewguiden at støtte os op ad (ibid.). Interviewene skal ligeledes invitere til, at de interviewede fodlænkeafsonere kan føle sig trygge i interviewsituationen, samt kan ytre forskellige tanker og hændelser uden afbrydelse af os som forskere. Derfor skal interviewguiden anses som en form for ramme for interviewet – de udarbejdede spørgsmål skal dermed besvares, men impulsiv respons, nysgerrighed og aktiv lytning må ligeledes prioriteres under hvert interview (Kvale & Brinkmann 2009: 156-160). Endvidere er det vigtigt at vægte strukturen i det semistrukturerede interview, da formålet er at besvare specialets problemformulering gennem analyse og fortolkning. Det vil sige, at selve interviewsamtalerne skal bære præg af; på den ene side, at de forberedte spørgsmål

besvares, og på den anden side at give plads til uddybelse i den grad, den enkelte fodlænkeafsoner vurderer passende (Kvale & Brinkmann 2009: 160).

Vi har ligeledes gjort os nogle overvejelser i forbindelse med formuleringerne af vores forskningsspørgsmål i vores interviewguide. Her har vi benyttet erfaringsfjerne begreber, hvorimod vi i interviewspørgsmålene har benyttet erfaringsnære begreber (Gilje & Grimen 2002: 169-171). Dette kan der læses yderligere om i afsnittet ”8.4 Operationalisering af interviews”.

8.2 Kodning

Efter at have afholdt og transskriberet alle interviewene, dannede vi os et overordnet indtryk af de interviewede fodlænkeafsoneres udsagn. For bedre at kunne analysere disse, har vi valgt at anvende en interviewanalyse med fokus på mening (Kvale & Brinkmann 2009: 219). Dette har vi valgt ud fra, at vi er interesseret i de interviewede fodlænkeafsoneres subjektive oplevelser og holdninger til, hvordan det er at afsone med fodlænke. Denne meningsanalyse består af tre trin, som vil blive uddybet i det følgende.

8.2.1 Meningskodning

Formålet med meningskodning er at strukturere interviewene og danne et overblik, som kan være medvirkende til at fremme betydningen af de interviewede fodlænkeafsoneres udsagn. Meningskodning indebærer således, at et tekstafsnit tilknyttes et eller flere nøgleord. Dette gøres for, at det senere er muligt at identificere en udtalelse (Kvale & Brinkmann 2009: 223-224). Kodningen kan være enten begrebsstyret eller datastyret. Begrebsstyret kodning er koder, som vi udvikler inden vi foretager de forskellige interviews. Dette har vi gjort på baggrund af eksisterende forskning på området og et teoretisk afsæt. I vores speciale er eksempler på begrebsstyret kodning; ”overvågning”, ”stempling”, ”selvdisciplin” og ”kontrol”. Datastyret kodning er derimod koder, som vi udarbejder undervejs i dataindsamlingen – og disse er dermed ikke udviklet på forhånd og har derfor ikke et teoretisk afsæt eller afsæt i den eksisterende forskning på området. Datastyret kodning anvendes i dette speciale, når der opstår nye, relevante temaer i selve interviewsituationerne (Kvale & Brinkmann 2009: 224-225). Eksempler på datastyret kodning i specialet er; ”fleksibel”, ”fri”, ”social”, ”aktivitet”, ”arrangement”, ”begrænsning” og ”besøg”. Ved at kombinere disse to kodningsmetoder kan vi identificere de mønstre, som ligger til grund for vores analyse i kapitel 12.

8.2.2 Meningskondensering

Meningskondensering indebærer, at de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser sammenfattes til kortere udsagn; lange udtalelser sammenfattes dermed til kortere udsagn, hvor hovedpointen af det sagte formuleres i få ord. Ved at gøre dette opnår vi en mere overskuelig datahåndtering (Kvale & Brinkmann 2009: 227). I vores speciale anvendes meningskondensering til at identificere de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser - og derefter har vi inddelt disse efter forskellige tematikker i vores analyse.

8.2.3 Meningsfortolkning

Meningsfortolkning rækker ud over en strukturering af meningen i det sagte og indebærer en mere dybdegående og mere kritisk fortolkning af de interviewede fodlænkeafsoneres udsagn. Fortolkningen går dermed ud over det sagte og søger i stedet at finde frem til meninger og holdninger, der ikke direkte fremtræder. Meningsfortolkning fører dermed ofte til en tekstudvidelse, der formuleres i flere ord end de oprindelige udsagn, vi fortolker på (Kvale & Brinkmann 2009: 230). Dette er ligeledes essensen af den hermeneutiske videnskabsteori, hvorfor denne tilgang er valgt. I specialet anvendes meningsfortolkning i vores analyse, når vi fortolker på de interviewede fodlænkeafsoneres udsagn.

8.3 Indsamling af empiri samt vores rolle som forskere

I dette afsnit præsenterer vi, hvordan interviewene er indsamlet i nærværende speciale. Dette er centralt for, hvordan interviewene forløber samt for den empiri, der indhentes under interviewene. Desuden introduceres vores rolle som forskere ligeledes i dette afsnit, da denne også er væsentlig i interviewsituationen. Vores rolle har ligeledes betydning for, hvordan de interviewede fodlænkeafsonere fremtræder under interviewene, hvilket også vil blive uddybet i det følgende.

Inden interviewene blev afholdt, spurgte vi de interviewede fodlænkeafsonere om, hvor de foretrak, at interviewet skulle afholdes. Vi var meget opmærksomme på, at interviewene skulle foregå på fodlænkeafsonernes betingelser i forbindelse med tid og sted. Dette for at tage hånd om den sensitivitet, der kan være forbundet med fodlænkedommen samt de interviewede fodlænkeafsoneres anonymitet. At fodlænkeafsonerne selv har bestemt, hvor og hvornår interviewene fandt sted kan være med til at skabe tryghed, og fysiske trygge rammer kan endvidere bidrage til at skabe forudsætning for et godt interview. Dette resulterede i, at langt de fleste af interviewene blev afholdt

i fodlænkeafsonernes egne hjem, og et enkelt interview blev afholdt på fodlænkeafsonerens arbejdsplads. Endvidere påbegyndte vi alle interviews med en briefing og afrundede med en debriefing, hvilket vil blive uddybet i afsnittet “8.4 Operationalisering af interviews”.

Inden interviewene havde vi på forhånd besluttet, hvem der skulle afholde interviewet og hvem, der skulle være co-interviewer. Co-intervieweren agerede som bisidder, hvis funktion var at sikre, at temaerne i interviewguiden blev besvaret fyldestgørende samt at stille opfølgende spørgsmål, hvis dette synes relevant i interviewsituationen.

Hertil har vi været bevidste omkring vores rolle som forskere. Et godt interview er forudsat af, at vi har en passende viden om feltet, vi vil undersøge. Dette er vigtigt for at kunne stille de korrekte spørgsmål og for at frembringe en forståelse af den subjektive verden, som fodlænkeafsoneren er en del af. Samtidig er det vigtigt, at vi går til interviewet med et åbent sind. Det betyder, at vi må forsøge at tilsidesætte vores egne forforståelser og i stedet forsøge at tilgå feltet med en videbegærlighed omkring, hvad der siges og hvad, der ikke siges (Kvale & Brinkmann 2009: 48-49). Vi har udarbejdet én interviewguide til alle de interviewede fodlænkeafsonere i nærværende speciale, hvilket vil blive uddybet i afsnittet “8.4 Operationalisering af interviews” (Appendiks 1).

Foruden selve interviewsituationen kan der være etiske overvejelser forbundet med vores rolle som forskere fra specialets start og til det færdige produkt (Kvale & Brinkmann 2009: 81). I denne sammenhæng er det værd at nævne, hvordan vi tilgår specialets felt. Den integritet, vi har med os kan være afgørende for, hvilken retning dette speciale tager. Vores kriminologiske baggrund, samt vores professionsbachelor som socialrådgivere kan dermed have betydning for, hvordan empirien indhentes, hvordan analysen fortolkes og forstås, og dermed hvilke resultater, vi finder (Kvale & Brinkmann 2009: 93). Flere etiske overvejelser vil blive uddybet i afsnittet ”Kapitel 10 - Etiske overvejelser”.

8.4 Operationalisering af interviews

Dette afsnit omhandler operationaliseringen af de afholdte interviews, hvorfor vi her vil redegøre for de refleksioner, vi har haft under udarbejdelsen af interviewguiden, herunder interviewspørgsmålene. Ligeledes vil afsnittet indeholde de refleksioner, vi har haft i forbindelse med at operationalisere specialets teoretiske afsæt og den udvalgte forskning ind i interviewguiden.

Overordnet har vi som inspiration til vores interviewguide anvendt forskningsrapporterne “*Fodlænkeafsoneres holdninger og vurderinger af at afsones med fodlænke*” og “*Afsoning i hjemmet*”.

- *En effektevaluering af fodlænkeordningen*". Forskningsrapporternes datasæt er anvendt som inspiration til at udforme vores interviewguide, og kommer dermed til udtryk i enkelte af de interviewspørgsmål, vi stiller de interviewede fodlænkeafsonere (Appendiks 1). Dette har været muligt, da datasættene er tilgængelige, og derfor har vi haft mulighed for at arbejde med spørgsmålene og operationalisere dem, så de passer med vores teoretiske og forskningsmæssige afsæt i specialet.

Som nævnt tidligere har vi i interviewguiden anvendt både erfaringsfjerne og erfaringsnære begreber (Gilje & Grimen 2002: 169-171). Erfaringsfjerne begreber, også kaldet forskningsspørgsmål, som læner sig op ad specialets undersøgelsesspørgsmål, det teoretiske afsæt og den udvalgte forskning, kan være vanskelige at få en samtale til at udfolde sig omkring. Derfor har vi ud fra de erfaringsfjerne begreber udarbejdet flere erfaringsnære begreber, også kaldet interviewspørgsmål (ibid.). Et eksempel på dette er, når vi i interviewguiden har et forskningsspørgsmål: "*Ændrer din adfærd sig på grund af den panoptiske overvågning, du er udsat for?*", mens interviewspørgsmålet blev ændret til: "*Ændrer din adfærd sig, fordi du ikke ved, hvornår de uanmeldte besøg er?*" (Appendiks 1). De erfaringsnære begreber skal medvirke til en behagelig og flydende samtale med fodlænkeafsonerne og give dem muligheden for at udpensle deres svar med deres egne ord uden påvirkning fra forskellige akademiske formuleringer (Bryman 2016: 244).

Endvidere har vi også i vores interviewguide været opmærksomme på sprogbrugen i forhold til, hvordan vi har stillet spørgsmålene til de interviewede fodlænkeafsonere. Vi har fra start gjort os overvejelser og tanker omkring, hvem det er vi skal ud og interviewe, samt hvordan vi vil interviewe dem. Her handler det ikke om, at vi skal have en akademisk samtale eller interviewe et barn. Vi har derfor været opmærksomme på, at det er fodlænkeafsonere, vi skal interviewe (Kvale & Brinkmann 2009: 45).

Vi har derudover haft en spontan interviewprocedure for at imødekomme det semistrukturerede interview. Dette kommer til udtryk, når vi under interviewet stiller opfølgende spørgsmål direkte til det, vedkommende lige har fortalt (Kvale & Brinkmann 2009: 155). Et eksempel herpå er: "*(...) Hvordan får I det så til at passe nu, hvor du har fodlænke på? I forhold til, at I ikke bor sammen og sådan noget. (...)*" (Appendiks 3: 136). Endvidere har vi anvendt sonderende spørgsmål i interviewsituationerne. Dette kommer til udtryk, når vi beder de interviewede fodlænkeafsonere om at uddybe deres svar på et spørgsmål (Kvale & Brinkmann 2009: 155-156). Et eksempel på dette

findes i interviewet med Claus, idet vi bad ham uddybe, hvordan ordningen vedrørende samvær med hans søn, der er i pleje, fungerer, mens han afsoner sin dom med fodlænke (Appendiks 3: 35). Der er større sandsynlighed for at opnå detaljerede og uventede udsagn fra de interviewede fodlænkeafsonere, når vi anvender den spontane interviewprocedure. Desuden kan denne bidrage til, at interviewsituationerne opleves som flydende for den interviewede fodlænkeafsoner. Dog kan en ulempe ved denne procedure være at kodningen af empirien besværliggøres i nogen grad. Med dette skal forstås, at en mere stringent samtale ville gøre det lettere at identificere forskellige ligheder og mønstre, som senere skal anvendes i vores analyse (Kvale & Brinkmann 2009: 151-152).

Vi har derudover anvendt det, der kaldes standardiserede opfølgende spørgsmål i interviewsituationerne. Et eksempel på dette er, når vi på forhånd har forberedt et opfølgende spørgsmål i vores interviewguide; *“Hvis ja - kan du komme med eksempler på det?”* (Appendiks 1: 3). Dermed anvender vi flere typer af spørgsmål, da vores direkte spørgsmål suppleres med prompting (Bryman 2016: 213). Vi anvender endvidere probing i interviewsamtalen. Dette illustreres, når vi er nødt til at formulere et spørgsmål anderledes i de tilfælde, hvor den interviewede fodlænkeafsoner ikke forstår spørgsmålet eller ikke responderer uddybende nok på spørgsmålet (Bryman 2016: 212-213). Et eksempel herpå findes i interviewet med Claus, da vi spørger ind til, om det er selve fodlænken eller de uanmeldte besøg, der har størst indvirkning på hans hverdag under afsoningen (Appendiks 3: 44).

Endvidere anvender vi en tydelig strukturering af spørgsmålene i interviewsituationerne, hvor vi gør de interviewede fodlænkeafsonere opmærksomme på, når vi afslutter et tema og starter på et nyt i interviewguiden. Dette gør vi for, at de interviewede fodlænkeafsonere er bevidste om, hvilket tema, de konkrete spørgsmål vedrører. Denne strukturering anvender vi ligeledes som en hjælp til at føre interviewet tilbage på rette spor, hvis dette findes nødvendigt (Kvale & Brinkmann 2009: 156). Endvidere bliver udsagnene fra de interviewede fodlænkeafsonere også mere varieret på denne måde, end hvis vi blot afholder interviewet ud fra de erfaringsfjerne begreber (Gilje & Grimen 2002: 169-171). De erfaringsfjerne begreber danner således rammen for hvert tema, der belyses i vores analyse.

Udformningen af interviewguiden er udarbejdet på baggrund af specialets problemformulering og de dertilhørende undersøgelsesspørgsmål, hvilket kommer til udtryk i interviewguidens tematiske struktur.

Vi vælger endvidere at påbegynde samtlige interviews med en briefing for at være sikre på, at alle de interviewede fodlænkeafsonere er bevidste om, hvad de deltager i og hvad deres udtalelser bliver brugt til. Herefter vil der være en gennemgang af samtykkeerklæringen, og til slut vil vi afrunde interviewet med en debriefing. Dette vil blive uddybet yderligere i “Kapitel 10 - Ethiske overvejelser”.

Det første tema i interviewguiden er “*Praktiske informationer*”. Dette tema omhandler fodlænkeafsonerens alder, civilstatus, beskæftigelse og uddannelse. Dette tema er blandt andet valgt med henblik på at begynde interviewene med håndgribelige spørgsmål, hvilket kan være medvirkende til at skabe en blød indgang til selve interviewet. Ligeledes er dette tema valgt for, at vi kan danne os et billede af det menneske, vi sidder overfor og for at kunne skabe os et indtryk af dennes livssituation (Kvale & Brinkmann 2009: 154-155).

Det andet tema i interviewguiden er “*Oplevelser og udfordringer med afsoningen & selve dommen*”, og omhandler, som overskriften illustrerer, hvilke tanker, holdninger, oplevelser og erfaringer, de interviewede fodlænkeafsonere har i forhold til selve afsoningen, herunder hvilke fordele og ulemper, de oplever ved at afsone sin dom på denne måde. Hertil omhandler det også, hvordan de interviewede fodlænkeafsonere mærker overvågningen og kontrollen, som KiF fører i forbindelse med deres hverdag med arbejde, uddannelse, sociale aktiviteter, familie, og andet netværk. Desuden bliver fodlænkeafsonerne adspurgt i forhold til, hvordan det har været for den enkelte at overholde de forskellige vilkår, der stilles for at kunne afsone på denne måde.

Dette tema udspringer fra vores forforståelser (se afsnit “6.1 Forforståelser forud for specialet”), som vi tilgik feltet med. Interviewguiden er derfor operationaliseret ud fra et teoretisk afsæt, der på nogle områder ikke længere anvendes. Med dette skal forstås, at vi i selve interviewsituationen havde fokus på at være så objektive som muligt for at optimere muligheden for at kreere nye forforståelser eller ny viden, der kunne få betydning for det videre forløb i specialet, hvorfor det teoretiske afsæt er blevet modificeret en smule i og med, at vi via vores nye forforståelser har frembragt ny viden, der gør det muligt for os at have et andet teoretisk afsæt. Dog er der dele af det teoretiske afsæt, som stadigvæk gør sig gældende. Dette omhandler Beckers stemplingsteori og Goffmans begreb om “passing”. Foucault gør sig ligeledes fortsat gældende, idet vi stadigvæk har fokus på overvågningsaspektet. Dette betyder, at interviewguiden ikke er operationaliseret efter det nyere teoretiske afsæt, som indeholder Wacquants begreb om “spatial marginality”, Sarats empiriske forståelse af begrænsninger i tid samt Foucaults begreb om modmagt.

Det tredje og sidste tema i interviewguiden er *“Efter endt afsoning”*. Dette tema omhandler, hvilke konsekvenser den enkelte forestiller sig, at dommen og den plettede straffeattest kan komme til at have på sigt, om den enkelte formoder, at denne afsoningsform kan medvirke til, at vedkommende efterfølgende kan leve et kriminalitetsfrit liv, samt om den interviewede fodlænkeafsoner har gjort sig nogle tanker om, hvorledes denne form for afsoning kan have en betydning på et personligt plan. Under dette tema har vi været opmærksomme på, om interviewet afholdes med én, der kun er blevet dømt denne ene gang eller om interviewet afholdes med én, der har været dømt flere gange. Dette har betydning for, hvordan vi eksempelvis har spurgt ind til de forskellige svar, vi har fået under interviewet.

Dette tema er efterfølgende blevet valgt fra, da vi, som sagt, har valgt at afgrænse os fra at fokusere på recidiv, og dermed er vi ikke længere interesserede i det fremtidige aspekt for fodlænkeafsonerne. Vi har i stedet valgt kun at have fokus på nutiden, mens de afsoner - og dermed på oplevelsen af dét at afsoner med fodlænke. Vi er dog stadigvæk opmærksomme på, at oplevelsen af, at afsoner med fodlænke kan variere alt efter om det er første gang vedkommende afsoner eller ej.

8.5 Sampling og rekrutteringstilgang

I dette afsnit præsenterer vi de tanker, vi har gjort os i udvælgelsen af fodlænkeafsonere. Ligeledes vil der også blive redegjort for den rekrutteringstilgang, vi har brugt i forbindelse med denne udvælgelse, herunder etableringen af kontakten til fodlænkeafsonerne. Til sidst vil vi i dette afsnit kort præsentere de interviewede fodlænkeafsonere, der er inddelt i en informantoversigt.

8.5.1 Informantgruppen

Specialets informantgruppe består af mænd, der alle afsoner med fodlænke. Da vi valgte rammerne for vores informantgruppe var vi interesserede i personer, der afsoner en dom med fodlænke - her var der ingen kriterier for kønnet og de oplagte fodlænkeafsonere ville derfor både være kvinder og mænd. Ligeledes var alder, civilstatus, etnicitet, baggrund, kriminalitetstype og lignende også underordnet. De skulle blot afsoner en dom med fodlænke på interviewtidspunktet.

Vi har dermed ikke haft specifikke kriterier i udvælgelsesproceduren af fodlænkeafsonere, hvorfor vi ikke har efterspurgt nogle bestemte. Vi har som udgangspunkt kun haft det kriterie, at fodlænkeafsonerne skulle være i beskæftigelse eller under uddannelse, idet vi på denne måde havde

en formodning om at kunne undersøge aktivitetskemaets omfang og indgriben i deres hverdag mere grundigt end hvis fodlænkeafsoneren blot befinder sig i hjemmet under afsoningen. At informantgruppen i dette speciale endte med kun at bestå af mænd har været en tilfældighed.

Specialets primære formål er at finde frem til, hvordan den enkelte fodlænkeafsoner oplever at afsones på denne måde, og hvilke udfordringer eller positive oplevelser, der kan være forbundet med dette.

Vi er dog bevidste om, at de manglende kriterier kan have haft en betydning for, at vi ikke har kunne sikre diversitet i vores empiri. Dette har dog ikke været vores formål med specialet, idet vi kun er interesserede i at afdække fodlænkeafsonernes subjektive oplevelser med denne afsoningsform. På trods af den brede informantgruppe, som er et resultat af de manglende kriterier, har vi ikke oplevet udfordringer forbundet med at sammenligne de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser i vores analytiske gennemgang.

8.5.2 Rekrutteringstilgang

Under udarbejdelsen af dette speciale har vi gjort brug af en samplingsmetode, der kaldes for gatekeepers. Denne gør det muligt at komme tæt på ens forskning. Gatekeepers kan defineres som:

“(...) den eller de personer i en organisation, der har autoriteten til at give eller nægte en person adgang til organisationen med det formål at udføre forskning.” (Kristiansen & Krogstrup 1999: 139).

I dette speciale kan en repræsentant for KiF anses som en gatekeeper, da vedkommende har givet os adgang til feltet og dermed adgang til alle de mandlige fodlænkeafsonere. Vores kontakt til KiF blev etableret telefonisk. Efterfølgende var der en løbende mailkorrespondance mellem KiF og os. Tilgangen til de interviewede fodlænkeafsonere var ligeledes via telefonopkald, hvor tid og sted for interviewene blev aftalt. Endvidere havde fodlænkeafsonerne fået viden om specialets formål under deltagelsen i programvirksomheden, som de skal deltage i hos KiF én gang i løbet af deres afsoningsperiode. Gennem denne samplingsmetode lykkedes det os at aftale de forskellige interviews med fodlænkeafsonerne. Vores formål med nærværende speciale er ikke at generalisere vores resultater, hvorfor vi mener, at ovenstående samplingsmetode er passende. I alt har vi rekrutteret syv mænd, der afsoner en ubetinget dom med fodlænke. Nedenstående er en beskrivelse af de syv mandlige fodlænkeafsonere.

8.6 Informantoversigt

I dette afsnit vil vi præsentere de syv interviewede fodlænkeafsonere, der vil blive omtalt i specialets analysedel. Denne præsentation skal give et overblik over deres baggrunde, hvilken dom, de afsoner, samt hvor længe de skal afsones med fodlænke.

Alle de interviewede fodlænkeafsonere er anonymiseret, hvorfor navne, steder samt andre forhold ikke kan identificeres. For at anonymisere de syv interviewede fodlænkeafsonere har vi kaldt dem andre navne end deres eget. Vi har valgt navnene ud fra tilfældige bogstaver, og blot opfundet et navn til hver enkelt ud fra disse bogstaver.

“Anders”

På interviewtidspunktet er Anders sidst i tyverne og bor sammen med sin kæreste og deres nyfødte søn på syv uger. Han er netop ved at uddanne sig til IT-Supporter, og har en uddannelse som slagter. Det er første gang, at Anders afsoner, og han er ikke blevet dømt for noget tidligere.

Han er dømt efter Straffelovens § 191, stk. 2, da han blev taget med halvandet gram heroin for tredje gang over en periode på to år. Politiet har lagt disse tre konfiskeringer sammen, som tilsammen giver en ubetinget dom på fire måneder. Dog skal Anders blot afsones 2/3 af straffens længde, hvis vilkårene overholdes.

Anders fortæller, at KiF anbefalede ham at ansøge om at afsones sin dom med fodlænke frem for fængsel. Dette gjorde de, fordi han er i gang med en uddannelse, bor med sin kæreste og har en nyfødt søn.

Interviewet foregik på Anders' bopæl.

“Bo”

På interviewtidspunktet er Bo i starten af halvtredserne og bor sammen med sin kone og sine børn. Han er selvstændig og har sit eget firma og ifølge ham selv er han en altnuligmand. Det er anden gang, at Bo afsoner med fodlænke, og han har også været i fængsel én gang tidligere.

Han er dømt efter Færdselslovens § 117 a, da han kørte bil i frakendelsestidspunktet, hvilket giver en ubetinget dom på 60 dage. Det er nogle år siden, at Bo var i fængsel samt afsonede med fodlænke første gang.

Idet Bo tidligere har afsonet med fodlænke har han selv ansøgt om det denne gang uden anbefaling fra KiF. Bo valgte at ansøge om fodlænke, da det giver ham mulighed for at passe sit firma under afsoningen.

Interviewet foregik på Bos bopæl.

“Claus”

På interviewtidspunktet er Claus sidst i trediverne og bor alene, men han har en søn boende hos en plejefamilie og en datter, der er flyttet hjemmefra. Han arbejder både hos et dækcenter og et motionscenter. Det er tredje gang, at Claus afsoner med fodlænke, og han har også afsonet en dom i et fængsel. Claus afsonede for første gang med fodlænke for 10 år siden, efterfølgende afsonede han yderligere en dom med fodlænke for to år siden.

Han er dømt efter Færdselslovens § 117, stk. 2, da han kørte bil i frakendelsestidspunktet, hvilket han har gjort rigtig mange gange. Ifølge ham selv blev han dømt for 23 forhold. Dette giver en ubetinget dom på fire måneder.

Claus har fået frakendt sit kørekort i 10 år på grund af spirituskørsel med alt for høj promille. Han har efterfølgende kørt bil alligevel, hvilket han alle gange er dømt for. En af vilkårene for afsoningen med fodlænke er, at Claus ikke må køre bil, mens han afsoner sin dom. Dette gjorde Claus alligevel ved sin tidligere fodlænkeafsoning, hvilket resulterede i, at han kom i fængsel og afsonede dermed de resterende tre måneder af dommen i fængslet.

Claus' advokat anbefalede ham at ansøge om at afsone sin dom med fodlænke frem for fængsel. Dette fordi der i øjeblikket også er en børnefaglig undersøgelse i gang vedrørende Claus' søn.

Interviewet foregik på Claus' bopæl.

“Daniel”

På interviewtidspunktet er Daniel i starten af trediverne, og han bor sammen med sin kone og har ingen børn. Han er netop ved at uddanne sig til VVS energispecialist, og efterfølgende vil han gerne læse videre til ingeniør. Det er første gang, at Daniel afsoner, og han er ikke blevet dømt for noget tidligere.

Han er dømt for besiddelse af euforiserende stoffer og besiddelse af skydevåben efter Straffelovens §§ 191, stk. 2 og 192 a, stk. 1, som tilsammen giver en ubetinget dom på 1,5 år. Hans afsoningsforløb med fodlænke er et udslusningsforløb, hvor Daniel afsoner de sidste seks måneder af sin dom på denne måde.

Daniel efterspurgte KiF om det var muligt at afsone det sidste af sin dom med fodlænke, da han er i gang med uddannelse.

Interviewet foregik på Daniels bopæl.

“Hugo”

På interviewtidspunktet er Hugo i slutningen af trediverne. Han afsoner sin fodlænkedom på sin mors bopæl grundet arbejde. Han bor dog et andet sted normalt. Han er selvstændig i spilbranchen og har sin egen spillehal. Det er første gang, at Hugo afsoner, og han er ikke blevet dømt for noget tidligere.

Han er dømt efter Straffelovens § 191, stk. 2, da han blev taget med euforiserende stoffer i sin bil ved en toldkontrol uden for Danmark, men i Skandinavien, hvilket giver en ubetinget dom på fire måneder. Dog skal Hugo blot afsone 2/3 af straffens længde, hvis vilkårene overholdes.

Advokaten anbefalede Hugo at erkende lovovertrædelsen, fordi han på denne måde ville kunne afsone sin dom med fodlænke, og derved bibeholde hans job.

Interviewet foregik på Hugos mors bopæl.

“Jens”

På interviewtidspunktet er Jens i slutningen af tyverne og bor sammen med sin kone og to børn. Han arbejder i en familievirksomhed, hvor han er skovarbejder. Det er første gang, at Jens afsoner, og han er ikke blevet dømt for noget tidligere.

Han er dømt for vold efter Straffelovens § 244, hvilket giver ham en ubetinget dom på to måneder.

KiF anbefalede Jens at ansøge om at afsone sin dom med fodlænke, idet han har kone, børn og et arbejde. Jens havde også selv undersøgt muligheden og så dette som en god løsning.

Interviewet foregik på Jens' arbejdsplads.

“Poul”

På interviewtidspunktet er Poul i starten af fyrrerne og bor alene. Han har en kæreste og to børn fra to tidligere forhold. Han arbejder i en smedevirksomhed og har nogle bijobs ved siden af. Det er anden gang, at Poul afsoner med fodlænke.

Han er dømt for vold efter Straffelovens § 244, hvilket giver ham en ubetinget dom på en måned. Det er to et halvt år siden, at Poul sidst afsønde med fodlænke. Dette var også for vold, som gav en ubetinget dom på tre måneder.

Første gang Poul afsonede med fodlænke undersøgte han selv muligheden for afsoning på egen bopæl, hvilket han også gjorde denne gang. Dette har Poul gjort, idet han har mulighed for at passe sit arbejde og stadigvæk have en økonomi, der fungerer.

Interviewet foregik på Pouls bopæl.

8.6.1 Frafald af informanter

Igennem vores rekrutteringsproces fik vi kontaktoplysninger på i alt ni fodlænkeafsonere. Vi tog, som tidligere nævnt, kontakt til dem alle via en telefonopringning, hvor vi aftalte en dato og et sted for afholdelse af interviewene.

Vi endte dog med at have et frafald på to fodlænkeafsonere. Hos den ene fodlænkeafsoner var aftalen, at interviewet skulle foregå på vedkommendes arbejdsplads, hvilket vi synes var rigtig spændende. Inden interviewet tog vi kontakt til ham igen for at bekræfte datoen og tidspunktet for interviewet. Da vi møder op på arbejdspladsen er han der ikke, og arbejdspladsen har ikke set ham siden han fik sin fodlænke af, hvilket han havde fået ugen forinden. Efter flere telefonopringninger lod han dog ikke høre fra sig.

Hos den anden fodlænkeafsoner var aftalen, at vi skulle komme hjem til vedkommende for at afholde interviewet. På grund af logistiske problemer var det nødvendigt for os at ændre datoen for interviewet, hvilket lykkedes i første omgang. Da vi efterfølgende ringede for at bekræfte dato og tidspunkt for interviewet, var det ikke muligt at få fat i ham. Efter en uges tid ringede han dog tilbage for at lave en ny aftale med os, på trods af, at han på daværende tidspunkt havde fået fodlænken af. Vi aftalte en ny dato for et interview, men da vi nåede dagen, aflyste han igen - denne gang grundet overarbejde på hans arbejdsplads. Det har ikke været muligt for os at komme i kontakt med ham efterfølgende.

KAPITEL 9 - ANALYSETILGANG

Der ses forskellige begrundelsesformer i videnskabsteorien. I dette afsnit vil vi præsentere den analytiske tilgang, som er anvendt i nærværende speciale.

De klassiske begrundelsesformer er; deduktion, induktion og den hypotetiske deduktive tilgang. Deduktion indebærer, at der bevises noget gennem en logisk udledning – og hvor teorien afprøves på datamaterialet (Birkler 2009: 67-72 ; Thagaard 2014: 181). Induktion indebærer, at teorien udvikles med udgangspunkt i data – og ikke med et teoretisk afsæt fra start (Thagaard 2014: 180). Den hypotetiske deduktive tilgang indebærer, at der er en overbevisning eller en mening om noget konkret, der kan omformuleres til en hypotese (Birkler 2009: 72).

Som et alternativ til de klassiske begrundelsesformer ses abduktion, som har en position mellem induktion og deduktion. Abduktion tydeliggør det dialektiske forhold mellem data og teori, hvilket betyder, at teorien udvikles ud fra metodisk og grundig analyse (Thagaard 2014: 181). Følgende citat illustrerer netop denne midterposition, hvor tilgangen er beskrevet som:

”(...) kort og præcist et ægte amalgam af forskellige påvirkninger og tilgange, der falder midt imellem det, der på den ene side kaldes deduktive eller teori-testende tilgange, og det, der på den anden side kaldes induktive eller teori-generende tilgange (...).” (Jacobsen 2007: 264).

Når den abduktive undersøgelsesmetode anvendes begyndes der med en mængde viden om et emne, der vil undersøges yderligere. Denne viden er ikke nødvendigvis videnskabelig, men kan i lige så høj grad være baseret på noget, der er erfaret. Dette forsøges derefter forklaret ud fra sin eksisterende viden, hvilket betegnes som ”en forklarende hypotese”. Denne hypotese skal herefter testes empirisk, hvilket betyder, at teorien udvikles med afsæt i empirien. Denne proces gentages indtil den bedst mulige forklaring er opnået. I denne proces ses dermed en cirkularitet, som også ses ved den hermeneutiske videnskabsteori. Den abduktive undersøgelsesmetode kan dermed ikke slutte en egentlig konklusion, men i stedet vil der altid stå en mulighed åbent for, at der kan opnås en endnu bedre forklaring (Birkler 2009: 80-81).

Den valgte analysetilgang kommer til udtryk i dette speciale ved, at vi fra start har været påvirket af det teoretiske afsæt og den udvalgte forskning, som vi mener er relevante for vores undersøgelse samtidig med, at vi har taget udgangspunkt i de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser uden for en teoretisk ramme. Den abduktive analysetilgang gør fortolkninger muligt, som ikke havde været

mulige, hvis vi eksempelvis havde valgt en induktiv tilgang. I sammenhæng med den hermeneutiske videnskabsteori, som er anvendt i vores speciale, giver den abduktive analysetilgang mulighed for indimellem at afvige fra vores forskningsmæssige afsæt og fra vores teoretiske forforståelser.

Det skal dog nævnes, at vi i starten af udarbejdelsen var mere teoristyret (deduktiv) end empiristyret (induktiv). Dette har imidlertid ændret sig i processen, hvor vi er endt med at være mere empiristyret (induktiv) end teoristyret (deduktiv). Dette kommer til udtryk i nærværende speciale på den måde, at vi fra start havde en klar forventning om, hvilke teoretiske afsæt, vi skulle anvende for at besvare vores problemformulering. Da vi havde indsamlet vores empiri viste teorierne sig dog ikke at være fyldestgørende nok til dette formål. Dette resulterede i, at vi i stedet har været nødt til at tage udgangspunkt i empirien først, og derefter teorien. Med dette skal forstås, at vi fortsat anvender en abduktiv analyse tilgang, men denne er dermed blevet modificeret under udarbejdelsen af vores speciale.

KAPITEL 10 - ETISKE OVERVEJELSER

I forbindelse med, at nærværende speciale er udarbejdet kvalitativt har vi gjort os overvejelser omkring etikken. Den kvalitative metode er kompleks, da den omhandler at undersøge menneskers livsverden og efterfølgende lægge det offentligt frem (Kvale & Brinkmann 2009: 80). Etikken er noget, der skal medtænkes fra start til slut i hele undersøgelsesperioden, hvorfor nedenstående afsnit vil beskrive de etiske overvejelser, vi har gjort os gennem udarbejdelsen af dette speciale (Kvale & Brinkmann 2009: 81).

Vi har valgt at starte alle syv interviews med en briefing. Denne indeholder en præsentation af formålet med specialet, de forskellige temaer, hvad interviewet vil berøre og til sidst en gennemgang af samtykkeerklæringen (Appendiks 4). Samtykkeerklæringen skulle bidrage til, at de interviewede fodlænkeafsonere følte sig tilstrækkeligt oplyste omkring specialet og dets formål. Hertil skulle samtykkeerklæringen også være bidragende til, at fodlænkeafsonerne ikke var i tvivl om deres anonymitet i dette speciale. Anonymiteten er vigtig, idet deltagelsen i dette speciale ikke skal udgøre en risikofaktor for fodlænkeafsonerne - heller ikke på sigt (Kvale & Brinkmann 2009: 89). Ligeledes blev de informeret om, at de til enhver tid kunne trække sig fra vores speciale, og det samme gjaldt deres udsagn (Kvale & Brinkmann 2009: 149). Samtykkeerklæringen blev gennemgået for at sikre, at de interviewede fodlænkeafsonere følte sig trygge i interviewsituationen. Dette vil antageligvis samtidig bidrage til en bedre oplevelse for fodlænkeafsonerne. Ligeledes blev de interviewede fodlænkeafsonere informeret om at interviewet ville blive optaget samt om den videre håndtering af de personlige oplysninger (Kvale & Brinkmann 2009: 89-91).

Afslutningsvist rundede vi interviewene af med en debriefing. Dette blev gjort for at sikre, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke sad tilbage med spørgsmål eller tanker, som ikke blev besvaret. Debriefingen er medvirkende til, at vi sikrer en ordentlig behandling af fodlænkeafsonerne og en korrekt fremstilling af den indsamlede empiri i forbindelse med vores interviews (Kvale & Brinkmann 2009: 89-90). Endvidere kan denne debriefing være bidragende til, at alle de interviewede fodlænkeafsonere føler sig ordentligt behandlet og går fra interviewet med en god følelse, hvilket også bidrager til det etiske aspekt af interviewsituationen (Kvale & Brinkmann 2009: 149).

I sammenhæng med ovenstående har vi løbende været opmærksomme på, hvordan behandlingen af de interviewede fodlænkeafsoneres personlige oplysninger er foregået. Dette betyder, at vi har gjort

os overvejelser om, hvordan vi på bedste vis kan beskytte deres personlige oplysninger (Kvale & Brinkmann 2009: 91). Dertil er samtykkeerklæringen også en faktor, der kan gøre de interviewede fodlænkeafsonere bevidste om, at deres private oplysninger beskyttes. Dette betyder, at de interviewede fodlænkeafsonere kan føle sig mere frie i deres udtalelser, da de er bevidste om, at deres personlige oplysninger ikke vil kunne genkendes i specialet (Kvale & Brinkmann 2009: 92). Dette gør vi ved at anonymisere byer, steder, personer og lignende. Eksempelvis skriver vi “by” frem for at nævne den konkrete by, den interviewede fodlænkeafsoner bor i eller nævner. For at sikre, at den kommende fortolkning af fodlænkeafsonernes udsagn bliver så troværdige som muligt, benyttede vi os yderligere af aktiv lytning og en anerkendende tilgang, hvorfor vi løbende under interviewet fortæller, hvordan de interviewede fodlænkeafsoneres udsagn bliver opfattet og om disse er forstået korrekt – for eksempel: “*Jeg kan forstå på dig, at...*”. Hensigten med dette er at sikre, at fodlænkeafsonernes udsagn kan frembringes så virkelighedsnære som muligt, og at de dermed ikke føler sig forurettet i det tidspunkt, de bliver bekendte med det endelige speciale og dets resultater. Dette gør os endvidere opmærksomme på vores rolle som forskere, som også nævnt i afsnittet “8.3 Indsamling af empiri samt vores rolle som forsker”. De roller, vi indtager som forskere, er vigtige for den empiri, der bliver indhentet i de forskellige interviewsituationer, samt for de etiske valg, der senere bliver truffet i vores analyse (Kvale & Brinkmann 2009: 93). Vi er desuden opmærksomme på, hvilken magtbalance, der er under de forskellige interviews. Med dette skal forstås, at vi er bevidste om, at der formentlig er en ulige magtbalance, idet vi kommer to kvinder med en vis faglighed inden for emnet, hvorimod de interviewede fodlænkeafsonere blot er dem selv. Ud fra disse overvejelser om en ulige magtbalance i interviewsituationerne har det været vigtigt for os at gøre det klart for de interviewede fodlænkeafsonere, at interviewet så vidt muligt foregår på deres præmisser, samt hvem af os, der afholder interviewet og hvem, der blot supplerer, som tidligere nævnt. Vi har i forlængelse heraf ligeledes forsøgt at gøre denne ulige magtbalance så ubetydelig som muligt ved at gøre det muligt for de interviewede fodlænkeafsonere, at interviewet foregår på “deres hjemmebane”. Dette betyder, at den enkelte fodlænkeafsoner har valgt tid og sted for interviewene (se afsnittet “8.3 Indsamling af empiri samt vores rolle som forsker”).

KAPITEL 11 - VERIFIKATION

Idet vi i nærværende speciale gør brug af den kvalitative forskningsmetode, stiller det os, som forskere, nogle krav, som er anderledes fra den kvantitative forskningsmetode. I dette afsnit om specialets verifikation vil vi tage udgangspunkt i den norske sociolog Tove Thagaards tre begreber. I stedet for reliabilitet, validitet og generaliserbarhed vil dette afsnit tage udgangspunkt i troværdighed, bekræftbarhed og overførbarhed (Thagaard 2014: 185-195).

Ifølge Thagaard omhandler troværdigheden følgende: *”Troværdigheden bygger på, at forskningen udføres på en tillidsvækkende måde”* (Thagaard 2014: 185).

Som nævnt i forrige afsnit om etiske overvejelser har vi udarbejdet en samtykkeerklæring. Denne samtykkeerklæring kan antageligvis øge tilliden mellem de interviewede fodlænkeafsonere og os. Dette betyder, at de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser kan antages at være troværdige, hvilket er med til at give et mere virkelighedsnært billede af deres afsoningsforløb. Dette fordi samtykkeerklæringen giver fodlænkeafsonerne en bevidsthed om, at det er muligt at trække deres udtalelser tilbage eller ændre i disse. Ligeledes giver samtykkeerklæringen de interviewede fodlænkeafsonere en bevidsthed om, at personlige oplysninger ikke vil blive genkendt grundet anonymiseringen (Thagaard 2014: 185-186).

Under udarbejdelsen af vores analyse har vi fokus på vores transskriberinger og konteksten af disse. Dette for at sikre at forståelsen og fortolkningen af de interviewede fodlænkeafsoneres udtalelser bliver analyseret uden fejl og misforståelser. Hertil vil dette også sikre en stærkere analyse. Ligeledes vil en god transskribering også sikre de interviewede fodlænkeafsoneres anonymitet. Endvidere udarbejder vi også et sæt transskriberingsregler (Appendiks 5), hvilket gøres for at sikre en ensartet procedure af transskriberingen af alle syv interviews og for at højne muligheden for at sammenligne interviewene (Kvale & Brinkmann 2009: 203).

Endvidere omhandler bekræftbarheden, ifølge Thagaard, således: *”Bekræftbarhed har at gøre med kvaliteten af den foretagne tolkning: om den forståelse, det enkelte projekt fører til, støttes af anden forskning”* (Thagaard 2014: 187).

I dette speciale er forforståelserne blevet præsenteret, hvilket muliggør en refleksion over, hvilken betydning disse har haft under udarbejdelsen af specialet. Hertil har vi været opmærksomme på nye forståelser, der er opstået under specialeprocessen (Thagaard 2014: 187-191). Disse vil blive belyst i vores analyse (Se kapitel 12). Den inddragede forskning inspirerede os til, hvad der er interessant

at gå i dybden med. Ligeledes gav den inddragede forskning os en idé om, at vores resultater enten ville støtte op om disse, eller vise noget helt eller delvist andet. Slutteligt taler Thagaard om overførbarehed: *”Overførbarehed sigter til, om tolkninger baseret på en enkelt undersøgelse også har gyldighed i andre sammenhænge.”* (Thagaard, 20014: 191). De syv interviewede fodlænkeafsonere vil i analysen blive sammenlignet for at se om deres oplevelser med afsoningen går igen eller om der eventuelt er forskelligheder. Vi har derudover taget udgangspunkt i generelle forhold, der vedrører fodlænkeafsonere, der afsoner under fodlænkeordningen. De generelle forhold er de vilkår og betingelser, der skal være opfyldte og som står beskrevet i SFL, hvilket også er disse KiF arbejder ud fra. Dermed har vi garderet os imod, at der er så få potentielle faktorer som muligt, der kan have en negativ indvirken på specialets overførbarehed (Thagaard 2014: 191-196).

KAPITEL 12 - ANALYSE

I dette kapitel vil vi behandle nærværende speciales analyse. Vi har valgt at inddele vores analyse ud fra vores tre undersøgelsesspørgsmål, som yderligere er inddelt i seks underafsnit. Disse seks temaer danner dermed vores underafsnit i analysen. Gennem kodningen af vores indsamlede empiri er hvert afsnit fundet relevant at belyse for at kunne besvare problemformuleringen fyldestgørende. Undersøgelsesspørgsmål 1 vil omhandle: Flexibilitet under afsoningen, flexibilitet til forhandling og overvågning. Undersøgelsesspørgsmål 2 vil omhandle flexibiliteten i de interviewede fodlænkeafsoneres sociale tilværelse og undersøgelsesspørgsmål 3 vil omhandle, hvad der opleves som frihedsberøvelse under denne afsoningsform - dette afsnit vil yderligere være opdelt i de interviewede fodlænkeafsoneres udetid og hjemmetid. Hvert afsnit vil desuden indeholde en delkonklusion.

12.1 Afsnit 1

Gennem vores empiriindsamling har vi fået et indtryk af, at der er meget flexibilitet forbundet med fodlænkeordningen. Dette gør sig gældende både, når der sker uventede hændelser, men også helt generelt i denne afsoningsform. Vi har ligeledes fået et indtryk af, at det er muligt for nogle af de interviewede fodlænkeafsonere at forhandle sig til magten over deres tid, i mere eller mindre grad, under afsoningen. For at belyse dette har vi, som tidligere nævnt, inddelt afsnittet i følgende underafsnit: “Flexibilitet under afsoningen”, “Flexibilitet til forhandling” og “Overvågning”.

12.1.1 Flexibilitet under afsoningen

I dette underafsnit belyses, hvordan KiF opleves som fleksibel, af de interviewede fodlænkeafsonere, under afsoningen med fodlænke.

Da vi interviewede Bo fortalte han, at han oplever fodlænkeafsoningen som fleksibel på trods af, at hans hverdag indeholder tidsbegrænsninger i form af aktivitetsskemaet. Bos oplevelse af flexibilitet hænger sammen med, at han er selvstændig, hvilket KiF har taget højde for, og dermed er hans hverdag tilrettelagt meget fleksibelt. Dette betyder, at Bo ikke mærker, at han er frihedsberøvet i særlig høj grad. Han fortæller i den forbindelse, at hans aktivitetsskema er tilrettelagt således, at han tager afsted om morgenen klokken 07.00 og skal være hjemme igen klokken 16.00, men hvad han foretager sig i dette tidsrum, og hvor han befinder sig, bestemmer han

selv. Bo er afhængig af fleksibilitet i sit arbejde, da hans arbejde består af mange forskellige opgaver på forskellige steder. Da dette er en mulighed under denne alternative afsoningsform opleves afsoningen ikke som en hindring for, at Bo kan passe sit arbejde som han gjorde før han påbegyndte afsoningen (Appendiks 3: 22). Hertil giver Bo udtryk for, at han forestiller sig, at lønmodtagere ikke har den samme grad af fleksibilitet og frihed under denne afsoningsform som han oplever at have: “(...) *Jeg kan gøre, hvad der passer mig. Det er mere (...) lønmodtagere, der er ramt af det (...). Hvor jeg er henne, det er der ingen, der ved. (...)*” (Appendiks 3: 29).

Da Bo adspørges om, hvorvidt han har en kontaktperson på sin arbejdsplads, som KiF kan ringe til, svarer han: “(...) *jeg har ham deroppe [peger op i himlen]. (...) Han kontrollerer ikke. Han ringer aldrig.*” (Appendiks 3: 31), hvilket illustrerer, at det ikke er muligt for KiF at kontrollere Bo via en kontaktperson. Desuden har Bo en meget uforudsigelig hverdag, hvilket medvirker til, at det nærmest ikke er muligt for KiF at kontrollere ham uanmeldt på hans arbejde (ibid.). Dette kan medvirke, at Bo ikke oplever en stedmæssig marginalisering arbejdsmæssigt under afsoningen (Mehretu et al. 2000: 89-101). Det kan synes bemærkelsesværdigt, at KiF ikke bruger mere tid på at kontrollere en som Bo under afsoningsperioden, da det virker til at være forholdsvis let for ham at omgå de vilkår og betingelser, der er under afsoningen med fodlænke, idet han ved, at de ikke som sådan kan kontrollere ham i kraft af, at han er selvstændig og fordi han samtidig gør dette svært for dem. Han besværliggør KiFs procedure for overvågning og kontrol i og med, at han formentlig gør hans hverdag mere uforudsigelig end den måske i virkeligheden er. Dette kan betragtes som en reaktion på den magt, som KiF har over ham i afsoningsperioden, og dermed som en form for modmagt, som Bo udøver mod tilværelsen som fodlænkeafsoner. At KiF ikke gør mere ud af at forsøge at kontrollere en fodlænkeafsoner som Bo kan antageligvis også hænge sammen med mængden af ressourcer, der ville skulle bruges på dette. Det har vi dog valgt ikke at dykke yderligere ned i (se afsnittet “Kapitel 2 - Afgrænsning”). Desuden oplever Hugo heller ikke stedmæssig marginalisering på sin arbejdsplads under afsoningen, da han heller ikke har en kontaktperson (Appendiks 3: 101 ; Mehretu et al. 2000: 89-101). Det skal dog nævnes, at Hugos hverdag er mere forudsigelig end Bos - og dermed er det muligt for KiF at kontrollere Hugo på hans arbejdsplads (ibid.).

Claus fortæller, ligesom Bo, at han også har en oplevelse af, at han må gøre, hvad han har lyst til i det tidsrum, hvor han er på arbejde: “(...) *i hverdagene, der må jeg gøre, hvad jeg har lyst til. Der er de ligeglade med, hvor du tager hen eller hvad du laver.*” (Appendiks 3: 60).

Claus beskriver således, at så længe han overholder aktivitetsskemaets tidspunkter, så har han en oplevelse af, at han kan gøre som han vil (ibid.), og dermed formoder vi, at han har en følelse af at have en fleksibel hverdag under afsoningen. Dette er på trods af, at Claus er lønmodtager, hvorfor han, ifølge Bo, burde føle sig mindre fri end han gør under denne afsoningsform. Selvom Claus giver udtryk for, at han kan gøre, hvad han vil i det tidsrum, hvor han skal være på arbejde, har vi ikke en oplevelse af, at han gør andet end at gå på arbejde og gå hjem igen, som aktivitetsskemaet foreskriver.

Endvidere er der flere af de fodlænkeafsonere, vi har interviewet, der oplever fleksibilitet forbundet med tilrettelæggelsen af deres arbejde i afsoningsperioden. Hugo og Jens har eksempelvis, efter eget ønske, fået udvidet deres arbejdsuge, og Hugo fortæller i denne forbindelse: *“Alle med job må arbejde 37 timer. Jeg fik så forlænget den til 50 timer, hvilket jeg bare er glad for.”* (Appendiks 3: 85). Dette er ligeledes tilfældet for Jens, der også har fået tilladelse til at arbejde 50 timer i ugen (Appendiks 3: 124). Dette illustrerer, at der er fleksibilitet i forhold til, at KiF, så vidt muligt, tilrettelægger aktivitetsskemaet ud fra den enkelte afsoner, hvilket også kommer til udtryk i normaliseringsprincippet, som er en af de principper, som KiF arbejder ud fra (Direktoratet for Kriminalforsorgen 1998: 10). Idet KiF tilrettelægger aktivitetsskemaet ud fra den enkeltes hverdag, kan de også imødekomme afsonerens ønske om at arbejde i weekenderne. Dette gør sig gældende for Poul, som i sin første afsoning fik lov til at arbejde i weekenderne, da han har bijobs ved siden af sit primære arbejde: *“(…) første gang [jeg afsonede], der havde jeg faktisk i weekenderne ekstra arbejde, som jeg passede. Og det kunne sagtens lade sig gøre (...)”* (Appendiks 3: 139-140). Poul fortæller, at han ikke har søgt om tilladelse til at arbejde på sine bijobs i weekenderne under den nuværende afsoning. Dette begrundes med, at afsoningen blot er én måned denne gang (ibid.). Denne fleksibilitet kan skyldes, at KiF har en interesse i at tilrettelægge de interviewede fodlænkeafsoneres afsoningsforløb så tæt på deres oprindelige hverdag som muligt. Dette kan, som nævnt tidligere, afspejles i KiFs princip om, at de skal tilrettelægge afsoningsforløbet således, at afsonernes dagligdag er så tæt på det almindelige samfund som muligt (Direktoratet for Kriminalforsorgen 1998: 10). Endvidere kan førnævnte udvidelse af arbejdstimer bidrage til, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever størst frihed på arbejdet, og dermed opleves overvågningen ikke fysisk eller i aktivitetsskemaet i det tidsrum. At overvågningen og kontrollen ikke opleves i dette tidsrum kan medvirke til, at de interviewede fodlænkeafsonere har mulighed for at lægge

fodlænkedommen og afsoningen i baggrunden for en stund, og dermed kan de i stedet interagere på arbejdspladsen på lige vilkår med deres kollegaer.

De interviewede fodlænkeafsonere oplever ikke kun fleksibiliteten i forbindelse med deres arbejde. Flere fortæller endvidere, at de også oplever fleksibilitet forbundet med deres udetid i weekenderne. Eksempelvis fortæller Hugo, at han bruger sine udetimer i weekenden på at køre ind på hans arbejde: *“(...) så bruger jeg egentlig tiden på at køre bil... det tager en halv time hver vej. Og så er jeg lige oppe og tælle op og lige få styr på alt.”* (Appendiks 3: 89). Anders fortæller ligeledes, at han oplever fleksibilitet i forhold til sine udetimer: *“(...) Jeg må så bestemme, om jeg vil være hjemme eller hvad jeg vil. Jeg må gå frem og tilbage flere gange. (...)”* (Appendiks 3: 5). I forlængelse af dette fortæller Anders dog, at han, på trods af den store fleksibilitet, alligevel mærker frihedsberøvelsen i forbindelse med sine udetimer. Dette mærker han ved, at der er restriktioner i forhold til sluttidspunktet: *“(...) hvis der står 16.45, så må jeg ikke komme hjem en halv time før eller det skal være præcis på det tidspunkt. (...)”* (ibid.). Det er interessant, at Anders nævner problematikken i, at han ikke må komme hjem før, og ikke at han gerne vil være ude længere end det angivne tidspunkt for hans udetid i aktivitetsskemaet. Vi ville som udgangspunkt formode, at de interviewede fodlænkeafsonere ville udnytte alt deres udetid, og dermed ikke have et ønske om at måtte komme hjem tidligere, idet de herefter er frihedsberøvet indtil næste udgang.

Selvom der er meget fleksibilitet forbundet med fodlænkeafsonernes udetid i weekenderne, er der stadig nogle krav fra Kriminalforsorgen, der skal overholdes - og disse gør, at fodlænkeafsonerne kan mærke frihedsberøvelsen i en ellers fleksibel afsoning.

Der er overordnet set enighed blandt de interviewede fodlænkeafsonere om, at fodlænkeordningen er en meget fleksibel afsoningsform, som søger at få hverdagen under afsoningen til at ligne en almindelig hverdag så meget som muligt. Det påvises ligeledes i Jørgensen (2011), at der blandt fodlænkeafsonerne er enighed om, at det at kunne beholde en så almindelig hverdag som muligt er den største fordel ved denne afsoningsform. Med dette skal forstås, at fodlænkeafsonerne er i stand til at passe deres arbejde og studie samt at være hjemme ved familien, mens de afsoner deres dom. De interviewede fodlænkeafsonere beskriver endvidere, at de overordnet set bliver mødt med stor fleksibilitet og forståelse fra KiFs side under afsoningen, hvorfor det kan antages, at de generelt er tilfredse med de forhold, som de afsoner under, hvilket ligeledes påvises i Lindstad (2016).

Fleksibiliteten fra KiFs side opleves også, når der sker uventede hændelser i fodlænkeafsonernes hverdag. Anders fortæller eksempelvis, at han i starten oplevede afsoningsformen med fodlænke som meget “usmidig”, men efterhånden som han har vænnet sig til det, oplever han det mere fleksibelt, når der sker noget uventet. I den forbindelse fortæller han om en episode, hvor toget var aflyst: “(...) *der var en morgen, der var toget aflyst (...). Og så ringede jeg bare [til KiF] og sagde, at det var desværre aflyst. Nå, jamen så måtte jeg bare gå med den en time efter.*” (Appendiks 3: 7). Anders oplever dermed KiF som forstående og fleksible, når der sker ændringer, som han ikke selv er herre over.

Denne oplevelse har Poul ligeledes i forbindelse med trafikken til og fra arbejde: “(...) *Første gang [jeg afsonede], der har jeg prøvet et par gange, hvor jeg blev forsinket i trafikken, så ringer du bare derind [til KiF] og siger, at du kommer 10 minutter senere hjem på grund af, at der var proppet i trafikken. Og så var der ingen problemer i det.*” (Appendiks 3: 141). Citatet er udtalt i forbindelse med, at Poul oplever det som stressende at skulle overholde aktivitetskemaet, når han skal hjem fra arbejde, men han oplever dog, som sagt, at blive mødt med forståelse, når han ikke kan overholde tidspunkterne på grund af uventede hændelser (ibid.). I henhold til den inddragede danske forskning opleves aktivitetskemaet ligeledes som en stressfaktor for nogle af fodlænkeafsonerne (Jørgensen 2011).

Daniel fortæller endvidere, at han oplever det som et irritationsmoment at skulle ringe og informere KiF hver gang, der er uventede ændringer i hans skema på studiet: “(...) *så ringede jeg næsten hver dag [til KiF], fordi vi næsten altid fik tidligere fri fra skole og sådan noget der. Så skal man jo ringe ind til dem hele tiden, ikke også. Det var så lidt irriterende. Men altså, det er jo fint nok. (...)*” (Appendiks 3: 71). Da disse uventede ændringer sker næsten hver dag for Daniel, kan dette medvirke til, at det påvirker ham negativt i hverdagen. En af grundene til, at dette påvirker Daniel negativt kan hænge sammen med, at hver gang han skal ringe til KiF og oplyse om disse uventede ændringer, bliver han mindet om, at det er dem, der har magten, idet han er frihedsberøvet. Hertil bliver han mindet om, at selvom han afsoner i friheden, er han alligevel ikke fri. Samtidig kan det antages, at Daniel i mere eller mindre grad føler, at han mister beslutningskompetencen, og dermed oplever at blive umyndiggjort, når han skal ringe til KiF vedrørende disse ændringer i hans lektionsplan. På den anden side beskriver Daniel også, hvordan han bliver mødt med forståelse fra KiF, når han ringer til dem for at foretage disse ændringer i sit aktivitetskema (ibid.).

Endvidere må vi formode, at de øvrige interviewede fodlænkeafsonere også bliver mindet om, at KiF har magten over deres tid, når de ringer for at foretage lignende ændringer.

Ovenstående illustrerer, at der er enighed blandt de interviewede fodlænkeafsonere om, at fodlænkeordningen er meget fleksibel, både generelt og når der opstår uventede hændelser, hvilket er modstridende med Jørgensen (2011) og Rørdam (2016), som påpeger, at fodlænkeafsonerne mangler fleksibilitet, samt at aktivitetsskemaet opleves som stramt under afsoningen. De interviewede fodlænkeafsonere oplever ikke uventede hændelser som problematiske, idet de oplever at blive mødt med forståelse fra KiF - og dermed mærker de ikke nogle konsekvenser forbundet hermed samt generelt oplever de at have frihed under afsoningen. Der er dermed mange fleksible dele under afsoningen - og i den forbindelse er det interessant at belyse, hvorfor nogle af de interviewede fodlænkeafsonere har et behov for at forsøge at forhandle sig til mere magt over deres tid, og dermed til mere frihed under en afsoning, der er så fleksible på mange måder, og som i stor udstrækning nærmer sig deres almindelige hverdag. Dette leder os videre til vores næste underafsnit, der omhandler forhandlinger af fleksibilitet.

12.1.2 Flexibilitet til forhandling

Aktivitetsskemaet, som KiF har udarbejdet til den enkelte afsoner, symboliserer den magt, KiF har over fodlænkeafsonernes tid og hverdagsliv, og afspejler således frihedsberøvelsen. Som nævnt tidligere er der meget fleksibilitet forbundet med fodlænkeordningen, hvilket opleves som meget positivt af de interviewede fodlænkeafsonere. I det følgende vil der blive uddybet, hvilke dele, der dog ikke opleves som fleksible af de interviewede fodlænkeafsonere, samt hvordan de forsøger at forhandle sig ud af disse forhold under afsoningen. Forhandlingerne foretager fodlænkeafsonerne formentlig som et forsøg på at tage magten tilbage over deres egen tid, og dermed opnå en følelse af selvbestemmelse under afsoningen (Ugelvik 2011: 51-52) - og nogle af fodlænkeafsonerne lykkes med det i højere grad end andre. De interviewede fodlænkeafsonere, der lykkedes med denne forhandling, kan antages at opleve denne afsoning som mindre frihedsberøvende end dem, der ikke lykkedes i samme grad med at forhandle sig til større frihed under fodlænkeafsoningen.

En af dem, der lykkedes med forhandlingen, er Claus. Han beskriver, at det er nemt for ham at ringe til KiF og få foretaget ændringer i hans aktivitetsskema: *“(...) hvis der er et eller andet, der skal ændres, så ringer du bare og siger; ‘Hov, jeg skal lige ændre det, fordi jeg skal det og jeg skal det’, og så får jeg lov til det.”* (Appendiks 3: 40). Idet Claus ikke oplever det som svært at foretage disse ændringer kan der argumenteres for, at det ikke er nødvendigt for ham at gøre sig overvejelser om, hvilken argumentation, han skal anvende i en forhandling om magten over sin tid under afsoningen.

Desuden kan ovenstående udsagn illustrere, at Claus har en oplevelse af, at KiF er til at forhandle med, når han gerne vil have foretaget ændringer.

Ligeledes beskriver Daniel, at han lykkes med en forhandling. Dette kommer til udtryk i forbindelse med, hvornår hans udetid i weekenderne skal ligge:

“Ja, sådan som jeg har det nu, så er det 17.00 til 20.00, og så er det lidt svært for lossepladsen lukker klokken 17.00 (...). De dage, hvor jeg lige skal det, så får jeg dem lige ændret. Så det passer. De kan jo altid sige nej. Det er de jo i deres gode ret til (...)” (Appendiks 3: 70).

Citatet belyser, at Daniel er bevidst om, at han er frihedsberøvet, og at beslutningskompetencen i sidste ende ligger hos KiF. Dette kan dog ofte forhandles til hans fordel, når der opstår situationer, hvor han gerne vil have foretaget ændringer, der passer bedre ind i hans weekender. Det kan antages, at grunden til, at Daniel har succes med forhandlingen, og dermed får ændret sin udetid, kan hænge sammen med, at han kommer med en legal begrundelse, idet han ikke kan ændre på, hvornår lossepladsen lukker. Daniel er i gang med at ombygge sit hus, da vi interviewer ham, og dermed har han et reelt behov for at komme på lossepladsen. I forlængelse heraf udtaler han: *“(…) de er også rimelig large med at få det til at fungere. (...)”* (Appendiks 3: 69). Han er derfor bevidst om, at det er muligt at forhandle magten tilbage over hans tid i nogen grad, selvom han afsoner med fodlænke (Ugelvik 2011: 51-52). Dette giver formentlig Daniel en følelse af, at han kan opnå selvbestemmelse på trods af, at han er frihedsberøvet. Denne selvbestemmelse kan antageligvis give ham en oplevelse af, at der fortsat er dele i hans hverdag, som han selv er herre over, selvom han afsoner en dom med fodlænke (ibid.).

Der er ligeledes flere af de interviewede fodlænkeafsonere, der fortæller, at de forhandler med KiF i hverdagene. Hugo beskriver i den forbindelse, hvordan han har fået lavet en ordning med KiF, der indebærer, at han må være ude en halv time hver dag inden arbejde: *“(…) hver morgen fra 09.00 til 19.00, der er jeg på arbejde. Så har jeg fået lov til at gå en halv time om morgenen, så går jeg ud her i skoven... Bare sådan det hele ikke er at sidde indendørs.”* (Appendiks 3: 88). Bo fortæller også, at han har haft succes med at forhandle sig til mere udetid i forbindelse med at ville hjælpe en ven med at lave en bådebro (Appendiks 3: 32). Med dette kan vi belyse, at både Hugo og Bo har mulighed for at have indflydelse på, hvordan deres hverdag ser ud under afsoningen, og dermed kan der argumenteres for, at de begge lykkes med forhandlingen. Dette kan formentlig bevirke, at de opnår en følelse af at have kontrol over en del af deres tid under fodlænkeafsoningen (Ugelvik 2011: 51-52). At deres forhandlinger lykkes kan formentlig hænge sammen med, at deres

begrundelser anses for at være legale af personalet ved KiF; Hugos argumentation er, at han gerne vil ud i naturen i stedet for at sidde inde hele tiden, og Bos er, at han gerne vil hjælpe en ven. Havde begrundelserne været anderledes, kan det formodes, at de ikke havde fået tilladelse til disse ændringer i deres aktivitetsskemaer. Vi antager, at disse forhandlinger lykkedes for de interviewede fodlænkeafsonere som et resultat af, at KiF blandt andet arbejder ud fra et åbenhedsprincip, der omhandler, at de dømte skal have mulighed for at vedligeholde deres tilknytning til det almindelige samfundsliv (Direktoratet for Kriminalforsorgen 1998: 11).

I forbindelse med, at de interviewede fodlænkeafsonere forsøger at forhandle sig til magten over deres tid, kan der tales om en form for modmagt (Foucault 2002: 14 ; Villadsen 2013: 341 ; Ugelvik 2011: 51-52). Denne kommer til udtryk ved, at de forsøger at opnå selvbestemmelse i en situation, hvor det er KiF, der har magten over deres tid. Det kan antages, at de, med denne modmagt, forsøger at udvikle deres selvforståelse og selvidentitet i den nye tilværelse som fodlænkeafsonere (Ugelvik 2011: 47). Selvom der i det ovenstående er blevet belyst, at fodlænkeordningen er meget fleksibel, er der alligevel flere af de interviewede fodlænkeafsonere, der har et behov for at forsøge at forhandle sig til mere magt over deres tid under afsoningen. Dette kan være et udtryk for, at fleksibiliteten alligevel ikke opleves så fleksibel af de interviewede fodlænkeafsonere, da der stadig er et forholdsvist stramt regelsæt, der skal overholdes i forhold til tidspunkterne i aktivitetsskemaet. Det kan derimod også være et udtryk for, at nogle har erfaring med, at det er muligt hele tiden at skubbe reglerne, der er for deres afsoning - og på den måde kan de opnå en følelse af, at det er dem, der sætter dagsordenen under afsoningen, og ikke KiF. Et eksempel herpå er Claus, der fortæller, at han, i forbindelse med tilrettelæggelsen af aktivitetsskemaet hos KiF, selv har bestemt store dele af, hvordan hans hverdag skal se ud under afsoningen: *“(…) Og det er faktisk også mig, der valgte, at jeg ville hjem klokken 12.00. Tre timer oppe ved Navn, og så hjem klokken 12.00. Jeg kunne jo bare sige, at jeg gerne ville ud klokken 08.00 om morgenen og hjem klokken 18.00, det kunne jeg sagtens.”* (Appendiks 3: 40). Claus har dog alligevel et behov for at forhandle med KiF om sin frihed i andre situationer, hvor han beretter om, at han blot ringer til KiF og får foretaget ændringer, hvis der opstår aktiviteter, han gerne vil deltage i (ibid.). Denne oplevelse af selvbestemmelse og behovet for at forhandle om sin tid under afsoningen kan virke paradoksal, da Claus samtidig er den eneste af de interviewede fodlænkeafsonere, der fortæller, at han har mærket konsekvenserne af at bryde vilkårene under hans tidligere afsoning. Et af vilkårene var, at han ikke måtte køre bil i frakendelsestidspunktet, hvilket han ikke overholdt. Dette resulterede i, at han endte med at afsone

tre ud af fire måneder i et fængsel i stedet for med fodlænke (Appendiks 3: 37). Hertil fortæller Bo, at han har prøvet at bryde et af vilkårene under afsoningen uden, at det fik en konsekvens for ham:

“(…) Den anden dag, der skulle tøsen [datteren] til lægen. Hun havde ondt. (...) Og så kommer der så en fra kriminalen uanmeldt og siger; ‘hvad laver du?’ Og jeg sagde, at jeg ikke havde tid til at snakke, for hun skal til læge. Det må jeg ikke. Det var jeg ikke klar over. (...) Så fik jeg en skideballe. ‘Men det er lige meget, jeg er sådan set ligeglad, hvad du [KiF] siger. Hun skal til lægen’. Så vi kørte.” (Appendiks 3: 29).

Da Bo oplever, at der ingen konsekvenser er ved at bryde et af vilkårene, kan det antages, at han dermed opnår en følelse af selvbestemmelse og en form for magt over sin egen tid under afsoningen (Ugelvik 2011: 51-52). Desuden kan et resultat af, at han oplever, at han kan slippe afsted med at bryde et af vilkårene under afsoningen være, at han opnår en følelse af at have beslutningskompetencen over sin tid, og for en kort stund kan der argumenteres for, at Bo ikke føler sig umyndiggjort i rollen som fodlænkeafsoner. At Bo oplever, at der ingen konsekvenser er ved at bryde et af vilkårene kan give ham en opfattelse af, at det ikke er nødvendigt for ham at forsøge at forhandle sig til mere frihed, hvilket antageligvis også hænger sammen med hans oplevelse af, at han kan gøre, hvad han vil under afsoningen (Appendiks 3: 28, 29).

To af de interviewede fodlænkeafsonere giver derimod udtryk for, at de ikke forsøger at forhandle sig til mere frihed under afsoningen. For Anders kan dette hænge sammen med, at han er meget bevidst om, og bange for, konsekvenserne af at bryde vilkårene: *“Altså der er den der frygt med at blive hentet af politiet jo (...) der er jo en stor konsekvens. Jeg mister det hele, og det skal jeg ikke.”* (Appendiks 3: 9), hvilket gør, at han blot tilpasser sig det aktivitetsskema, som KiF har tilrettelagt i samarbejde med ham under hans afsoning. Det kan også antages at grunden til, at Anders ikke forsøger at forhandle sig til mere frihed kan være, at han ikke er klar over, at det er en mulighed. Det kan endvidere hænge sammen med, at Anders’ hverdag, under afsoningen, er så tæt på hans almindelige hverdag, at han ikke oplever et behov for at foretage ændringer: *“(…) altså jeg tror, at der er mange, der synes, at det ville være hårdt at skulle få sådan en på, men jeg er meget hjemme i forvejen. Og så med den lille [nyfødte søn] og sådan noget, så jeg synes ikke, at det er så slemt igen.”* (Appendiks 3: 8).

Modsat Anders oplever Poul, at han har muligheden for at forhandle med KiF, men undlader at gøre det. Poul har gjort sig overvejelser omkring, hvis afsoningen havde strakt sig hen over sommeren,

og i den forbindelse udtaler han: “(...) *Jeg kunne måske godt have fået det område der [peger på et område i egen have] som mit udeareal. Så kunne jeg måske nok grille (...)*” (Appendiks 3: 145). Citatet illustrerer, som sagt, at Poul er bevidst om, at det er en mulighed at forsøge at forhandle sig til større frihed og selvbestemmelse - men i og med, at hans afsoning ikke strækker sig henover sommeren, har han antageligvis ikke et behov herfor.

Ovenstående viser, at nogle af de interviewede fodlænkeafsonere har et større behov for at opnå en form for selvbestemmelse og beslutningskompetence gennem forhandling end andre har. Dette kan hænge sammen med, at der er forskel på, hvordan forskellige individer tilpasser sig denne midlertidige tilværelse som afsoner, samt i hvor høj grad de forskellige fodlænkeafsonere affinder sig med at være frihedsberøvet i en periode.

Endvidere er der enighed blandt de interviewede fodlænkeafsonere om, at vilkårene omhandlende, at der ikke må indtages alkohol eller narkotika under afsoningen ikke er problematiske. Anders udtaler: “(...) *Jeg tror, at sidste gang jeg drak, det var nytårsaften; der fik jeg et glas champagne. (...) Men det er ikke noget problem, jeg har haft. (...)*” (Appendiks 3: 10). Det er dermed ikke noget problem for Anders at overholde alkoholforbuddet, idet han sjældent indtager alkohol. Ifølge ham selv er det heller ikke problematisk at overholde narkotikaforbuddet på trods af, at han er tidligere heroinmisbruger. Han giver udtryk for, at han tidligere har anvendt heroinen til selvmedicinering, da han lider af psoriasis gigt. Under afsoningen er metadonbehandling derfor en del af Anders’ vilkår (Appendiks 3: 13, 17), hvilket kan antages at være medvirkende til, at han forbliver ude af sit tidligere misbrug.

Ud fra vores indsamlede empiri antager vi, at Anders er den eneste med en rusmiddelproblematik. Der er yderligere to informanter, der er dømt efter Straffelovens § 191, stk. 2, men vores opfattelse er ikke, at de har haft en rusmiddelproblematik, men derimod “blot” har været i besiddelse af det (Se afsnittet “8.6 Informantoversigt”). I forlængelse heraf udtaler disse to omtalte fodlænkeafsonere, at det ikke har været en udfordring for dem at skulle overholde henholdsvis alkohol- og narkotikaforbuddet. Daniel udtaler:

“(...) *De kommer jo og tester engang imellem. Jeg tror, de har testet for ... Ja, narko to gange. (...) de tester jo altid for alkohol (...). Altså, nu har jeg jo heller ikke et misbrug eller whatever. (...) Det er jo ekstremt sjældent, at jeg drikker alkohol. Det er måske få gange om året. (...)*” (Appendiks 3: 69).

Hugo udtaler ligeledes: “(...) *Det bliver ikke et problem.*” (Appendiks 3: 96). Det kan udledes, at omtalte vilkår fra KiF ikke er en udfordring for disse fodlænkeafsonere, hvilket ligeledes er gældende for de resterende fodlænkeafsonere i nærværende speciale. Dette ses også i Justitsministeriets undersøgelse, som viser, at alkohol- og narkotikaforbuddet ikke er vanskeligt at overholde for fodlænkeafsonerne (Jørgensen 2011).

I forlængelse heraf kan der ligeledes argumenteres for, at dele af det panoptiske princip kommer til udtryk ubevidst hos de interviewede fodlænkeafsonere. Da samtlige giver udtryk for, at de ikke oplever det som vanskeligt at skulle overholde vilkårene, kan det formodes, at de alle besidder en form for selvdisciplin. Princippet handler netop om, at individerne ikke ved, hvornår de bliver overvåget og kontrolleret - og dermed må de hele tiden være disciplinerede (Foucault 2002: 217-225). Dette kan overføres til de interviewede fodlænkeafsonere, der, som sagt, må besidde denne selvdisciplin under hele afsoningen, da de ikke ved, hvornår overvågningen og kontrollen finder sted. På trods af, at flere af de interviewede fodlænkeafsonere beskriver, at de ikke oplever overvågning forbundet med de uanmeldte besøg fra KiF, kan der alligevel argumenteres for, at selvdisciplinen er til stede, da de alle er bevidste om, at det er en fast del af afsoningen at blive kontrolleret i forhold til alkohol og narkotika, og dermed undlader de at indtage dette i afsoningsperioden.

I Justitsministeriets undersøgelse bliver det ligeledes påvist, at de adspurgte afsonere ikke oplever det som problematisk at skulle puste i alkometret, når KiF kommer på uanmeldte besøg. Tværtimod anses dette som en rutinesag (Jørgensen 2011).

Ovenstående belyser, at der er flere dele af afsoningsforløbet, hvor de interviewede fodlænkeafsonere er i stand til at forhandle sig til en mere fleksibel hverdag og mere frihed under afsoningen. Når disse forhandlinger oftest lykkedes kan man undre sig over, hvorvidt fodlænkeafsonerne oplever overvågning og kontrol i deres hverdag eller om denne blot opleves i symbolsk forstand. Dette vil blive belyst i det følgende afsnit.

12.1.3 Overvågning

Forestillingen og idéen med fodlænkeordningen er, at det skal være så lidt indgribende som muligt, og derfor kan der tales om, at denne afsoningsform nærmer sig et normaliseringsprincip (Direktoratet for Kriminalforsorgen 1998: 10). Dog er denne alternative form for straf stadig en formel straf, der frihedsberøver, overvåger og kontrollerer individet. Ud fra vores teoretiske afsæt

finder vi, at panoptismen er en af de principper, der afspejler sig i fodlænkeordningen. I det panoptiske fængsel var formålet at give fangerne en følelse af konstant overvågning, og de vidste derfor ikke, hvornår de blev overvåget og hvornår de ikke gjorde (Foucault 2002: 217-219). Samme uvished havde vi en antagelse om forekom i forbindelse med at afsone en fodlænkeadom. Dette er imidlertid ikke tilfældet for de interviewede fodlænkeafsonere, da de ikke oplever overvågningen som en betydelig del af deres hverdag. Det følgende vil derfor belyse, hvordan de interviewede fodlænkeafsonere oplever overvågningen under afsoningen.

Der er enighed blandt de interviewede fodlænkeafsonere om, at den overvågning, der finder sted under afsoningen som udgangspunkt ikke har betydning for deres hverdag. I en af de danske undersøgelser bliver det påvist, at de fleste af de adspurgte informanter ikke føler sig overvåget i deres hverdag (Lindstad 2016). Denne oplevelse har Claus heller ikke, idet han udtaler: “(...) *Det er fint nok (...)*” (Appendiks 3: 43), da vi adspørger ham om, hvad overvågningen og kontrollen betyder for hans hverdag. Ligeledes udtaler Hugo, at han heller ikke oplever at overvågningen fylder i hans hverdag: “(...) *Det rører mig ikke (...)*” (Appendiks 3: 90). Daniel fortæller ligeledes: “(...) *jeg føler heller ikke, at jeg bliver overvåget (...)*” (Appendiks 3: 68). Følelsen af ikke at blive overvåget er ligeledes gældende for de resterende fodlænkeafsonere i nærværende speciale, og dermed er der ingen af dem, der føler sig overvåget under deres afsoningsforløb.

Desuden er der flere af de interviewede fodlænkeafsonere, der fortæller, at de nogenlunde ved, hvornår KiF kommer på “uanmeldt” besøg. I den forbindelse udtaler Hugo: “*Jeg tror også, at det er fordi, jeg er hjemme så sent. For jeg ved, at når jeg er hjemme... her ved 20.00 tiden... De har aldrig været her efter klokken 22.00, så jeg ved, at det nok er mellem 19.30 og 21.30 cirka, at de vil komme, hvis det er.*” (Appendiks 3: 94). Hugo tilføjer, at han ofte får besøg af KiF: “*Cirka to til tre gange om ugen. Det er rimelig ofte.*” (Appendiks 3: 93). At Hugo nogenlunde ved, hvornår de uanmeldte besøg finder sted kan hænge sammen med, at han er den af de interviewede fodlænkeafsonere, der hyppigst får besøg, samt at hans arbejdsdage er længere end de andres, og dermed er der færre timer, hvor besøgene kan finde sted, hvis besøgene ikke skal forekomme om natten. Hugo er ikke den eneste af fodlænkeafsonerne, der nogenlunde kan forudse, hvornår de uanmeldte besøg forekommer. Daniel har erfaret, at KiF oftest kommer én gang om ugen: “(...) *I starten, der kom de meget. Sidst de var her, var torsdag sidste uge. Så nu er der sådan cirka en uges mellemrum (...)*” (Appendiks 3: 68). Denne forudsigelighed gør sig også gældende hos Poul: “(...) *Cirka en gang per uge. Så jeg regner med, at de kommer engang i den her uge også. (...)*”

(Appendiks 3: 140). Når de uanmeldte besøg bliver tilnærmelsesvis forudsigelige for de interviewede fodlænkeafsonere, bliver det nemmere for dem at forberede sig på, at besøgene vil forekomme samt at vænne sig til disse. Flere af de interviewede fodlænkeafsonere giver, i denne forbindelse, udtryk for, at de ikke oplever ubehag forbundet med de uanmeldte besøg, men derimod oplever personalet fra KiF som “flinke”, og at besøgene er rutineprægede og hurtigt overstået (Appendiks 3: 8, 10, 25, 68, 90, 95, 128, 144). Dette belyses ligeledes i en af de danske undersøgelser (Jørgensen 2016). Idet de interviewede fodlænkeafsonere har vænnet sig til de uanmeldte besøg fra KiF kan overvågningen ikke ses som en berøvelse af frihed, og eftersom de interviewede fodlænkeafsonere ikke føler sig overvåget, bliver overvågningen ganske ubetydelig for dem. Forudsigeligheden må dermed betyde, at overvågningen ikke opleves som en frihedsberøvelse under afsoningen for de interviewede fodlænkeafsonere.

Endvidere fortæller Anders og Daniel, at de har en kontaktperson på deres uddannelsessteder, som KiF kan ringe til for at kontrollere, at de er der i det angivne tidsrum. Hverken Daniel eller Anders beretter dog om at mærke denne kontrol, når de befinder sig på uddannelsesstederne (Appendiks 3: 11, 71). At de har en kontaktperson på deres studier kan antageligvis resultere i, at disse fodlænkeafsonere undgår at få uanmeldte besøg af KiF på deres studie. Denne antagelse bygger vi på, at hverken Daniel eller Anders giver udtryk for, at dette forekommer under afsoningen. Dette formoder vi kan bidrage til, at overvågningen mindskes betydeligt i dette tidsrum, og dermed får de formentlig følelsen af at have mulighed for at tilsidesætte deres midlertidige identitet som fodlænkeafsonere, og i stedet blot indgå i uddannelsen på lige vilkår med deres studiekammerater.

Flere af de interviewede fodlænkeafsonere har dog tidligere afsonet en dom i et fængsel, og derfor sammenligner nogle af dem fodlænkeordningen med dét at sidde i fængsel. Claus sammenligner blandt andet overvågningsaspektet i forhold til begge afsoningsformer og fortæller: “(...) *Der er de her vagter [i fængslet]. De tror, at de ejer en. Og de kontrollerer folk mere i forhold til herhjemme [med fodlænke]. (...) De kommer hele tiden (...)*” (Appendiks 3: 45). I den sammenhæng fortæller han, at: “(...) *Det er bedre herhjemme. Det synes jeg.*” (ibid.), og han finder dermed, at det er mere behageligt at afsone med fodlænke, fordi der ikke er den samme grad af overvågning og kontrol som i fængslet. Dette kan medvirke, at overvågningen blot opleves som symbolsk for Claus under den nuværende fodlænkeafsoning.

De interviewede fodlænkeafsonere, der ikke har prøvet at sidde i fængsel oplever også overvågningen som ubetydelig under fodlænkeafsoningen, som også nævnt tidligere. Dette kan

antageligvis være et resultat af, at de blot vænner sig til den del, men det kan muligvis også hænge sammen med, at de foretager sig praktiske forbehold, som gør, at de bedre kan navigere i den midlertidige tilværelse som fodlænkeafsonere. Dette vil blive uddybet yderligere i afsnittet ”12.3.1 Flexibilitet i deres sociale tilværelse”.

Ovenstående gennemgang belyser, at den overvågning, som vi havde en forventning om ville være fremtrædende i fodlænkeafsoningen, ikke er til stede i særlig høj grad hos de interviewede fodlænkeafsonere. Dette gør sig gældende både ved første- og andengangsafsonere, da vi, ud fra vores empiriindsamling, ikke finder forskelle i, hvordan de interviewede fodlænkeafsonere tackler og oplever overvågningen under afsoningen. Endvidere belyser ovenstående, at overvågningen under fodlænkeafsoningen kommer til udtryk på en hel anden måde end ved en fængselsafsoning.

12.2 Delkonklusion

Ovenstående analytiske gennemgang belyser, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever at blive mødt af et imødekommende personale ved KiF, som har forståelse for, at der kan forekomme uventede hændelser. I den forbindelse oplever fodlænkeafsonerne det ikke som problematisk at ringe til KiF og få foretaget ændringer i aktivitetskemaet, når disse hændelser opstår.

De interviewede fodlænkeafsonere har ligeledes en generel oplevelse af, at fodlænkeordningen er en meget fleksibel afsoningsform. Dog viser ovenstående analyse, at de interviewede fodlænkeafsonere er bevidste om, at der er nogle vilkår, der skal overholdes, hvilket er medvirkende til, at de i nogen grad kan mærke frihedsberøvelsen.

Det kan antages, at grunden til, at denne afsoningsform er så fleksibel, som fodlænkeafsonerne giver udtryk for, hænger sammen med, at formålet med afsoningen er at være så lidt indgribende som muligt i deres hverdag, og dermed at tilnærme sig normaliseringsprincippet i så høj grad som muligt. Afsoningsformen nærmer sig således normaliseringsprincippet, selvom hverdagen som fodlænkeafsoner afviger fra det almindelige hverdagsliv på nogle områder. I forlængelse heraf viser ovenstående analyse, at flere af de interviewede fodlænkeafsonere forsøger at forhandle sig til mere frihed og magt over deres tid under afsoningen. Dette forekommer på trods af, at de giver udtryk for stor fleksibilitet under afsoningen. Ud fra ovenstående analytiske gennemgang får vi et indtryk af, at KiF er imødekommende og fleksible overfor afsonernes ønsker om ændringer i deres aktivitetskemaer. Disse ændringer foretager de interviewede fodlænkeafsonere antageligvis som en

form for modmagt mod tilværelsen som fodlænkeafsonere, og de betingelser og vilkår, der er forbundet hermed, samt som et led i at opnå en grad af selvbestemmelse under afsoningsforløbet.

Ovenstående analytisk gennemgang tyder desuden på, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever størst frihed på arbejde og på studie, hvilket sandsynligvis kan forklare, hvorfor flere af dem søger om udvidede arbejdsuger samt udetid til bijobs i weekenderne. Dette kan hænge sammen med, at de hverken oplever overvågning fysisk eller i aktivitetskemaet, når de befinder sig på henholdsvis arbejde og studie. Den manglende overvågning kommer til udtryk, når flere af de interviewede fodlænkeafsonere fortæller at have en oplevelse af, at de kan gøre som de vil i deres arbejdstid (Appendiks 3: 29, 60, 85, 124 & 140).

Endvidere er der enighed blandt samtlige interviewede fodlænkeafsonere om, at de ikke mærker overvågningen og kontrollen i betydelig grad i deres hverdag under afsoningen. Dette gælder uanset, om de har siddet i fængsel tidligere eller ej.

Slutteligt er der enighed hos de interviewede fodlænkeafsonere om, at det ikke er problematisk at overholde alkohol- og narkotikaforbuddet under afsoningen.

12.3 - Afsnit 2

I afsnit 1 har vi belyst, at der er dele af fodlænkeafsonernes hverdag, hvor det er muligt at forhandle sig til mere selvbestemmelse og frihed under afsoningen. Nogle af de dele, de ikke kan forhandle sig til, kan de i stedet organisere sig ud af, hvilket kan medvirke til, at frihedsberøvelsen tenderer til at være usynlig, og dermed ikke mærkes synderligt af fodlænkeafsonerne. Hvilke dele dette omhandler vil blive belyst i det følgende afsnit.

12.3.1 Fleksibilitet i deres sociale tilværelse

I dette afsnit vil vi behandle analysens anden del, som omhandler de interviewede fodlænkeafsoneres fritid. Med dette skal forstås de sociale aktiviteter, der foregår uden for arbejdet eller studiet, hvor de har mulighed for at være sammen med familie, venner og kollegaer. Dette vil vi anskue ud fra fodlænkeafsonernes perspektiv, hvilket betyder, at "fritid" ikke skal forstås i en generel kontekst, men i forhold til de rammer, der er under afsoningen.

Som nævnt i afsnit 1 har de interviewede fodlænkeafsonere en oplevelse af, at deres aktivitetskema er meget fleksibelt, hvilket også gør sig gældende, når der ses på deres mulighed for at være sociale i deres weekender. KiF forsøger at tilrettelægge fodlænkeafsonernes aktivitetskema således, at fodlænkeafsoneren har mulighed for at være sammen med venner, familie og for at deltage i sociale aktiviteter.

Det er forskelligt, hvor mange udetimer de interviewede fodlænkeafsonere hver især har, afhængigt af, hvor lang en periode afsoningen strækker sig henover. Anders fortæller blandt andet: “(...) *Min søster, hun blev også svend [udlært] her, (...) det kan jeg komme med til, det er jo dejligt. Og jeg skal til en konfirmation med hendes [kæresten] fætter. (...)*” (Appendiks 3: 7). Poul fortæller også, at det har været muligt for ham at deltage i sociale arrangementer: “(...) *Der var faktisk en konfirmation (...), hvor jeg havde udgang. (...) Så der var ingen problem. (...)*” (Appendiks 3: 148). At fodlænkeafsonerne har mulighed for at deltage i sociale arrangementer i weekenderne uden at skulle søge om flere timer ved KiF hænger sammen med, at når de har afsonet én måned får de otte timer til rådighed både lørdag og søndag hver anden weekend. Disse timer kan de interviewede fodlænkeafsonere bruge som de har lyst til inden for rammerne, vilkårene sætter. Claus fortæller ligeledes om, hvad han bruger de mange udetimer på, idet han fortæller om, at han har mulighed for at besøge sin datter, der bor i en anden by, i de lange weekender, hvor der er mange udetimer (Appendiks 3: 39). Ovenstående viser, at de interviewede fodlænkeafsonere, på grund af deres udetimer, ikke i særlig grad behøver at blive begrænset socialt. Deres mange udetimer giver dem mulighed for at deltage i arrangementer på tilnærmelsesvis lige fod med andre.

Når de interviewede fodlænkeafsonere ikke har mulighed for at forlade hjemmet i forbindelse med arbejde, studie og øvrige aktiviteter, som aktivitetskemaet tillader, føler de sig heller ikke begrænset socialt. Dette skyldes, at sociale arrangementer kan og må foregå hjemme hos dem selv i disse timer. Dermed kan der argumenteres for, at det, der ikke kan forhandles i stedet kan organiseres således, at det passer ind i deres nye midlertidige tilværelse som fodlænkeafsonere. Blandt andet fortæller Anders, at hans forældre er gode til at komme på besøg hjemme ved ham (Appendiks 3: 15), hvilket gør, at han ikke føler sig isoleret socialt. Claus fortæller, at han heller ikke føler sig socialt begrænset, da han også oplever, at han må det meste, så længe det foregår hjemme hos ham selv: “(...) *Altså du må mange ting (...). Her[hjemme] må du have gæster hver dag, hvis du har lyst... (...)*” (Appendiks 3: 42). I forlængelse heraf fortæller Claus, at vennerne kommer forbi og holder forfest hjemme hos ham inden de tager i byen, og i den forbindelse er

Claus bevidst om, at han selvfølgelig gerne må deltage i forfesten, men at han ikke må indtage alkohol eller tage med i byen (Appendiks 3: 53). Disse er eksempler på, at det er muligt for fodlænkeafsonerne at have besøg og til dels at deltage i sociale arrangementer, men at der samtidig er nogle vilkår, der skal overholdes. Claus mærker derfor en begrænsning i sit sociale liv i forhold til, hvordan det var inden afsoningen, idet han før afsoningen ville have taget med vennerne i byen. Dette kommer til udtryk ved, at han er der, hvor livet leves, men han har ikke mulighed for at være med på samme vilkår som hans venner, mens han afsoner med fodlænke. Hertil sammenligner Claus fodlænkeordningen med fængsel, og han fortæller, at han oplever at være mindre afskåret fra sociale arrangementer nu end han gjorde dengang han afsonede i et fængsel, idet han har mulighed for at strukturere og organisere sin hverdag, som fodlænkeafsoner, uden at blive isoleret socialt. Claus fortæller, at han er bevidst om, at der er nogle vilkår, som han skal overholde under afsoningen: *“Det eneste, de kræver er, at du ikke skal drikke og du skal ikke tage stoffer. Og det kan du godt holde dig fra. (...) Og så at passe tiderne (...)”* (Appendiks 3: 46). Dermed føler Claus sig ikke begrænset i sin sociale tilværelse, så længe han blot overholder vilkårene for afsoningen.

Poul oplever ligeledes, at hans venner er gode til at komme hjem til ham under afsoningen, da han ikke har mulighed for at besøge dem, idet hans afsoning blot er en måned, hvilket betyder, at han ikke har mange udetimer i weekenderne: *“Ja, de [vennerne] kommer af og til her. Det gør de helt bestemt. (...)”* (Appendiks 3: 146). Daniel har en tilsvarende oplevelse af, at hans venner er gode til at besøge ham under hans afsoning (Appendiks 3: 71). Til forskel fra Poul, har Daniel også mulighed for at besøge sine venner, da han har mange udetimer hver anden weekend. Tre af de danske undersøgelser belyser ligeledes, at det er nemt for fodlænkeafsonere at bibeholde kontakten til venner og familie under afsoningen (Jørgensen 2011 ; Lindstad 2016 ; Rørdam 2016).

Ovenstående viser, at fodlænkeafsonerne må meget så længe det er afgrænset til at finde sted i deres eget hjem, hvilket betyder, at deres hjem sætter rammerne for meget af frihedsberøvelsen. Dette resulterer også i, at de interviewede fodlænkeafsonere blot oplever, at blive begrænset i rum, men ikke i tid under deres afsoning (Mehretu et al. 2000: 89-101 ; Sarat 1990). Med dette skal forstås, at de interviewede fodlænkeafsoneres sociale tilværelse er begrænset i rum, da de sociale aktiviteter skal foregå hjemme hos dem selv, når aktivitetsskemaet foreskriver, at de skal være på bopælen. Til gengæld er de sociale aktiviteter ikke begrænset tidsmæssigt, da de selv bestemmer, hvornår i tidsrummet, de sociale aktiviteter foregår i hjemmet.

Ligeledes belyser ovenstående de dele, hvor de interviewede fodlænkeafsonere ikke føler sig socialt begrænset i særlig høj grad. Det viser, at de interviewede fodlænkeafsonere organiserer sig således, at de sociale aktiviteter kan passe ind så vidt muligt under afsoningen. På den måde sørger de fleste af de interviewede fodlænkeafsonere for at benytte sig af, at de ikke er begrænset i tid og/eller sted på samme måde som de fængslede er. Dette er et tydeligt eksempel på, at der er stor forskel på forholdene, der afsones under i forhold til, om afsoningen foregår i et fængsel eller i eget hjem med fodlænke. Med dette skal forstås, at indsatte i et fængsel, selvsagt, ikke har samme muligheder for at organisere deres hverdag således, at de kan beholde kontakten til venner og familie under afsoningen på samme måde som fodlænkeafsonere har (Friestad & Hansen 2004 ; Revold 2014). I forlængelse heraf kan det antages, at når de interviewede fodlænkeafsonere ikke oplever at blive begrænset i deres sociale tilværelse har de ikke et behov for at benytte sig af passing (Goffman 1986: 74 ; Goffman 2010: 89).

12.4 Delkonklusion

Ovenstående analytiske gennemgang belyser, at fodlænkeafsonere, der har weekender med otte timers udetid både lørdag og søndag er dem, der føler sig mindst begrænset socialt og har de bedste forudsætninger for at deltage i sociale aktiviteter eller være sammen med venner og familie på lignende vilkår som den øvrige befolkning.

Vi har belyst i det foregående analyseafsnit ("12.1 Afsnit 1"), at der er meget fleksibilitet forbundet med aktivitetskemaet. Denne fleksibilitet bidrager endvidere til, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke føler sig socialt begrænset af fodlænkedommen, hvilket vi ellers havde en formodning om. Dette hænger ligeledes sammen med, at KiF tillader sociale aktiviteter hjemme hos fodlænkeafsonerne, mens de afsoner deres dom, hvilket er af afgørende betydning for, at de ikke føler sig isoleret i deres sociale tilværelse og samtidig har muligheden for at opretholde et tilnærmelsesvis normalt liv i denne periode samt at bibeholde sociale relationer under afsoningen. Dette betyder, at fodlænkeafsonerne må meget under afsoningen så længe det foregår i deres eget hjem, og dermed sætter deres hjem rammerne for meget af frihedsberøvelsen. De interviewede fodlænkeafsonere er dermed bevidste om, at der er nogle vilkår, der gør, at de ikke kan deltage på samme måde som deres netværk, men på trods af dette, føler de sig ikke socialt isoleret betydeligt under afsoningen. Der kan dermed argumenteres for, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke bliver begrænset tidsmæssigt, men blot stedmæssigt under afsoningen, når der er tale om deres

sociale tilværelse. Dette skyldes, at der er stor frihed til sociale aktiviteter, så længe det foregår hjemme hos dem selv.

12.5 - Afsnit 3

De begrænsninger, som de interviewede fodlænkeafsonere ikke har mulighed for at forhandle eller organisere sig ud af, udgør den del, hvor frihedsberøvelsen mærkes under deres afsoning. I forlængelse heraf vil vi belyse, om de interviewede fodlænkeafsonere overhovedet oplever en frihedsberøvelse under deres afsoning eller om dette blot kan føles som begrænsninger. Denne analytiske diskussion vil tage udgangspunkt i aktivitetsskemaet, som er inddelt i to overordnede tider i fodlænkeafsonernes hverdag: *udetid* (herunder arbejde, uddannelse, transporttid samt fritid) og *hjemmetid*.

12.5.1 Udetid

Arbejde

Når de interviewede fodlænkeafsonere mærker frihedsberøvelsen arbejdsmæssigt kan det handle om, at de ikke har muligheden for at forhandle sig til mere selvbestemmelse under afsoningen. To af de interviewede fodlænkeafsonere oplever frihedsberøvelsen tidsmæssigt i forhold til deres arbejde. For Bo gør dette sig dog ikke gældende i hans primære arbejde i dagtimerne, som nævnt tidligere, men kommer i stedet til udtryk i forhold til, at han blandt andet er kloakmester, og i den forbindelse skal han stå til rådighed hele døgnet, hvilket ikke er muligt for ham, mens han afsoner med fodlænke (Appendiks 3: 23).

Poul beskriver endvidere, at han føler sig begrænset af aktivitetsskemaet i forhold til overarbejde: "(...) Men der er ikke noget, der hedder overarbejde og sådan. Der er du nødt til bare at køre. Der er man **noget** presset." (Appendiks 3: 138). I forlængelse heraf fortæller Poul, at han har oplevet, at en kollega undrede sig over, at han blot kørte hjem, selvom der var overarbejde (Appendiks 3: 149). Ud fra vores teoretiske afsæt kan det antages, at Poul i denne situation frygter at blive stemplet, idet han bevidst undlader at fortælle sine kollegaer om den egentlige grund til, at han ikke kan arbejde over. Da ingen af Pouls kollegaer kender til fodlænkedommen og afsoningen, kan der argumenteres for, at der ikke er tale om en egentlig stempling, da denne forudsætter, at andre opdager eller afslører den kriminelle handling, han har begået (Becker 2005: 29-30 ; Henriksen 2002: 288). I stedet kan der tales om en tidsmæssig begrænsning (Sarat 1990: 347-348), som gør, at Poul bliver begrænset arbejdsmæssigt, og som medvirker til, at han er bange for at blive stemplet. Denne

begrænsning kan ses som et resultat af aktivitetsskemaet, som KiF har tilrettelagt, og som ikke omfatter overarbejde i afsoningsperioden. Da Poul bevidst holder fodlænkedommen og afsoningen skjult for sine kollegaer anvender han dét, Goffman kalder for “passing”. Dette begreb omhandler, hvordan et individ mere eller mindre ubevidst forsøger at skjule sit stigma (Goffman 2010: 89 ; Clausen 2013 b: 249). Poul anvender passing, idet han forsøger at skjule sin faktiske sociale identitet som fodlænkeafsoner overfor nogle i sit netværk, men ikke over for alle. Dette kan hænge sammen med, at han er bange for at afsløre sin identitet over for dem, der kendte ham før dommen, som er dem, der skaber stemplingen, og derved undlader han at fortælle, hvorfor det ikke er muligt for ham at arbejde over (Goffman 1986: 74 ; Clausen 2013 b: 249).

Ovenstående belyser, hvordan det blot er to af de interviewede fodlænkeafsonere, der mærker frihedsberøvelsen i form af at være tidsmæssigt begrænset i dele af deres arbejde (Sarat 1990: 347-348). Derudover mærker Poul ligeledes frihedsberøvelsen i form af at være stedmæssig marginaliseret på arbejdspladsen (Mehretu et al. 2000: 89-101). Dette kommer til udtryk ved, at KiF, via en kontaktperson, kan kontrollere, at Poul er på arbejdspladsen i det tidsrum, som aktivitetsskemaet foreskriver (Appendiks 3: 147).

Uddannelse

Der er kun to af de i alt syv interviewede fodlænkeafsonere, der er under uddannelse i afsoningsperioden. Disse to oplever en stedmæssig marginalisering i forbindelse med deres uddannelse. Anders fortæller blandt andet: *“Jamen man skal jo have en kontaktperson på skolen (...). det skal der være, fordi så skal de kunne tilbagemelde til Kriminalforsorgen [i Frihed], at man er i skole (...). De kan jo ikke se, hvor jeg er.”* (Appendiks 3: 11). Daniel har også en kontaktperson på sit studie, som KiF kan kontakte i forhold til at kontrollere om han er på sit studie i det angivne tidsrum (Appendiks 3: 71).

Dette betyder, at Anders og Daniel begge er stedmæssige marginaliserede, når de opholder sig på deres uddannelsessteder, da de skal blive et konkret sted. Ligeledes mærker de begge en tidsmæssig begrænsning, som kommer til udtryk ved, at de kun må opholde sig på studiet i et bestemt tidsrum, og dermed er det ikke muligt for dem at deltage i sociale aktiviteter efter endt undervisning i afsoningsperioden (Mehretu et al. 2000: 89-101).

Transporttid

Når de interviewede fodlænkeafsonere skal til og fra arbejde har de bestemte tidspunkter, der skal overholdes. Her indtræder følelsen af at være frihedsberøvet i form af en tidsmæssig begrænsning. Hugo fortæller følgende, da han bliver spurgt ind til overholdelsen af aktivitetsskemaets tidspunkter: “(...) *de kan give mig en fartbøde hver gang [jeg kører hjem fra arbejde]. Jeg kører bare fuld speed.*” (Appendiks 3: 91). Hugo er således meget bevidst om at være hjemme til den planlagte tid som aktivitetsskemaet foreskriver. Det kan antages, at dette skyldes, at Hugo er nervøs for konsekvenserne, hvis han overskrider tidspunkterne. Dette er på trods af, at der er enighed blandt de interviewede fodlænkeafsonere om, at KiF er forstående og fleksible, hvis der forekommer uventede hændelser, der bevirker, at de for eksempel ikke kan nå hjem til det angivne tidspunkt på grund af trafikken (se afsnittet “12.1.2 Flexibilitet til forhandling”).

Poul beskriver også, at han er opmærksom på, at han skal forlade sin arbejdsplads på et bestemt tidspunkt for at kunne være hjemme på det tidspunkt, der er angivet i aktivitetsskemaet. Dette medvirker, at Poul kan føle sig stresset over at nå hjem, som også nævnt tidligere (se afsnittet “12.1.1 Flexibilitet under afsoningen”): “(...) *det kan man godt lidt i trafikken, hvor man tænker; årh, kom nu, kør nu. (...)*” (Appendiks 3: 141). Ovenstående viser, at disse to fodlænkeafsonere mærker frihedsberøvelsen, når det handler om tiden til og fra arbejde. De er bevidste om, at KiF har magten over deres tid, og at de derfor er tidsmæssigt begrænset i deres transporttid, da de kun har et vist tidsrum til rådighed i denne forbindelse. I forlængelse heraf kan der argumenteres for, at deres oplevelse af frihedsberøvelse i forbindelse med deres transporttid er minimal, og at det i stedet er en følelse af tidspres, de reelt mærker snarere end følelsen af straf.

Da vi kan påpege, at der er stor flexibilitet forbundet med fodlænkeafsoningen, kan man undre sig over, hvorfor de ikke oftere ringer til KiF og siger, at de er forsinkede for på denne måde at opnå mere selvbestemmelse og frihed i forhold til, hvornår de er hjemme samt for at undgå oplevelsen af at være under tidspres. Grunden til dette kan være, at de, trods alt, har en vis frygt for konsekvenserne samt alligevel føler sig overvåget i en eller anden forstand, dog ikke på samme måde som de ville gøre, hvis de afsonede i et fængsel, hvor de ville være stedmæssigt marginaliseret i et helt andet omfang (Mehretu et al. 2000: 89-101).

Fritid

Flere af de interviewede fodlænkeafsonere mærker straffen under afsoningen i form af berøvelse af dele af deres fritid. Denne “berøvelse” er dog til forhandling, hvilket blev belyst i analysens første del (se afsnittet “12.1 Afsnit 1”). I dette afsnit skal fritid forstås som aktiviteter, der foregår uden for

aktivitetsskemaet, og som ikke kan organiseres til at foregå i den enkeltes hjem. I den forbindelse beskriver Daniel blandt andet, at han mærker denne begrænsning i sin fritid, da han ikke kan gøre som han har lyst til og i stedet er nødt til at planlægge sin fritid ud fra aktivitetsskemaet, som KiF har tilrettelagt: “(...) *Det er så lidt irriterende. (...) Så skal man lige få det til at passe ind (...) på den ene eller anden måde. (...)*” (Appendiks 3: 67). I og med, at Daniel oplever at være underlagt fodlænkeordningen, udløser det en følelse af at være frihedsberøvet. Med dette skal forstås, at han i disse situationer oplever at miste magten over sin egen tid samt at være fanget af KiFs aktivitetsskema: “(...) *Ja, det er jo så lidt træls, at jeg ikke kan tage med ud til nogle aktiviteter og fiske, eller noget andet, eller nogle andre ting (...). Det kan jeg ikke. (...)*” (Appendiks 3: 71). Hertil fortæller Daniel, at: “(...) *der er nogle ting, hvor man skærer fra, men sådan er det jo. Det er lidt et irritationsmoment, men det er jo et valg, man selv har taget (...)*” (ibid.). Udtalelsen illustrerer, at han er bevidst om, at der er nogle vilkår, der gør, at det ikke er muligt for ham at deltage i sociale aktiviteter på lige fod med andre, mens han afsoner. Daniel får det i øvrigt til at lyde som om, at han selv afgrænser sig fra aktiviteterne, da han giver udtryk for, at det er et valg, han selv har taget, men i virkeligheden er han afgrænset herfra på grund af frihedsberøvelsen.

Dermed oplever Daniel at være stedmæssigt marginaliseret under sin afsoning, da han ikke har friheden til at gøre, hvad han har lyst til: “(...) *Det der har størst indvirkning (...) er, at jeg ikke bare kan være fri eller tage ud (...).*” (Appendiks 3: 66).

Oplevelsen af at miste magten over sin tid, samt at være underlagt fodlænkeordningen, kan desuden medvirke til, at Daniel finder det nødvendigt at sætte forskellige alarmer til i løbet af sin dag for at overholde aktivitetsskemaet: “(...) *Jeg har jo sat vækkeur op til hvad som helst (...) på alle tidspunkter (...) og den [telefonen] kører jo altid, hvis der er et eller andet. Sådan at man ikke misser et eller andet (...)*” (Appendiks 3: 64-65). Dette skyldes formentlig, at han er bevidst om, at det i sidste ende er KiF (og aktivitetsskemaet), der sætter rammerne for hans hverdag under afsoningen og dermed har magten, samt hvilke konsekvenser, det kan få, hvis han ikke overholder de angivne tidspunkter. Dette betyder, at Daniel antageligvis oplever ikke at have beslutningskompetence i eget liv, hvilket muligvis kan resultere i en følelse af at blive umyndiggjort i en eller anden grad. Frihedsberøvelsen kommer til udtryk for Daniel ved, at han hele tiden skal medtænke tiden i alle dele af hans hverdag, mens han afsoner, da det er KiF, der dikterer hans tilværelse under afsoningen.

Bo fortæller ligeledes, at han mærker begrænsninger i sin sociale tilværelse. Dette kommer til udtryk, da der fandt et krisemøde sted i hans familie, som han ikke kunne få lov til at deltage i:

“(...) Vi har noget familie nede i by. Og der havde vi egentligt for første gang ... Ja, fem gange i hele livet ... havde vi et krisemøde (...). Og så ringede jeg til kriminalen og sagde, at jeg lige skulle have en ekstra udgang – tre timer. Det kunne jeg ikke få. Det irriterer mig.” (Appendiks 3: 27).

Citatet viser, at Bo har fået afslag fra KiF på ekstra udetid under sin afsoning i forbindelse med en spontan hændelse. Ud fra vores empiriindsamling viser det sig, at Bo er den eneste af de interviewede fodlænkeafsonere, der fortæller at have fået afslag på en sådan forespørgsel (Appendiks 3). Dette er et irritationsmoment for ham, hvilket kan hænge sammen med, at han ellers har en oplevelse af, at han kan gøre, hvad der passer ham under afsoningen (Appendiks 3: 19-33). I den forbindelse mærker Bo, at han er frihedsberøvet, og at han ikke har beslutningskompetence i eget liv. Dette er et tydeligt eksempel på, at selvom de interviewede fodlænkeafsonere oplever stor frihed forbundet med denne afsoning, så er det i sidste ende KiF, der har magten over deres tid, og dermed sætter rammen for fodlænkeafsonernes tilværelse under afsoningen. Endvidere uddyber Bo, at han har en oplevelse af at være frihedsberøvet, mens han afsoner sin dom med fodlænke: *“(...) jeg hader at være bundet (Grin), og det er jeg jo. Jeg kan ikke bare gøre noget. Jeg kan ikke gå over til naboen og få en kop kaffe om lørdagen eller søndagen. Og det gør jo, at man er bundet alligevel, selvom man ikke er bundet. (...)”* (Appendiks 3: 23). Citatet illustrerer dermed, at Bo er stedmæssigt marginaliseret i afsoningsperioden.

Både Bo og Daniel kan dermed siges at være frataget retten til at vælge og fravælge, hvilke aktiviteter, deres hverdag indeholder, hvorfor de både oplever at være bundet i tid og sted. Der er dermed få dele af deres hverdag, som de selv har mulighed for at tilrettelægge i afsoningsperioden.

At KiF har magten over fodlænkeafsonernes fritid kommer også til udtryk via KiFs vilkår om indtagelse af alkohol. En af de interviewede fodlænkeafsonere oplever en begrænsning af denne karakter i forbindelse med sociale aktiviteter forbundet med hans arbejde. Dette kommer til udtryk ved, at han ikke kan være med til at drikke en øl efter arbejde med hans kollegaer. I denne sammenhæng udtaler Poul: *“(...) Der er ikke noget med at tage en fyraftensøl.”* (Appendiks 3: 140). Dette kan ses som et udtryk for, at Poul afsoner i friheden uden egentlig at være fri forstået på den måde, at han er fri til at gå på arbejde ligesom sine kollegaer, men han har alligevel ikke friheden til at deltage i sociale aktiviteter efter arbejde. Pouls hverdag fortsætter dermed som hidtil under

afsoningen, men med den undtagelse, at der nu er forskellige vilkår, der gør, at han bliver begrænset.

Ovenstående analytiske fund læner sig op ad to af de udvalgte danske undersøgelser, som belyser, at flertallet af informanterne oplever det som svært eller meget svært at kunne foretage aktiviteter uden for hjemmet, som de plejer (Jørgensen 2011 ; Lindstad 2016). Dette er ligeledes tilfældet hos størstedelen af de interviewede fodlænkeafsonere. De oplever, at afsoningen sætter begrænsninger i forhold til, hvad der er muligt for dem i deres fritid - især når det omhandler spontane hændelser. Dette medvirker, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever at blive begrænset både sted- og tidsmæssigt i forbindelse med sociale aktiviteter, der ikke er mulige at forhandle eller organisere sig til, fordi de enten ligger uden for hjemmet og/eller som ikke er en del af deres aktivitetskemaer (Mehretu et al 2000: 89-101 ; Sarat 1990: 347-348). Endvidere belyses det i den udvalgte danske forskning, at fodlænkeafsonerne oplever det som en begrænsning under afsoningen, at de ikke må indtage alkohol (Rørdam 2016). Dette er ligeledes tilfældet for de interviewede fodlænkeafsonere, der oplever denne begrænsning i forbindelse med sociale aktiviteter uden for deres arbejdstid.

Endvidere adskiller Hugo sig fra de øvrige interviewede fodlænkeafsonere, da han selv vælger at afskære sig fuldstændigt fra sociale aktiviteter under hans afsoning. I den forbindelse udtaler han: *“Jamen der er jo intet socialt. (...) Det kan jeg jo ikke.”* (Appendiks 3: 98). Dette har Hugo valgt, fordi han er flov over at være fodlænkeafsoner, hvorfor han kun har fortalt sin mor, sin søster og meget få venner om selve dommen og afsoningen (Appendiks 3: 101, 112 & 115). I denne forbindelse kan vi drage en parallel mellem Hugos adfærd og Goffmans begreb “passing”, da Hugo fravælger sit sociale liv i et forsøg på at undgå, at andre bliver bekendt med hans fodlænkeafsoning (Goffman 1989: 74 ; Goffman 2010: 89 ; Clausen 2013 b: 249). Den udvalgte danske forskning belyser, at det kun er få informanter, der ikke har fortalt sit netværk om afsoningen (Jørgensen 2011 ; Lindstad 2016), hvilket ligeledes er tilfældet i nærværende speciale.

Hugo fortæller endvidere, at det eneste sociale, der hænder under afsoningen, foregår på hans arbejdsplads. Han arbejder i spilbranchen og er chef i den spillehal, hvor han er, hvorfor han har mulighed for at være sammen med sine venner, mens han er på arbejde: *“(...) jeg arbejder et sted, hvor folk kommer (...). Der kommer jo så mange venner der også, så jeg ser jo folk.”* (Appendiks 3: 107). At Hugo vælger at holde sin fodlænkeafsoning skjult for størstedelen af sit netværk, og dermed begrænser sit sociale samvær, kan betragtes som en straf, han påfører sig selv, der opstår ved den flovhed, han forbinder med fodlænkeafsoningen og afsoningen. Dette er ligeledes et

eksempel på, at Hugo anvender passing (Goffman 1986: 74 ; Goffman 2010: 89 ; Clausen 2013 b: 249). Det kan antages, at den sociale isolation, som Hugo vælger under sin afsoning kan resultere i, at han kan miste dele af sit netværk efter endt afsoning. At Hugo vælger at holde sin situation skjult, og dermed afgrænser sig fra sociale aktiviteter, kan dog også hænge sammen med, at han forsøger at begrænse de sociale og beskæftigelsesmæssige konsekvenser, som fodelænkedommen kan have for ham.

Den straf, Hugo påfører sig selv samt de sociale og beskæftigelsesmæssige konsekvenser, kan anses for at være uformelle straffe. Dette kan de, da den formelle straf under fodelænkeafsoningen "kun" indebærer selve frihedsberøvelsen. De uformelle straffe kan dermed anses for at være en form for tillæg til frihedsberøvelsen for Hugo.

Ovenstående gennemgang belyser således, at de interviewede fodelænkeafsonere er tidsmæssigt begrænset under afsoningen. Dette kommer til udtryk i deres aktivitetsskema, hvor der er fastsat tidspunkter for, hvornår de skal være ude og hjemme.

De interviewede fodelænkeafsonere oplever desuden frihedsberøvelsen i den begrænsning, aktivitetsskemaet anlægger, når der er aktiviteter, som de gerne vil deltage i, men som ikke er muligt, fordi det ligger uden for den angivne tid og som heller ikke er muligt at organisere således, at det foregår i deres hjem (Mehretu et al. 2000: 89-101 ; Sarat 1990: 343-344).

Ud fra det ovenstående kan vi ligeledes belyse, at de interviewede fodelænkeafsonere kan bibeholde de konventionelle tilknytninger til samfundet i begrænset grad. Med dette skal forstås, at de kan beholde tilknytningen til deres arbejde og deres uddannelse, men ikke i andre dele af deres hverdag. I forbindelse med at afsonere deres dom med fodelænke sker der en ændring i deres hverdag, som gør, at de er nødsaget til at vælge eller fravælge nogle sociale aktiviteter. Det er ikke den samme sociale isolation, som indsatte i fængsler oplever, men det er dog alligevel en afgrænsning fra det sociale på nogle områder (Friestad & Hansen 2004). Dermed er det ikke en udpræget proces, som Minke og Clemmer viser (Minke 2012: 14 ; Clemmer: 1958: 301), men dog alligevel en ændring i fodelænkeafsonernes adfærd og attitude. Selvom fodelænkeafsonerne ikke bliver isoleret på samme måde som indsatte i fængsler, kan der alligevel argumenteres for, at det kan tage noget tid at komme tilbage til sin normale adfærd efter endt afsoning med fodelænke.

12.5.2 Hjemmetid

Når de interviewede fodlænkeafsonere idømmes en fodlænkedom er der, som sagt, mange dele af deres hverdag, der bliver underlagt aktivitetsskemaet, som KiF tilrettelægger. Det eneste sted, hvor der kan findes en form for selvbestemmelse sted over tid og aktiviteter under afsoningen er i deres hjem, hvor de fortsat selv bestemmer, om de eksempelvis vil have gæster, hvornår de spiser, går i bad, ser tv og lignende. Denne selvbestemmelse forsvinder dog så snart KiF kommer på uanmeldte besøg. Daniel fortæller i den forbindelse, at personalet fra KiF kom på uanmeldt besøg en aften, hvor han var på vej i seng og havde taget en sovepille: “(...) Hvis de kom så sent, så måtte de godt have haft ringet eller et eller andet. (...) Selvfølgelig står der, at de kan komme hvilken som helst tid på døgnet, men det er også træls, hvis man sådan skal tage højde for det. (...)” (Appendiks 3: 68). Citatet illustrerer, at Daniel oplever de uanmeldte besøg som “irriterende”, når de ikke foregår på hans præmisser. At de uanmeldte besøg er *uanmeldte* er netop pointen med disse, hvorfor det ikke skal være forudsigeligt, hvornår de finder sted. Dette betyder for Daniel, at han bliver udfordret i forbindelse med at være i stand til at forudsige, hvornår besøgene finder sted. Han er derfor ude af stand til at planlægge eller tage højde for, hvornår KiF kommer på uanmeldte besøg. Dette giver antageligvis Daniel en følelse af, at han altid skal stå på standby og til rådighed for KiF, hvorfor dette kan forstærke hans oplevelse af at være frihedsberøvet, fordi magten til at bestemme over sit eget hjem forsvinder under afsoningen.

Ligeledes fortæller Anders: “(...) igår, der kom de lige midt i aftensmaden, så kartoflerne, de blev rigtigt godt kogte (...). Så må man lige stoppe alt andet.” (Appendiks 3: 8), hvilket også viser, at han oplever, at han er nødt til at tilsidesætte, hvad end han er i gang med, når personalet fra KiF kommer på uanmeldt besøg.

Ovenstående hændelser viser, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever frihedsberøvelsen i deres hjemmetid, både i forhold til at skulle overholde deres aktivitetsskema og i forhold til, at KiF kan komme pludseligt og tage magten over noget af den tid, hvor de ellers har en form for selvbestemmelse i afsoningsperioden, og dermed indtager KiF den lille rummelige frihed, fodlænkeafsonerne har i deres privatsfære.

Disse uanmeldte besøg fra KiF kan antages at medvirke til, at de interviewede fodlænkeafsoneres hjem bliver inkluderet i berøvelsen af deres frihed. Dermed kan det antages, at det opleves som grænseoverskridende for de interviewede fodlænkeafsonere, når deres hjem pludselig bliver en del af deres “fængsel”, hvilket ligeledes belyses i den udvalgte danske forskning (Rørdam 2016).

De interviewede fodlænkeafsonere oplever dermed at blive stedmæssigt marginaliseret i deres hjemmetid, da de skal være i hjemmet i dette tidsrum. Derimod oplever de ikke at blive tidsmæssigt begrænset, da de kan gøre, hvad de vil i dette tidsrum, så længe aktiviteterne foregår hjemme hos dem selv (Mehretu et al. 2000: 89-101 ; Sarat 1990: 347-348). Det er dermed i deres hjemmetid, at de interviewede fodlænkeafsonere kan opnå mest selvbestemmelse under deres afsoning afhængigt af, hvordan den enkelte forhandler og organiserer sig ud af de begrænsninger, der opleves under afsoningen.

12.6 Delkonklusion

Ovenstående analytiske gennemgang belyser, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever tidsmæssige og stedmæssige begrænsninger i løbet af deres dagligdag under afsoningen. Dette kommer særligt til udtryk, når der opstår situationer, hvor fodlænkeafsonerne gerne vil deltage i sociale arrangementer, som ligger udenfor deres aktivitetskema, og hvor det ikke er muligt at forhandle eller organisere sig ud af dette.

I forlængelse heraf oplever de fleste af de interviewede fodlænkeafsonere, at selvom de kan tilpasse deres fritid på en sådan måde, at de ikke bliver begrænset socialt i en grad, der hæmmer dem, mærker de alligevel begrænsninger. Dette kommer endvidere særligt til udtryk i en arbejdsrelateret kontekst. De interviewede fodlænkeafsonere oplever, at de er frie uden egentlig at være det. Med dette skal forstås, at de er frie til at gå på arbejde eller studie ligesom deres kollegaer eller studiekammerater, men de kan ikke deltage i sociale aktiviteter, der ikke er en del af aktivitetskemaet. Aktivitetskemaet begrænser dermed fodlænkeafsonerne i tid og sted.

Endvidere kan vi påvise, at nogle af de interviewede fodlænkeafsonere anvender Goffmans begreb "passing". Dette kommer til udtryk, når de forsøger at skjule fodlænkedommen over for hele eller dele af deres netværk samt i de tilfælde, hvor fodlænkeafsonerne fravælger sociale aktiviteter af samme grund.

Generelt ser vi et billede af, at de interviewede fodlænkeafsonere afsoner deres dom der, hvor livet leves, men de har alligevel ikke mulighed for at agere som frie borgere samt at vælge og tilvælge aktiviteter på tværs af tid og sted.

Deres liv bliver ikke sat på standby på samme måde, som det ville gøre, hvis de var ekskluderet bag høje fængselsmure, og fodlænkeafsoningen foregår i deres almindelige hverdag, men hverdagsrutinerne er fastlagt af KiF under fodlænkeafsoningen. Den tilnærmelsesvis usynlige

frihedsberøvelse begrænser dem dog på andre måder. Disse begrænsninger skal den enkelte fodlænkeafsøner forsøge at navigere i i en hverdag, der overordnet set er tæt på det 'normale'.

KAPITEL 13 - KONKLUSION

Vi kan konstatere, at nogle af vores forforståelser omkring fodlænkeordningen ikke stemmer overens med, hvordan de interviewede fodlænkeafsonere oplever at afsone på denne måde. Vi havde en formodning om, at fodlænkeafsonerne føler sig meget overvåget og stemplet af den øvrige befolkning, mens de afsone deres dom. Vi havde også en idé om, at fodlænkeafsonerne føler sig stemplet i så høj en grad, at de ikke vil fortælle om deres afsoning og dom til deres familie, venner og øvrige netværk. Dette har vist sig ikke at være tilfældet hos de syv fodlænkeafsonere, der er inddraget i nærværende speciale. I dette afsnit vil vi konkludere på de fund, vi har analyseret os frem til gennem udarbejdelsen af specialet, og dermed vil vi besvare vores problemformulering.

Det kan overordnet konkluderes, at fodlænkeordningen er en meget fleksibel afsoningsform, idet aktivitetsskemaet er tilrettelagt efter den enkelte afsoner så vidt det er muligt. Aktivitetsskemaet dikterer fodlænkeafsonerens hverdag, hvorfor KiF er opmærksomme på at få dette skema til at ligne deres almindelige hverdag så meget som muligt under afsoningen, og dermed er det også aktivitetsskemaet, der sætter rammerne for frihedsberøvelsen. På trods af dette er der flere af de interviewede fodlænkeafsonere, der beskriver, hvordan det er muligt for dem at forhandle sig til endnu mere frihed og selvbestemmelse under deres afsoning. Dette kommer blandt andet til udtryk ved, at flere af de interviewede fodlænkeafsonere har fået tilladelse til at udvide deres arbejdsuger til 50 timer om ugen samt at arbejde ekstra i weekenderne. Med dette kan vi konkludere, at de interviewede fodlænkeafsonere oplever størst frihed på arbejdet, og dermed kan timerne ses som et frirum, hvor de har mulighed for at lægge deres midlertidige identitet som fodlænkeafsonere væk for en stund og i stedet indgå på lige fod med deres kollegaer.

I forlængelse heraf giver fleksibiliteten fra KiF et indtryk af, at fodlænkeafsoningen kan foregå på de interviewede fodlænkeafsoneres præmisser. Dette skyldes, at KiF søger at få fodlænkeafsonernes hverdag til at nærme sig en almindelig hverdag så vidt muligt, og til dette anvendes normaliseringsprincippet. I de tilfælde, hvor det ikke er muligt for de interviewede fodlænkeafsonere at forhandle sig til særlige ordninger, der ligger udenfor aktivitetsskemaet, og som giver dem mere frihed og selvbestemmelse, mærker de frihedsberøvelsen i form af at føle sig begrænset i tid.

Hvis de interviewede fodlænkeafsonere ikke har mulighed for at forhandle sig til mere selvbestemmelse og frihed belyser vores analytiske gennemgang, at de i stedet har mulighed for at

organisere deres hverdag således, at de kan indgå i sociale aktiviteter hjemme hos dem selv. Dette gør de ved at invitere familie eller venner på besøg, og dermed kan vi konkludere, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke oplever at blive tidsmæssigt begrænset, men derimod stedmæssigt marginaliseret i deres sociale tilværelse.

Når de interviewede fodlænkeafsonere ikke har mulighed for hverken at forhandle eller at organisere sig til mere frihed og selvbestemmelse under deres afsoning, kan vi konkludere, at de mærker frihedsberøvelsen. Denne er den formelle straf, men det er ikke den del, de oplever som mest straffende. De interviewede fodlænkeafsonere oplever heller ikke overvågningen og kontrollen som den straffende del. Derimod kan vi konkludere, at det er begrænsninger i tid og sted, der opleves som den straffende del, og det er disse begrænsninger, der gør, at frihedsberøvelsen mærkes. Dette kommer til udtryk ved, at det er KiF, der har magten over fodlænkeafsonernes tid og bevægelighed, hvilket aktivitetsskemaet symboliserer.

Ud fra vores analytiske gennemgang kan vi konkludere, at de interviewede fodlænkeafsonere kun delvist er frihedsberøvede. Med dette skal forstås, at de er berøvet dele af deres frihed, men disse dele er, som sagt, mulige at forhandle eller organisere sig ud af i store træk. De interviewede fodlænkeafsonere er underlagt social kontrol under deres afsoning, men dette kommer til udtryk i en meget lille grad, da fleksibiliteten i denne afsoningsform er meget stor og overskygger tilnærmelsesvis al den sociale kontrol. Den sociale kontrol viser sig på den måde, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke selv kan tage styringen og ikke selv har magten over deres tid, mens de afsoner. De interviewede fodlænkeafsonere mister som udgangspunkt beslutningskompetencen i eget liv og deres selvbestemmelse er væk under afsoningen, men den store fleksibilitet medvirker, at de alligevel har mulighed for at opnå mere frihed og selvbestemmelse, mens de afsoner. Vi kan derfor konkludere, at de interviewede fodlænkeafsonere er bevidste om, at de blot kan ringe til KiF med en forespørgsel og få tilladelse, hvilket giver dem mere frihed og en følelse af at have en form for beslutningskompetence og en form for kontrol over deres tilværelse under afsoningen. Det betyder, at når de ringer til KiF for at forhandle sig til dette eller organiserer deres sociale tilværelse således, at de kan deltage, viser vores indsamlede empiri, at de oftest får lov. Vi kan dermed konkludere, at når de interviewede fodlænkeafsonere blot kan forhandle og organisere sig til mere selvbestemmelse over deres tilværelse, bliver det dermed muligt for dem at tage noget af magten tilbage, hvilket medvirker, at de oplever frihedsberøvelsen i minimal grad. Dette resulterer i, at det, der fremstår som mest frihedsberøvende er, at de interviewede fodlænkeafsonere hele tiden skal

medtænke tiden ind i alle dele af deres dagligdag. Dette skal de i forhold til, at de skal overholde et aktivitetsskema.

Da vi kan konkludere, at de interviewede fodlænkeafsonere kun oplever de angivne tidspunkter i aktivitetsskemaet som den straffende del under afsoningen, kan vi argumentere for, at fodlænkeordningen langt fra opleves straffende på den måde, det er tiltænkt. Eksempelvis kan vi konkludere, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke oplever det som straffende at skulle være ude og hjemme på bestemte tidspunkter. De får i stedet en følelse af at være tidspresede, hvis der eksempelvis er forsinkelser i trafikken. Endvidere skal fodlænkeordningen være frihedsberøvende på den måde, at fodlænkeafsonerne skal forblive i deres hjem i et bestemt tidsrum, hvor de ikke må forlade bopælen. Dette kunne opleves som frihedsberøvende, men da det er muligt for de interviewede fodlænkeafsonere at organisere sig således, at sociale aktiviteter, som de ikke kan deltage i ellers, kan foregå hjemme hos dem selv, er dette dermed ikke oplevelsen af frihedsberøvelse. Dette resulterer i, at de har mulighed for at deltage og på den måde kan de beholde kontakten til venner og familie, hvilket desuden bevirker, at de undgår at blive isoleret socialt, mens de afsoner deres fodlænkedom. På baggrund af dette kan der argumenteres for, at frihedsberøvelsen ikke kommer til udtryk på samme vis, som det er tiltænkt.

I og med, at de har mulighed for at have "udgang" i deres weekender, hvor de selv bestemmer, hvad timerne skal bruges til, giver det dem en oplevelse af, at deres bevægelsesfrihed ikke er begrænset betydeligt til sammenligning med før afsoningen. Ydermere bliver frihedsberøvelsen minimeret, når de blot kan få tilladelse til at rykke deres udetimer, så det passer lige præcis til det, de gerne vil eller til det, de gerne vil deltage i. Dette giver dermed også de interviewede fodlænkeafsonere en følelse af, at vilkårene i fodlænkeordningen er til forhandling og i høj grad foregår på deres præmisser. Fodlænkeordningen er derfor ikke nær så stringent som afsoning i et fængsel er, hvorfor det kan konkluderes, at den formelle straf kommer mere til udtryk ved afsoning i et fængsel end ved afsoning med fodlænke, da det, som sagt, er muligt for de interviewede fodlænkeafsonere at forhandle og organisere sig ud af store dele af frihedsberøvelsen og dermed er det kun overholdelsen af tiderne, der opleves som den straffende del for dem.

Hertil kan vi konkludere, at frihedsberøvelsen ikke kommer særligt til udtryk, hvorfor denne opleves i minimal grad. Hvis fodlænkeafsoneren er ressourcestærk, som denne gruppe i udgangspunktet er, vil denne afsoningsform i en periode blot opleves som en slags husarrest, hvor den enkelte er underlagt et aktivitetsskema, der dikterer tilværelsen. Dette virker hverken

afskrækkende eller særlig straffende og vil være nemt at overkomme, hvis den enkelte tilmed ved, at det er muligt at forhandle med KiF og organisere sin tilværelse i afsoningsperioden, så denne i nogen grad selv dikterer sin tilværelse. Det kan dermed konkluderes, at fodlænkeordningen for de fleste vil opleves som en begrænsning i en periode fremfor en reel frihedberøvelse.

Vi kan dermed slutteligt konkludere, at det, de interviewede fodlænkeafsonere oplever som den største straf i forbindelse med at afsone deres dom på denne måde er, at de hele tiden skal medtænke de angivne tidspunkter (i aktivitetsskemaet) ind i alle dele af deres hverdag, hvilket stiller krav til den enkelte under hele afsoningsforløbet. Det betyder, at de interviewede fodlænkeafsonere er så privilegerede at få lov til at afsone deres dom i friheden, hvor de kan opretholde et tilnærmelsesvist almindeligt liv, men at aktivitetsskemaet gør, at de alligevel ikke er frie på samme måde som den øvrige befolkning. At afsone sin dom med fodlænke stiller dermed krav til den enkelte i forhold til, at der er forskellige forbehold og retningslinjer, vedkommende skal indordne sig under og tilpasse sit liv efter, hvilket fængselsbetjent Sara Ottesen ligeledes udtaler: *“(...) Det stiller også store krav til afsonerne at afvikle straffen med fodlænke, fordi de lever i frihed uden reelt at være fri”* (Kriminalforsorgen 2016: 11). Udtalelsen kan dermed afspejle nogle af specialets fund og giver samtidig et virkelighedsbillede af, hvordan det kan opleves at være fodlænkeafsoner i Danmark.

KAPITEL 14 - PERSPEKTIVERING

Gennem udarbejdelsen af nærværende speciale er vi blevet bekendte med, at fodlænkerne ikke har indbygget GPS. Dette finder vi problematisk, da dette medvirker, at der er større mulighed for at omgå vilkårene for den enkelte fodlænkeafsoner - og dette er vanskeligt for KiF at kontrollere, idet de ikke har mulighed for at overvåge dem på samme måde, som hvis fodlænkerne indeholdt GPS. Som fodlænkeordningen er nu er det således kun muligt for KiF at kontrollere, hvornår de forlader hjemmet og hvornår de kommer hjem igen.

Vores indsamlede empiri viser ligeledes, at de interviewede fodlænkeafsonere ikke føler sig overvåget i særlig høj grad, hvorfor det formentlig er lettere for dem at fravige aktivitetskemaet end vi forestiller os, at det ville have været, hvis der var GPS-sender i. Vores perspektivering vil tage udgangspunkt i Kriminalforsorgens pilotforsøg fra 2015: *“Pilotforsøg med GPS-fodlænker - Erfaringsopsamling og vurdering”* samt den kritik, resultaterne i omtalte evalueringsrapport har fået.

Kriminalforsorgen har fra 1. august 2014 til 1. august 2015 udført et pilotforsøg, hvor GPS-fodlænker blev afprøvet på 25 kriminelle, som alle var prøveløsladte eller skulle på udgang fra fængslet. I forsøget var der 117 udgange og syv prøveløsladelsesforløb. I alt afslørede GPS-fodlænkerne fire overtrædelser af vilkårene for prøveløsladelse eller udgange (Kriminalforsorgen 2016: 3). Overordnet konkluderer evalueringsrapporten, at 1) brugen af GPS-overvågning kan give en vis information om, hvor den dømte befinder sig, men teknologiske udfordringer gør, at dette ikke er muligt konstant, 2) GPS-overvågning giver KiF mulighed for at identificere den dømtes færden, men behandlingen af den indsamlede data vil være meget tidskrævende, 3) der er blevet anvendt langt flere ressourcer til gennemførelsen af forsøget end der var afsat, 4) efter endt forsøg er det ikke muligt at pege på andre grupper, hvor ordningen ville kunne anvendes brugbart, og 5) forsøget kan ikke konkludere på, om den dømte recidiverer efter udgang eller prøveløsladelse med GPS-fodlænken (ibid.). Resultaterne af dette forsøg gør, at Kriminalforsorgen ligeledes er skeptiske overfor, om teknologien rækker til GPS-fodlænkerne, og det var en forudsætning for dem, at overvågningen var kontinuerlig og fungerede hele tiden, men ifølge Kriminalforsorgen var dette ikke tilfældet. I stedet fortæller de, at de oplevede for mange udfald i kontrolleringen af GPS og dermed for mange falske alarmer (Information 2017 b). Udlændinge- og integrationsminister Inger Støjberg er enig i evalueringsrapportens konklusioner, og udtaler i denne forbindelse, at hun heller

ikke mener, at det er muligt at anvende GPS-fodlænker. Dette begrundes hun med, at batterilevetiden er for lav, samt at dækningsgraden ikke rækker langt nok (Information 2017 a).

Den tidligere IT-medarbejder i Direktoratet for Kriminalforsorgen Finn Heron Købke har været med til at udarbejde pilotforsøget, men han er ikke enig i konklusionerne. Dermed modsiger han Støjbergs udtalelse - blandt andet udtaler han, at batterilevetiden ikke er et problem, da GPS-fodlænkerne er udstyret med særlige ekstra batterier, og mangler i forhold til dækningsgraden er ligeledes ikke et problem, da de er installeret således, at hvis signalet tabes, så går alarmen hos KiF og politiet kan rykke ud (Information 2017 c). Lars Vinther, som er IT-direktør hos Kriminalforsorgen, støtter op om Købkes udtalelse, idet han udtaler, at GPS- og GSM-baseret fodlænker er teknisk mulige (ibid.).

Tyskland har anvendt GPS i fodlænker siden 2012 og har ikke oplevet problemer med teknologien (Information 2017 b). GPS-teknologien bliver desuden allerede anvendt i Holland, Belgien, Østrig, Finland og Spanien. I år udløber KiFs kontrakt med KMD², som har været leverandør til de nuværende fodlænker. Dette betyder, at fodlænkesystemet er sendt i nyt udbud (Ibfelt & Lange 2017), hvilket betyder, at der er mulighed for, at de danske fodlænker ligeledes bliver udstyret med GPS, hvilket "Bandepakke 3"³ ligeledes lægger op til (Kriminalforsorgen 2017).

Ud fra udarbejdelsen af nærværende speciale vurderer vi, at indsættelsen af GPS i fodlænkerne ville være en fornuftig optimering for denne alternative strafform. Dette vurderer vi ud fra vores indsamlede empiri, der viser, at så længe der ikke er GPS i fodlænken, samt de interviewede fodlænkeafsonere oplever overvågningen og kontrollen som rutinepræget, kan frihedsberøvelsen tendere til at blive tilnærmelsesvis usynlig under denne afsoningsform.

Aslutningsvis vil vores anbefaling til KiF være at optimere fodlænkeordningen ved at indsætte GPS i fodlænkerne. Dette ville hjælpe KiF i forbindelse med udførelsen af overvågning og kontrol af fodlænkeafsonerne. Hertil vil dette især optimere kontrollen af den gruppe fodlænkeafsonere, der er selvstændige og/eller ikke har en kontaktperson tilknyttet under deres afsoning. Denne gruppe er, ud fra vores indsamlede empiri, sværest at overvåge og kontrollere. Med dette skal forstås, at denne gruppe er dem, der har størst mulighed for at snyde eller omgå vilkårene for fodlænkeafsoningen, hvilket ligeledes er blevet belyst i specialets analyse.

² KMD er et af Danmarks største IT- og softwarevirksomheder.

³ Formålet med Bandepakke 3 er at sikre, at rockere og bandemedlemmer holdes i fængslerne så længe som muligt, så de ikke chikanerer, truer og skyder mod almindelige borgere.

KAPITEL 15 - LITTERATURLISTE

Bøger

- Becker, Howard S. (1963): "2 Kinds of Deviance - A Sequential Model". (s. 9-39) I: *Outsiders - Studies in the Sociology of Deviance*. New York: The Free Press
- Becker, Howard S. (2005): "*Outsidere*". Kbh., Hans Reitzels Forlag. (s. 9-39)
- Birkler, Jacob (2009): "*Videnskabsteori – en grundbog*". (1. udgave, 6. oplag.) Munksgaard Danmark.
- Bondeson, Ulla (1974): "*Fången i fångsamhället: socialisationsprocesser vid ungdomsvårdsskola, ungdomsfängelse, fängelse och internering*". Norstedt, Stockholm.
- Bryman, Alan (2016): "*Social Research Methods*". 5th. Revised edition. Oxford University Press.
- Clausen, Susanne (2013 a): "*Fængslet ta'r (stadig) de sidste*". Direktoratet for Kriminalforsorgen, Straffuldbyrdelseskontoret.
- Clausen, Susanne (2013 b): "Forbrydelse og straf". I Jacobsen, Michael Hviid & Sørensen, Anne-Stina: *Kriminologi – en introduktion*, (s. 193-212). Hans Reitzels Forlag.
- Clemmer, Donald (1940/1958): "*The Prison Community*". Reinheart & Co., New York.
- Cullen, Francis T. et al. (2014): "Social Bond Theory". In *Criminological Theory: Past to Present – Essential Readings*, (5. Ed., s. 229-230). Oxford University Press: Oxford & New York.
- Direktoratet for Kriminalforsorgen (1998): "*Kriminalforsorgens Principprogram*". Grafisk Værk A/S.
- Direktoratet for Kriminalforsorgen (2016): "*Fodlænke gavner alle parter.*".
- Foucault, Michel [1975] (2002): "*Overvågning og straf. Fængslets fødsel*". DET lille FORLAG, Frederiksberg.
- Foucault, Michel (1991): "Governmentality". I G. Burchell, C. Gordon & P. Miller (red.): *The Foucault Effect: Studies in Governmentality*. Harvester Wheatsheaf. (s. 326-348).
- Foucault, Michel (2000): "The Subject and Power". I *Faubion (red.): Michel Foucault - essential works of Foucault 1954-1984, Volume 3*. Penguin Books. (s. 326-348).
- Friestad, Christine & Hansen, Inger Lise Skog. (2004): "*Levekår blant innsatte*". Fafo.
- Goffman, Erving [1963] (2010): "*Stigma - Om afvigerens sociale identitet*". 2. udgave, 2. oplag. Samfundslitteratur.

- Goffman, Erving [1963] (1986): "*Stigma - Notes on the management of spoiled identity*". Simon & Schuster, Inc.
- Henriksen, Lars Skov (2002): "Sociale problemer og social afvigelse - sociologisk set". I: Niklason, Grit: *Socialfag for pædagoger*. Kbh., Frydenlund Grafisk. (s. 89-130)
- Jacobsen, Michael Hviid (2007): "Adaptiv teori - den tredje vej til viden", i: R. Antoft, M. H. Jacobsen, A. *Håndværk og horisonter - tradition og nytænkning i kvalitativ metode*. 1. udgave. Syddansk Universitetsforlag.
- Jacobsen, Michael Hviid (2013). "Klassiske, positivistiske og strukturfunktionalistiske skoler i kriminologien". I Jacobsen, Michael Hviid & Sørensen, Anne-Stina: *Kriminologi – en introduktion* (s. 125-146). Hans Reitzels Forlag.
- Jørgensen, Tanja Tambour. (2011): "*Afsoning i hjemmet - En effektevaluering af fodlænkeordningen*". Justistministeriet.
- Lindstad, Jonas Markus. (2016): "*Fodlænkeafsoneres vurderinger af at afsone med fodlænke (Brugerundersøgelsen 2015)*". Direktoratet for Kriminalforsorgen, Koncern resocialisering: analyse og evaluering.
- Kriminalforsorgen (2016): "*Pilotforsøg med GPS-fodlænker - Erfaringsopsamling og vurdering*".
- Kristiansen, Søren, & Krogstrup, Hanne Kathrine (1999): "*Deltagende observation: Introduktion til en forskningsmetodik*." 1. udgave. København: Hans Reitzels Forlag.
- Kvale, Steinar & Brinkmann, Svend (2009): "*Interview - introduktion til et håndværk*". 2. udgave. København: Gyldendal.
- Mehretu, Assefa, Pigozzi, Bruce Wm. & Sommers, Lawrence M. (2000): "*Concepts in social and spatial marginality*" (s. 89-101). Geografiska Annaler.
- Minke, Linda Kjær (2012): "*Fængslets indre liv*". Jurist- og Økonomforbundets Forlag. (1. udgave, 1. oplag).
- Møller, Kim (2013). "Rational Choice". I Jacobsen, Michael Hviid & Sørensen, Anne-Stina: *Kriminologi – en introduktion*, (s. 193-212). Hans Reitzels Forlag.
- Rasmussen, Tove, Olesen, Søren Peter, Christensen, Anders Bøggild & Jørgensen, Sabine (2015): "*Viden og videnskabsteori i socialt arbejde*". Hans Reitzels Forlag. (1. udgave.).
- Revold, Mathias Killengreen (2014): "*Levekårsundersøgelse blant innsatte 2014 - Dokumentasjonsnotat*". Statistisk sentralbyrå.
- Rockwool Fondens Forskningsenhed (2008): "*Kriminelle betaler høj pris efter endt straf*".

- Rørdam, Birgitte. (2016): “Fodlænke gavner alle parter”. Direktoratet for Kriminalforsorgen.
- Sarat, Austin (1990): “‘... The Law Is All Over’: Power, Resistance and the Legal Consciousness of the Welfare Poor” in Yale Journal of Law and the Humanities. Vol. 2, s. 343-379.
- Sørensen, Anne-Stina (2013). ”Kriminalitet i tal”. I Jacobsen, Michael Hviid & Sørensen, Anne-Stina: *Kriminologi – en introduktion*, (s. 193-212). Hans Reitzels Forlag.
- Thagaard, Tove (2014): “Systematik og indlevelse - en indføring i kvalitativ metode”. 1. oplag, 6. udgave. Akademisk Forlag
- Thisted, Jens (2012): “Forskningsmetode i praksis - projektorienteret videnskabsteori og forskningsmetodik”. Munksgaard Danmark. (1. udgave, 5. oplag.).
- Tranæs, Torben & Geerdsen, Pico, Lars (2008). “Forbryderen og samfundet - livsvilkår og uformel straf”. Gyldendal.
- Villadsen, Kaspar. (2013): “Michel Foucault”. I Andersen, Heine & Kaspersen, Lars Bo: *Klassisk og moderne samfundsteori* (s. 339-364). Hans Reitzels Forlag.

Internetsider

- Ibfelt, Jesper & Lange, Maiken Friis. Danmarks Radio. (2017): “Fodlænke til udviste udlændinge er teknisk muligt”. Besøgt den 28. juni 2017 på: <https://www.dr.dk/nyheder/regionale/midtvest/fodlaenke-til-udviste-udlaendinge-er-teknisk-muligt>
- Information (2017 a): “Inger Støjberg siger, at det endnu ikke er ’teknisk muligt’, men i Tyskland har man brugt gps-fodlænker siden 2012”. Besøgt den 28. juni 2017 på: https://www.information.dk/indland/2017/02/inger-stoejberg-siger-endnu-teknisk-muligt-tyskland-brugt-gps-fodlaenker-siden-2012?lst_rel
- Information (2017 b): “Danmark testede gps-fodlænker på 25 kriminelle”. Besøgt den 28. juni 2017 på: <https://www.information.dk/indland/2017/02/danmark-testede-gps-fodlaenker-paa-25-kriminelle>
- Information (2017 c): “Ekspert: Støjberg giver forkerte oplysninger til Folketinget i sag om gps-fodlænker”. Besøgt den 28. juni 2017 på: <https://www.information.dk/indland/2017/02/ekspert-stoejberg-giver-forkerte-oplysninger-folketinget-sag-gps-fodlaenker>

- Gyldendal - Den Store Danske (2017): “Kriminalitet”. Besøgt den 1. august 2017 på: http://denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Jura/Kriminologi/kriminalitet
- Kriminalforsorgen (u.d. a): “Sådan foregår afsoning med fodlænke”. Besøgt den 20. februar 2017 på: <http://www.kriminalforsorgen.dk/Sådan-foregår-afsoning-med-fodlænke-6419.aspx>
- Kriminalforsorgen (u.d. b): “Om Kriminalforsorgen”. Besøgt den 19. juni 2017 på: <http://www.kriminalforsorgen.dk/Om-os-5720.aspx>
- Kriminalforsorgen (u.d. c): “Fodlænke”. Besøgt den 24. juli 2017 på: <http://www.kriminalforsorgen.dk/Fodlænke-6412.aspx>
- Kriminalforsorgen (u.d. d): “Spørgsmål om alternativer til frihedsstraf”. Besøgt den 26. juli 2017 på: <http://www.kriminalforsorgen.dk/Spørgsmål-om-alternativer-til-frihedsstraf-420.aspx>
- Kriminalforsorgen (u.d. e): “Fængselsstraf”. Besøgt den 2. august 2017 på: <http://www.kriminalforsorgen.dk/Fængselsstraf-5741.aspx>
- Kriminalforsorgen (2017): “Ny teknologi til fodlænker på vej”. Besøgt den 21. juli 2017 på: <http://www.kriminalforsorgen.dk/Presse-8407.aspx#/news/ny-teknologi-til-fodlaenker-paa-vej-251597>
- Monash University (2013): “Contrasts in Punishment: An Explanation of Anglophone Excess and Nordic Exceptionalism by Professor John Pratt and Dr Anna Eriksson”. Besøgt den 24. juli 2017 på: <http://artsonline.monash.edu.au/criminology/contrasts-in-punishment-an-explanation-of-anglophone-excess-and-nordic-exceptionalism-by-professor-john-pratt-and-dr-anna-eriksson>
- The Conversation (2013): “Nordic prisons less crowded, less punitive, better staffed”. Besøgt den 24. juli 2017 på: <http://theconversation.com/nordic-prisons-less-crowded-less-punitive-better-staffed-12885>
- Systime (2017): “Formålet med at straffe”. Besøgt den 2. august 2017 på: <https://ret.systime.dk/index.php?id=149>